

Řecká poezie 20. let 20. století

Tereza Keslová

Masarykova univerzita

Brno 2013



evropský
sociální
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost



INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Řecká poezie 20. let 20. století

Tereza Keslová

Masarykova univerzita
Brno 2013



evropský
sociální
fond v ČR



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost



INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Dílo bylo vytvořeno v rámci projektu Filozofická fakulta jako pracoviště excelentního vzdělávání: Komplexní inovace studijních oborů a programů na FF MU s ohledem na požadavky znalostní ekonomiky (FIFA), reg. č. CZ.1.07/2.2.00/28.0228 Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

© 2013 Masarykova univerzita



Toto dílo podléhá licenci Creative Commons Uveďte autora-Neužívejte dílo komerčně-Nezasahujte do díla 3.0 Česko (CC BY-NC-ND 3.0 CZ). Shrnutí a úplný text licenčního ujednání je dostupný na: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/cz/>.

Těto licenci ovšem nepodléhají v díle užitá jiná díla.

Poznámka: Pokud budete toto dílo šířit, máte mj. povinnost uvést výše uvedené autorské údaje a ostatní seznámit s podmínkami licence.

ISBN 978-80-210-6436-2

ISBN 978-80-210-6435-5 (brož. vaz.)

ISBN 978-80-210-6437-9 (online : ePub)

ISBN 978-80-210-6438-6 (online : Mobipocket)

Obsah

Obsah	3
Poznámka autora	4
Generace 20. let	5
Kostas Uranis.	9
Napoleon Lapathiotis	41
Mitsos Papanikolau	74
Kostas Karyotakis	102
Bibliografie	142
Přílohy	145

Poznámka autora

Není-li uvedeno jinak, jsou básně, jež jsou obsaženy v těchto skriptech, čerpány z následujících publikací:

Uranis, K.: *Ποιήματα. Εκλογή*. Ed. Sideri, A. Athina: Vivliopolion tis Estias, 1993.

Lapathiotis, N.: *Ποιήματα*. Thessaloniki: Zitros, 2001.

Papanikolau, M.: *Τα ποιήματα*. Ed. Korfis, T. Athina: Prosperos, 1971.

Karyotakis, K. J.: *Τα ποιήματα (1913–1928)*. Ed. Savvidis, J. P. Athina: Nefeli, 1992.

Při přepisu řeckých jmen a názvů jsem se řídila zásadami novořecké transkripce uvedenými ve Slovníku řeckých spisovatelů.¹

1 Kolektiv autorů: *Slovník řeckých spisovatelů*. Praha: Leda, 2006.

Generace 20. let

Δέν εἶναι πιά τραγούδι αὐτό, δέν εἶναι ἀχός
 ἀνθρώπινος. Ἀκούγεται νά φτάνει
 σάν τελευταία κραυγή, στά βάθη τῆς νυχτός,
 κάποιου πῶχει πεθάνει.

Κριτική, Κ. Karyotakis²

Básníci, jejichž literární činnost se datuje zhruba do období prvních tří desetiletí 20. století (tzv. *ποιητές του Μεσοπολέμου*)³, byli na řeckou literární scénu uvedeni roku 1912 básnickou sbírkou *Spleen* Kostase Uranise. Její název, odvozen od stejnojmenné básně jednoho z představitelů francouzských *prokletých básníků* Charlese Baudelaira, již sám o sobě naznačil, jakým směrem se tato generace autorů vydá.⁴

Nedá se ovšem hovořit o nějaké konkrétní básnické škole (absence programu či manifestu), spíše o vytvoření jakéhosi obecného klimatu, v němž se posléze prosazují jednotlivé básnické osobnosti.

Témata jejich básní, odlišná od starší generace básníků⁵, jež se objevila po K. Palamasovi, byla z velké části zformována vlivem historických událostí, politické situace a společenských podmínek té doby.

Narození na přelomu 19. a 20. století, prožili tito básníci svůj život v období plném neklidu, občanských nepokojů a válek, jež vyvrcholilo Maloasijskou katastrofou – zhroutením Velké myšlenky, k jejímuž uskutečnění se upínaly celé generace občanů novodobého řeckého státu.⁶ Reakcí autorů generace 20. let bylo opuštění jakýchkoliv vlasteneckých ideálů či společenské angažovanosti a značné zúžení vnitřního světa,

2 Karyotakis, K.: *Τα ποιήματα (1913–1928)*. Ed. Savvidis, J. P. Athina: Nefeli, 1992, s. 127.

3 Hlavními představiteli této generace byli K. Karyotakis (1896–1928), K. Uranis (1890–1953), N. Lapatiotis (1888–1944), M. Papanikolaou (1900–1943), M. Polyduri (1902–1930), K. Paraschos (1894–1964), R. Filyras (1888–1942). Více např. Kolektiv autorů: *Λεξικό νεοελληνικής λογοτεχνίας. Πρόσωπα. Έργα. Ρεύματα. Όροι*. Athina: Ekdotis Patakí, 2008.

4 Vitti, M.: *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*. Athina: Ekdotis Odysseas, 1994, s. 358

5 Více o vývoji novořecké poezie na přelomu 19. a 20. století např.: Beaton, R.: *Εισαγωγή στη νεότερη ελληνική λογοτεχνία*. Athina: Nefeli, 1996, s. 102–103, 120–137, 152–173; Vitti, 1994, s. 281–290, 307–320, 331–366.

6 Více o dějinách Řecka na počátku 20. století např.: Vurnas, T.: *Ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας, β' τόμος: Από την έλευση του Βενιζέλου στην Ελλάδα (1909) ως την έκρηξη του Ελληνοϊταλικού πολέμου (1940)*. Athina: Ekdotis Patakí, 1998; Hradečný, P. a kolektiv: *Dějiny Řecka*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998, s. 335–338, 365–416.

naprosté obrácení se do nitra.⁷ Ačkoli se básníci této generace aktivně účastnili městského života (většina jich žila v Athénách) a příroda se v jejich poezii objevuje převážně jako rušivý element, byli vinou svého neortodoxního stylu života i svým vlastním přičiněním ze společnosti vyloučeni.⁸

Odmítli předchozími generacemi literátů přijímanou představu básníka jako proroka, jenž má své stěžejní, pevné místo ve společnosti, od níž se odvrací a uzavírají se do svého vnitřního světa, v němž mají místo pouze jejich vlastní prožitky.⁹ Hledali únik v minulosti, protože jejich vlastní přítomnost byla trýznivá a budoucnost pro ně neexistovala. Útěchou se jim stává také cestování, dobrodružství, chvilkové a náhodné milostné vztahy, návykové látky a samozřejmě umění.

Jejich básně jsou proto plné bolesti, melancholie a zničujícího pocitu marnosti vlastního žití; snaha dosáhnout absolutního naplnění a uspokojení je vedla k honbě za nespelnitelnými sny, rozpor mezi iluzemi a realitou na ně doléhal tím intenzivněji, čím víc se jejich mládí vzdalovalo.

Neschopni vymanit se z této beznaděje, na níž reagovali někdy s lítostí, jindy s trpkou ironií, ale vždy s jakousi téměř fatální odevzdaností, stupňovali své osobní drama, až nakonec – po dosažení samého dna existence – zůstává básníkům generace 20. let již jen jediná jistota – poezie.

Hlavními rysy této poezie jsou:

- a) pesimismus, melancholie, nostalgie
- b) pesimistický a odmítavý postoj vůči realitě
- c) introverze
- d) hledání východiska ve snění, neustálá touha po úniku, obrat do vlastní minulosti
- e) absence ideálů – neexistuje víra ve vznešené myšlenky
- f) odmítání života až ve formě vzývání smrti
- g) útlocitnost až přecitlivělost
- h) smysl pro estetično
- i) obrat ke smyslovému vnímání
- j) ironie (zejména u K. Karyotakise)

⁷ Sterjopoulos, K.: *Η ποίηση και το πνεύμα μιας εποχής. Ο Τέλλος Άγρας και το πνεύμα της παρακμής*. Athina: Ekdosis Vakou V. Kontu, 1967, s. 11–12.

⁸ Filokypru, E.: „The greek post-symbolist poet's place in society“. *Modern Greek Studies Yearbook*, 8, 1992, s. 231–240.

⁹ Ibid. 231.

Přijímali vlivy evropských literárních směrů, zejména francouzského symbolismu a jeho hlavních představitelů, tzv. prokletých básníků. Zatímco Palamas a další příslušníci starší generace čerpali inspiraci z díla Victora Huga apod., tito autoři se obraceli k Ch. Baudelairovi nebo P. Verlainovi. I to je odlišovalo od předchozích generací, protože ačkoli se Palamas a jeho současníci snažili přijímat nové evropské umělecké směry a do jisté míry (zejména právě u Palamase) se jim to dařilo, hlavním těžištěm jejich inspirace byl řecký způsob života, řecká literární tradice.

Dalšími literárními směry, jejichž vliv se v tvorbě těchto básníků projevuje, jsou estetismus O. Wilda a W. Patera a romantismus, jenž se svou civilní podobou a něžnými tóny podstatně lišil od patetického romantismu Athénské romantické školy poloviny 19. století, ačkoli do něj pronikaly „temné“ prvky v podobě vyhledávání slastí a uměle vytvořených požitků.¹⁰

Po formální stránce svých básní se básníci generace 20. let nedokázali plně vymanit z tradičních básnických schémat, ačkoli se snažili o jejich narušování a ožívování (básnické přesahy, neobvyklá syntax, střídání strofických forem – např. experimenty na poli sonetu).

Jejich přínos nespočívá v kvalitě díla, jež byla v mnoha případech pouze průměrná. Nová byla témata, s nimiž do literatury vstoupili. Ještě nikdy předtím nebyla řecká poezie tak melancholická, depresivní, do sebe zahleděná.

Kromě nové tematiky přináší tato generace do literatury ještě něco jiného – upřímnost životního prožitku. Všichni její představitelé ztotožnili svůj život s uměním. Hnali se za vzrušením a zanícením ve snaze dosáhnout co nejintenzivnějšího prožitku, ve snaze cítit život, vymanit se z beznaděje, již pro ně představovala přítomnost. Řada z nich spáchala sebevraždu, byla závislá na drogách či měla vážné psychické potíže. Ačkoli se soustředili pouze na svou vlastní osobní zkušenost, na vlastní peripetie, podařilo se jim, aniž by se o to snažili, vytvořit obecnou hypotézu člověka.

10 Sterjopoulos, 1967, s. 19–20.

Kostas Uranis

„Ο Ουράνης ταξιδεύει και μᾶς ταξιδεύει μέσα στὸν κόσμο τοῦ ἀνεκπλήρωτου γιατί ὁ ὄρος τῆς ἐκλήρωσης τοῦ πόθου του εἶναι νὰ μὴν ἐκπληρωθεῖ.“¹¹

ΓΙΑΤΙ

Ποιά νά ’ναι αὐτὴ ἡ ἀδιάκοπη ποὺ μὲ παιδεύει λύπη,
σὰν κάτι νὰ μοῦ πέθανε, σὰν κάτι νὰ μοῦ λείπει,
καὶ γιατί τάχατε ἡ ψυχὴ ν’ ἀναζητᾶει τὸ κλάμα,
πῶς τὴ δροσιὰ τὰ λούλουδα στὸ θερινὸ τὸ κάμα;
Τί νά ’ναι αὐτὸ ποὺ διάφορον μὲ κάνει ἐμένα ἀπ’ ὅλους,
ποὺ θέλει νά ’μαι πένθιμος ὅταν γελᾶν οἱ ἄλλοι,
κι αὐτὸ τὸ τόσο ἀνήσυχο μέσα μου σὰν τὸ κύμα,
ποὺ σκάζει καὶ ξανάρχεται σὲ μιὰν αἰώνια πάλη;
Γιατί ὅλα νά ’ναι ἀνούσια σὲ μένα, νὰ μὴν ξέρω
τί θέλω καὶ γιατί ὅ,τι χτὲς ποθοῦσα νὰ μ’ ἀφήνει
ἀδιάφορον, σὰν ἡ ζωὴ στα χέρια μοῦ τὸ δίνει;
Κι ἀφοῦ ἡ ζωὴ τόσο πικρὴ μοῦ φαίνεται ἐδῶ κάτω,
γιατί, ὅταν ἀπλώνεται τριγύρω μου τὸ βράδυ,
τὸ δέος αὐτὸ τὸ σύγκορμο στὴ σκέψη τοῦ θανάτου;

11 Sideri, A.: „Ο Κώστας Ουράνης στην κάμψη του αιώνα“. In Uranis, K.: *Ποιήματα. Εκλογή*. Ed. Sideri, A. Athina: Vivliopolion tis Estias, 1993, s. 22.

Životopis¹²

- 1890–1953, * Konstantinopol, vlastním jménem Kostas Nearchos
- vystudoval gymnázium v Nafpliu, studia dokončil v Konstantinopoli
- roku 1908 se usadil v Athénách, ale po krátkém pobytu odjel studovat do zahraničí, před studiem ovšem upřednostňoval bohémský a kosmopolitní způsob života
- v Paříži u něj propukla tuberkulóza, dva roky se léčil ve švýcarském sanatoriu v Davosu, kde se také seznámil se svou první ženou, Portugalkou Manuelou Santiago, manželství ovšem nevydrželo, jeho druhou manželkou se stala roku 1930 spisovatelka a literární kritička Eleni Negreonti, jež používala pseudonym Alkis Thrylos
- od roku 1920 žil v Portugalsku, kde působil jako řecký vyslanec, o čtyři roky později se vrátil do Athén a začal pracovat jako novinář
- ředitel Eleftheros Logos, spolupráce s periodiky Numas, Dafni, Elefthero Vima, Grammata, Kalitechnis
- často cestoval, ale postupně se jeho zdravotní stav zhoršil (i následkem německé okupace Řecka), byl proto nucen zanechat cest do zahraničí
- zemřel roku 1953 následkem srdeční příhody

¹² Βιογραφικό σημείωμα. Κώστας Ουράνης. [online] [cit. 18. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=300>>.

Dílo¹³

- Uranis se o literaturu zajímal již od dětství, oficiálně vstoupil na literární scénu roku 1909, kdy vydal svou první básnickou sbírku *Σαν Όνειρα*, od té se však později distancoval a za svou prvotinu považoval následující sbírku *Spleen* vydanou roku 1912 – právě tato sbírka uvádí na literární scénu básníky generace 20. let, následovaly sbírky básní *Νοσταλγίες* (1920) a *Αποδημίες*, jež sestává z básní publikovaných v časopisech a novinách, jež byly shromážděny a vydány až po Uranisově smrti roku 1953
- věnoval se též próze a cestopisům, roku 1918 vydal kritickou studii o Ch. Baudelairovi nazvanou *Κάρολος Μπωντλαίρ*, Baudelaira lze považovat za jeho hlavní básnický vzor
- vlivy na jeho poezii – Charles Baudelaire, Edgar Allan Poe, Jules Laforgue, někteří méně známí francouzští a belgičtí básníci (H. Spiess, A. Spire, G. Rodenbach)
- po celý život zůstal zcela odevzdán době francouzských básníků, v této atmosféře si vytvořil svůj básnický projev
- charakteristická témata jeho poezie – nuda, samota, strach ze smrti, cestování, milostná dobrodružství, nostalgie, honba za nedosažitelnými sny

¹³ Βιογραφικό σημείωμα. Κώστας Ουράνης. [online] [cit. 18. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=300>>.

Τέματα

1. nuda

- Uranisova nuda souvisela s jeho přítomností, vycházela z vědomí, že nikdy nemůže dosáhnout oné iluze, chiméry, za níž se celý svůj život hnal

„Η πλήξη είναι άνησυχία, κι όχι άπάθεια.“

Marie Léneru¹⁴

„Η ζωή μαυρίζει στην έπαφή της με την άλήθεια, σαν τὸ άμφίβολο μανιτάρι στὸν άέρα, όταν συνθλίβεται. Και τότε γεννιέται ή πλήξη τοῦ ζήν, ὄχι ή περαστική πλήξη. Όχι ή πλήξη από κούραση, ὄχι ή πλήξη πὸν βλέπει κανείς την πηγή της, ούτε ή πλήξη πὸν ξέρει τὰ ὄρια της. Μά ή τέλεια εκείνη πλήξη, ή καθαρή πλήξη, ή πλήξη εκείνη πὸν δέν έχει για αίτία την άτυχία ή την άναπηρία – ή πλήξη εκείνη, τέλος, πὸν δέν έχει άλλη ύπόσταση από την ίδια τή ζωή· και δέν έχει άλλη αίτία από την ὄξυδέρκεια. Η άπόλυτη αυτή πλήξη δέν εἶναι καθ' έαυτήν, παρὰ ή ζωή ὀλόγυμνη όταν άύτοθεωρεῖται με διαύγεια.“

Paul Valéry¹⁵

14 Převzato z: Karavias, P.: „Κ. Ουράνης: Πρόσωπο, προσωπίο, σκιά“. In *Οκτώ μορφές*. Athina: Ikaros, 1979, s. 99.

15 Ibid. 99–100.

Úryvek dopisu, jenž od Uranise obdržel jeho přítel Panos Karavias v lednu 1925, kdy byl Uranis velvyslancem v Portugalsku:

„Πάει τώρα μερικὸς καιρὸς ποὺ οἱ ψυχικὲς μου καταστάσεις γίνονται ὄλο καὶ πιὸ σκυθρωπές. Ἡ μελαγχολία στὴν ὁποία πέφτω, δὲν εἶναι ἐκείνη ποὺ ἀφήνει ἓνα κατακάθισμα ἡδονῆς. Εἶναι πικρὴ κι ἀνήσυχη, σχεδὸν ἐφιαλτικὴ· δὲν κάνω παρὰ νὰ ψιθυρίζω στὸν ἑαυτὸ μου τὸ στίχο τοῦ Βερλαίν:

Mon Dieu, la vie est là: simple et tranquille.

Ἀδύνατος ὁμως νὰ τὴν ζήσω. Πέφτω νὰ κοιμηθῶ μὲ μιὰ γεύση στάχτης στὸ στ'μα μου, ὅταν σηκώνομαι, τὴν ξαναβρίσκω. Ἄ! αὐτὸ τὸ καθημερινό, τὸ ἀδιάκοπο κύμα τῆς πικρίας ποὺ χτυπάει τυφλὰ κι ἐπίμονα μέσα στὴν σκέψη μου! Ὅλα μ' ἐνοχλοῦν, ὅλα μοῦ εἶναι ἀφόρητα: οἱ ἄλλοι κι ὁ ἑαυτός μου. Σὲ τίποτα δὲν βρίσκω ἐνδιαφέρον. Καταπιάνομαι κάτι: μιὰ διασκέδαση, ἓνα φλέρτ, ἓνα τραγούδι – καὶ τ' ἀφήνω κουρασμένος, ἀπογοητευμένος, σχεδὸν ἀηδιασμένος... Μιὰ ἀνεξήγητη, μιὰ σχεδὸν γυναικεία *langueur*, ποὺ ἐπειδὴ δὲν ἔχει αἰτία, δὲν ἔχει καὶ φάρμακο. Προσπαθῶ, ὅσο μπορῶ, ν' ἀντιδράσω: συχνάζω στὰ κοσμικὰ τσάγια κι ἀκούω ὑπομονετικὰ διάφορες γριὲς κοντέσσεσ νὰ μοῦ μιλᾶν κατὰ τῆς Δημοκρατίας, πέφτω ἀπὸ τὴ μιὰ γυναίκα στὴν ἄλλη, πηγαίνω στὶς νυχτερινὲς λέσχεσ γιὰ νὰ ζαλιστῶ ἀπὸ τζᾶζ-μπάντ, χαρτοπαίζω, ἀλλὰ τίποτα...“¹⁶

16 Karavias, P.: *Κώστας Ουράνης. Το πρόσωπο, το προσωπείο και η σκιά. Ένα δοκίμιο και 19 γράμματα του ποιητή*. Athina: Difros, 1958, s. 69–78.

2. smrt

- Uranis se od mládí cítil být úzce svázaný se smrtí, celý život se potýkal s tuberkulózou a astmatem¹⁷
- pocit přítomnosti smrti v něm vyvolával podzim a zima, opuštěné zahrady, osamocené místnosti¹⁸

ΔΕΙΛΙΝΑ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΥ

Στὰ δειλινὰ τὰ πένθιμα καὶ φθινοπωρινά,
ὅταν χτυπάει στὰ τζάμια τους θρηνητικὰ ἢ βροχή
κι ἐνῶ στὴν πόλη ἐσπερινοὺς βαροῦν ἀργὰ οἱ καμπάνες,
παίρνομε μιὰ παράδοξην οἱ Κάμαρες ζωή.

Ὁ παγερός, ποὺ ἀπ' τὶς κλειστὲς πόρτες γλιστράει,
ἀέρας
κούφιων βημάτων φέρνει ἀχούς καὶ ψίθυρους σβησμένους,
ποὺ κάνουν ὅποιον νείρεται ν' ἀναθημᾶται ξάφνου
ἀγάπες χρόνων παλαιῶν καὶ φίλους πεθαμένους.
Καὶ τότες μὲς στὸ σούρουπο οἱ Κάμαρες γειμίζουν
φαντάσματα ποὺ στοὺς θαμποὺς καθρέφτες
καθρεφτιοῦνται,
ἐνῶ οἱ κουρτίνες οἱ βαριές — κοιτάζτε τις! — κουνιοῦνται
κι ἐνῶ τὰ ρόδα ποὺ ἔγερναν στὰ βάζα ξεχασμένα
φυλλορροοῦνε ἄξαφνα μὲ μιὰ στερνὴ εὐωδία

σὰ νὰ περάσαν πάνω τους δάχτυλα κάποια κρύα...

¹⁷ Karavias, 1979, s. 97.

¹⁸ Markakis, P.: *Κώστας Ουράνης: Ο ψυχικός και πνευματικός του κόσμος. Ψυχογραφικό δοκίμιο*. Athina: Vivliopolion tis Estias, 1969, s. 106.

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΟ ΠΑΡΚΟ

Ὦ! πόσον εἶναι πένθιμο μὲς στή βροχή τὸ πάρκο,
μὲ τὰ χλωμὰ λουλούδια τοῦ ποῦ γέρνουν λαβωμένα
καὶ τὰ βρεγμένα ἀγάλματα ποῦ γύρω τους σαπίζουν
σωροὶ τὰ φύλλα ποῦ ἔφερε ὁ ἀγέρας μαραμένα...
Οἱ λεωφόροι τοῦ, ἔρημες, ἀπέραντες καὶ κρύες,
φαντάζουν, μέσα στὸν τεφρό, στυγνὸν ὀρίζοντά τοῦ
— μὲ τὰ ψηλὰ τὰ δέντρα τοὺς γυμνά, σκελετωμένα —,
σὰ νὰ ὀδεύουν στὸ βουβὸ βασίλειο τοῦ θανάτου.
Τριγύρω ἀπ' τὶς δεξαμενὲς οἱ ἀρχαϊκὲς ὑδρίες

πλέον δὲν καθρεφτίζονται, ὅπως τὰ καλοκαίρια,
μὲ τ' ἄσπρα ποῦ κατέβαιναν νὰ πιοῦνε περιστέρια:
μόνο τοῦ ἀναβρυτήριου τὸ μουσικὸ τὸ κλάμα,
μαζὶ μὲ τὴν ψιλὴ βροχὴ καὶ μὲ τὸν κρύο ἀγέρα,
σκορπιέται μάταιο στή γυμνή, σπαραχτικὴν ἡμέρα.

ΘΑ ΠΕΘΑΝΩ ΞΕΝΑ ΠΕΝΘΙΜΟ ΤΟΥ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΥ ΔΕΙΛΙ...

Θὰ πεθάνω ἕνα πένθιμο τοῦ φθινόπωρου δείλι
 μὲς στὴν κρύα μου κάμαρα ὅπως ἔζησα: μόνος·
 στὴ στερνὴν ἀγωνία μου τὴ βροχὴ θὲ ν' ἀκούω
 καὶ τοὺς γνώριμους θόρυβους πὺ σκορπάει ὁ δρόμος.

Θὰ πεθάνω ἕνα πένθιμο τοῦ φθινόπωρου δείλι
 μέσα σ' ἐπιπλα ξένα καὶ σὲ σκόρπια βιβλία,
 θὰ μὲ βροῦν στὸ κρεβάτι μου, θὲ νὰ ῥθει ὁ ἀστυνόμος,
 θὰ μὲ θάψουν σὰν ἄνθρωπο πὺ δὲν εἶχε ἱστορία.

Ἄπ' τοὺς φίλους πὺ παίζαμε πότε-πότε χαρτιά,
 θὰ ρωτῆσει κανένας τους ἔτσι ἀπλά: «Τὸν Οὐράνη
 μὴν τὸν εἶδε κανεὶς; Ἐχει μέρες πὺ χάθηκε...»
 Ὁ ἀπαντῆσει ἄλλος, παίζοντας: «Μ' αὐτὸς ἔχει
 πεθάνει!»

Μιὰ στιγμή θ' ἀπομείνουνε τὰ χαρτιά τους κρατώντας,
 θὰ κουνήσουν περίλυπα καὶ σιγὰ τὸ κεφάλι·
 θὲ νὰ ποῦν: «Τ' εἶναι ὁ ἄνθρωπος! Χτὲς ἀκόμα ἐζοῦσε...»
 — καί, βουβοί, στὸ παιχνίδι τους θὰ βαλθοῦνε καὶ πάλι.

Κάποιος θὰ ἔναι συνάδελφος στὰ «ψιλὰ» πὺ θὰ γράψει
 πὺς «προώρως ἀπέθανεν ὁ Οὐράνης στὴν ξένην,
 νέος γνωστός στοὺς κύκλους μας, πὺ κάποτε εἶχε
 ἐκδώσει
 μιὰ συλλογὴ ποιήματα πολλὰ ὑποσχομένην».

Κι αὐτὴ θὰ ἔναι ἡ μόνη τοῦ θανάτου μου μνεία.
 Στὸ χωριό μου θὰ κλάψουνε μόνο οἱ γέροι γονιοὶ μου
 καὶ θὰ κάνουν μνημόσυνο μὲ περισσίους παπάδες,
 ὅπου θὰ ἔναι ὅλοι οἱ φίλοι μου — κι ἴσως-ἴσως οἱ ὄχτροί
 μου.

Θὰ πεθάνω ἕνα πένθιμο τοῦ φθινόπωρου δείλι
 σὲ μιὰ κάμαρα ξένη, στὸ πολύβοο Παρίσι·
 καὶ μιὰ Κέττυ, θαρρώντας πὺς τὴν ξέχασα γι' ἄλλην,
 θὰ μοῦ γράψει ἕνα γράμμα — καὶ νεκρὸ θὰ μὲ βρῖσει...

ΠΑΨΕΤΕ ΠΙΑ...

Πάψετε πιά νὰ ἐκπέμπετε τὸ σῆμα τοῦ κινδύνου,
τοὺς γόους τῆς ὑστερικής σειρήνας σταματεῖστε
κι ἀφήστε τὸ πηδάλιο στῆς τρικυμίας τὰ χέρια:
τὸ πιὸ φριχτὸ ναυάγιο θὰ ἦταν νὰ σωθοῦμε!

Τί; Πάλι νὰ γυρίσουμε στὴν βαρετὴν Ἰθάκη,
στὶς μίζερες τὶς ἔγνοιες μας καὶ τὶς φτηνὲς χαρὲς μας
καὶ στὴν πιστὴ τὴ σύντροφο, πού σὰν ἰστὸν ἀράχνης
ὑφαίνει τὴν ἀγάπη τῆς γύρω ἀπὸ τὴ ζωὴ μας;

Πάλι νὰ ξέρομε ἀπὸ πρὶν τὸ αὔριο τί θὰ ᾿ναι
καὶ νὰ μὴ νιώθουμε καμιὰ λαχτάρια ν' ἀνατεῖλει,
πάλι σὰν τοὺς ἀνήλιαστους καρπούς, πού μαραζώνουν
καὶ πέφτουν σάπιοι κατὰ γῆς νὰ μοιάζουν τὰ ὄνειρά μας;

Ἡ τόλμη ἀφοῦ μᾶς ἔλειψε (καὶ θὰ μᾶς λείπει πάντα!),
νὰ βγοῦμε, μόνοι, ἀπ' τὴ στενὴ καὶ τὴ στρωτὴ μας κοίτη
κι ἐλεύτεροι, σὰν ἄνθρωποι στὴ χαραυγὴ τοῦ κόσμου,
τοὺς ἄγνωστους νὰ πάρουμε καὶ τοὺς μεγάλους δρόμους,

μ' ἀνάλαφρη περπατησιὰ σὰν τοῦ πουλιοῦ στὸ χῶμα
καὶ τὴν ψυχὴ μας ριγηλὴ σὰ φυλλωσιὰ στὴν αὔρα,
τουλάχιστο ἄς μὴ χάσουμε τὴν εὐκαιρία τώρα
τὸ παίγνιο νὰ γίνουμε τῶν ἄγριων τῶν κυμάτων

κι ὅπου τὸ φέρει! Ὡς πλόκαμοι μποροῦν νὰ μᾶς τραβήξουν
τὰ κύματα στῆς θάλασσας τὰ σκοτεινὰ τὰ βύθη,
μὰ καὶ μποροῦν, στὴ φόρα τους, νὰ μᾶς σηκώσουν τόσο
ψηλὰ — πού μὲ τὸ μέτωπο ν' ἀγγίξουμε τ' ἀστέρια!...

ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΜΜΕΝΟΙ ΚΗΠΟΙ

Ὁ νοῦς μου πάει στοὺς παλιούς, λησμονημένους κήπους,
 ὅπου ψηλοὶ καὶ ξέθωροι τοῖχοι τοὺς περιφράζουν
 καὶ πὺ πολλῶν φθινόπωρων τὰ μαραμμένα φύλλα
 τὸ χῶμα τους καὶ τὶς νεκρὲς δεξαμένες σκεπάζουν.

Στὰ γερασμένα τὰ κορμιὰ τῶν ἀψηλῶν τους δέντρων
 ὁ σερπετὸς ἐθέριψε κισσὸς καὶ τὰ ἄχει πνίξει
 καὶ τόσες χειμωνιάτικες τὰ μούσκεψαν βροχὲς
 πὺ μούχλα πρασινόμαυρη κι ὄργη τὰ ἄχει τυλίξει.

Ἄγρια χορτάρια κρύψανε τ' ἀρχαῖα μονοπάτια
 καὶ μιὰ ἡσυχία θανατερὴ γιὰ πάντα εἶναι ἀπλωμένη:
 κάτου ἀπ' τοὺς ἴσκιους οἱ καρποὶ ζαρώνουν πρὶν
 γουρμάσουν
 καὶ πέφτουν, μάταιοι, στοὺς σωροὺς τῶν φύλλων
 σαπισμένοι.

Ὁ νοῦς μου πάει στοὺς παλιούς, λησμονημένους κήπους,
 ὅπου τοῦ κόσμου ὁ θόρυβος σβησμένος πάντα φτάνει
 — κήπους κατάκλειστων σπιτιῶν, ὅπου οἱ κύριοί τους,
 ποιοὺς ξέρει! ξηνητεύτηκαν εἴτ' ἔχουνε πεθάνει

καὶ τώρα ἀπάτητοι, βουβοὶ, γεμάτοι σάπια φύλλα,
 δίχως ποτέ τους τίποτα πλέον νὰ περιμένουν
 ἀπ' τὶς λαμπρὲς τὶς Ἄνοιξες πὺ ἀδιάφορες περνᾶνε,
 κάθε φθινόπωρο θαρρεῖς καὶ πιότερο πεθαίνουν·
 κι ὅπου, ἂν κανένα κάποτε τύχει κι ἀνθίσει ρόδο,
 τὴ μυρωδιά του σὰ λυγμὸ τὴν παίρνουν οἱ ἀγέρες:
 λὲς κι εἶναι τὸ νοσταλγικὸ τὸ Φάντασμα τῶν Κήπων,
 πὺ κλαίει τὶς ἀλλοτινὲς, ἀγύριστες ἡμέρες...

3. samota

- ačkoli to byl společenský člověk, často obklopený přáteli, neustále se cítil osamělý¹⁹
- osamělost v Uranisově poezii úzce souvisí se smrtí, vyvolává myšlenky na ni
- básně jsou často adresovány Samotě nebo básníkovi vlastní duši

ΜΟΝΑΞΙΑ

Σὰ νύχτα ἀγρύπνιας πένθιμη κι ἀτέλειωτη, σὰ νύχτα
γεμάτη ἀπὸ μυστήριο καὶ σιωπὴ ἢ Ζωὴ μου.
Ἀμίλητοι καὶ σκεφτικοὶ στὴν τρομερὴ ἠσυχία,
τί, ποὺ δὲν ἔρχεται, νὰ ῥθει προσμένουμε, ψυχὴ μου;
Περνᾶν βαριὲς ἀπὸ κενὸ καὶ προσδοκία οἱ ὥρες,
στ' αὐτιά μου, ποὺ ἀφογκράζονται, καμιὰ ἠχώ δὲ σβήνει·
καὶ μόνο, σὰ σὲ κάμαρα νεκροῦ ἓνα ρολόγι,
χτυπάει ἡ καρδιά μου ἤχερά στὴν παγερὴ γαλήνη.
Στοὺς διαδρόμους τοῦ καιροῦ κανένα πλεόν βῆμα
δὲν ἀντηχεῖ καὶ μοιάζουμε σὰ ζωντανοὶ σὲ μνήμα,
ποὺ γύρω τους ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ ἀποτραβιέται...
Χαρὲς, ἀγάπες, χίμαιρες, πόσο μακρὰ εἶστε τώρα!
Στὴ νύχτα τὴν ἀπέραντη τὸ πόσο εἶμαι μόνος!

Ὅλα μᾶς ἀπαράτησαν, ψυχὴ μου, — ὡς κι ὁ Πόνος.

¹⁹ Karavias, 1979, s. 106.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

...Καὶ τώρα,
 ἔλα πάλι, σταθερὴ καὶ παλιὰ ἐσὺ συντρόφισσα
 τῆς ζωῆς μου τῆς ἄχαρης, Μοναξιά, καὶ τῆς στείρας,
 σκεπτικοὶ καὶ βουβοὶ καθὼς πάντα, ἄς καθίσουμε —
 τώρα ποὺ ἦρθε τὸ σούρουπο — στὴ μισόγυρτη θύρα
 τοῦ σπιτοῦ μας ποὺ ὀρφάνεψαν ἡ Ζωὴ καὶ ἡ Μοίρα,
 σὰ δυὸ γέροι γονεοί, πού, σκυφτοὶ στὸ κατώφλι τους,
 πρὶν τοὺς ἔρθει τὸ μήνυμα τοῦ χαμοῦ τῶν παιδιῶν τους,
 συνηθίζαν, στηλώνοντας πρὸς τὸ βράδυ τὰ μάτια,
 νὰ προσμένουν τα, πλάθοντας ἐρχομῶν πανηγύρια,
 καὶ πού, πάλι σὰν ἔμειναν μὲς στὸν κόσμον μονάχοι,
 ἀπ' ἀρχαία συνήθεια στὸ κατώφλι τους γέρνουν —
 ὅταν πέφτει τὸ σούρουπο σὰ βραχνὰς στὴν ψυχὴ τους —
 καί, ξεχνώντας τὰ μάτια τους σὲ φαντάσματα ὀνείρων,
 καρτερᾶνε τὸ Θάνατο, στωικά, νὰ τοὺς πάρει...

ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ

Ψυχὴ μου, μένε ἀδιάφορη στὰ γύρω σου καὶ σ' ὅλους
 τοὺς ἄνθρωπους ποὺ ἀγκομαχᾶν σέρνοντας τὴ ζωὴ
 τους,
 σ' ἐκείνους ὅπου ἀπ' τὴ χαρὰ σὰ μὲ κρασὶ μεθᾶνε
 κι ὅσους στὴν ἴδια στέκονται ψηλὰ ἐκτίμησή τους·
 σ' ὅσους τὸν πόνο τους μπροστὰ στὸν κόσμον ὅλον κλαῖνε
 γιὰ πρὸς τὸν ἄδειον οὐρανὸ τὰ χέρια τους υψώνουν
 καὶ σ' ὅλους ὅσους στὴ ζωὴ βάλαν σκοπὸ νὰ φτάσουν
 καὶ σέρνονται, παρακαλοῦν, προδίνουνε, ἰδρώνουν.
 Πέρνα ἀπὸ μέσα τους ψυχρὴ καὶ μακρινὴ ὡς κυρία
 πού, ὅταν στὸ δρόμο οἱ πρόστυχοι ζητᾶν νὰ τῆς μιλήσουν,
 μαζώνεται ἀκατάδεχτη γιὰ νὰ μὴν τὴν ἀγγίσουν·
 κι ἀπ' τὸν ἐξώστη τῆς Ζωῆς κοίταζε μὲς στὸν κόσμον,
 ἔτσι καθὼς οἱ εὐγενεῖς τοὺς χωρικοὺς κοιτάζαν,
 ὅταν κάτου ἀπ' τοὺς πύργους των, τίς σκόλες,
 διασκεδάζαν.

ΕΙΝΑΙ ΩΣ ΝΑ ΖΩ...

Εἶναι ὡς νὰ ζῶ σ' ἀπόμερο καὶ σκεβρωμένο σπίτι
ἕναν βαρὺ κι ἀτέλειωτο χειμῶνα — ποὺ τὰ χιόνια
σωριάζουν τὴν κατάλευκη, ληθαργικὴ σιωπὴ τους
στὰ ἔρημα τὰ λιακωτὰ καὶ τ' ἄδεια τὰ μπαλκόνια·

κι εἶναι ὡς νὰ κάθεται, σκυφτὴ καὶ πένθιμη, ἡ ψυχὴ μου,
μέσ' ἀπ' τὸ σπίτι νὰ κοιτάει τὴ νέκρα τοῦ χειμῶνα,
ὅπως πίσω ἀπ' τὸ τζάμι τῆς θα κοιτάζε ἔρμο δρόμο
μιὰ γριὰ γυναίκα, πιὸ θαμπὴ κι ἀπὸ θαμπὴν εἰκόνα...

- samotě, obavě ze smrti a nudě se snažil Uranis čelit různými způsoby – formu úniku z nepříjemné reality pro něj měla vidina každého nového zážitku – cestování, dobrodružství, navazování milostných vztahů, pro vše z toho se dokázal rychle nadchnout, ovšem účinek byl jen krátkodobý a po jeho skončení se propadal do větší deprese, již se snažil zacetit novou výzvou, novým prožitkem; často také hledal útěchu ve vzpomínkách²⁰

20 Markakis, 1969, s. 117.

4. cesty

- vedle N. Kazantzakise byl Uranis jedním z největších cestovatelů mezi řeckými umělci²¹ – časté příležitosti k cestování mu poskytovala jeho profese novináře²², o svých cestách napsal řadu cestopisů
- v jeho básních je patrný citelný rozpor mezi prvotním nadšením z nadcházející cesty a zklamáním, jež následovalo již v jejím průběhu
- zálibu v cestování dokládá to, že často používal tematiku námořních cest, námořníků a jejich života

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ ΕΞΟΡΙΑΣ

Σὲ μιὰ τοῦ Βέλγιου ἀκτὴ παντέρημη καὶ κρύα,
 κάποια νυχτιὰ οἰκουμενικὴ μ' ἔβγαλεν ἓνα τραῖνο
 καὶ χάθηκε, σφυρίζοντας στριγγὰ μὲς στὰ σκοτάδια,
 ἀφήνοντάς με στὸ σταθμὸ κατάμονο καὶ ξένο.
 ὦ! πόσο ἦταν πένθιμος κι ἀγριωπὸς ὁ τόπος...
 Τίς μέρες, μόνη συντροφιά τὸ πέταγμα ἑνὸς γλάρου·
 τίς νύχτες, ὁ ἀδιάκοπος ὁ ρόχθος τῶν κυμάτων·
 καί, μακριά, τ' ἀπόκοσμο τὸ φῶς ἀγνώστου φάρου.
 Κι ἔζησα ἐκεῖ ὀλάκειρο χειμῶνα ἐξορίας,
 ἀνάμεσα σ' ἀπλοϊκοὺς ψαράδες ποὺ ἱστοροῦσαν
 θαλασσοπεριπέτειες τὰ βράδια ποὺ γυρνοῦσαν,
 ἐνῶ ἐγὼ ἀπ' τὸ θαμπὸ τὸ τζάμι τῆς ταβέρνας
 ἐκοίταζα μὲ σπαραγμὸ τὰ φωτεινὰ καράβια
 ποὺ — μακριὰ — παλεύανε μὲ τὰ ὑγρὰ σκοτάδια...

21 Ibid. 135.

22 Karavias, 1979, s. 105.

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΑ ΚΥΘΗΡΑ

Τ' ώραῖω καράβι, ἔτοιμο στὸ χαρωπὸ λιμάνι,
 γιορταστικά μὲ γιασεμιὰ καὶ ρόδα στολισμένο,
 μὲ τὶς παντιέρες τοῦ ἀλαφριῆς στὴν ἀνοιξιάτικη αὖρα
 καὶ τ' ὄνειρό μας στὸ χρυσὸ πηδάλιο καθισμένο,
 μᾶς πῆρε γιὰ τὰ Κύθηρα, τὰ θρυλικά, ὅπου μέσα
 σὲ δέντρα καὶ σὲ λουλούδα καὶ γάργαρα νερὰ
 ὑψώνεται ὁ μαρμάρινος ναὸς γιὰ τὴ λατρεία
 τῆς Ἀφροδίτης, — τοῦ ἔρωτα τὴ θριαμβικὴ θεά.
 Μὰ τὸ ταξίδι ἦταν μακρὺ κι ἡ χειμωνιά μᾶς βρῆκε!...
 Οἱ φανταχτὲς κι ἀνάλαφρες παντιέρες μουσκευτήκαν,
 τὰ χρώματα ξεβάψανε καὶ τ' ἄνθη ἔμαραθήκαν
 καί, κάτου ἀπὸ τοὺς ἄξενους τοὺς οὐρανοὺς, τὸ πλοῖο
 ἀπόμεινε ἀκυβέρνητο στὸ κύμα τ' ἀφρισμένο

μὲ τὸ φτωχὸ μας ὄνειρο στὴν πρῶμνη πεθαμένο.

ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

ὦ Θάλασσα! σὰν ἤμουνα παιδί, ἐξεκινούσα
 ἀπ' τὸ μικρὸ μου τὸ χωριὸ κι ἐρχόμουνα σὲ σένα
 κι ἀπὸ 'να βράχο κοίταζα, ρεμβαστικά, γιὰ ὥρες
 τὰ κύματά σου κάτω μου νὰ σκάζουν ἀφρισμένα.
 Μέσα μου σάλευε ἡ ψυχὴ γιὰ μακρινὰ ταξίδια
 κι ὄνειρευόμουνα λαμπρές, μεγάλες πολιτείες,
 ὅπου θὰ ζοῦσα μιὰ ζωὴ φανταχτερὴ, παρόμοια
 μ' ἐκείνη πού σὲ ξενικὲς ἐδιάβαζα ἱστορίες.
 Τώρα, ἀπὸ κείνον τὸν καιρὸν ἔχουν περάσει χρόνια·
 τὰ βήματά μου ἔσυρα σὲ πλῆθος ξένους τόπους
 καὶ γνώρισα ὅλες τὶς ζωὲς καὶ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους
 καί, κουρασμένος, ἔρχομαι σήμερα νὰ ξεχάσω
 τῆς παραγμένης μου ζωῆς τὴ μάταιη ἱστορία

μὲς στὴ δική σου, ὦ Θάλασσα, μεγάλη ἀνησυχία

ΤΑΟΡΜΙΝΑ

Όλο λέω νὰ φύγω μιὰν ἡμέρα,
 ὄλο λέω νὰ πάω στὴν Ταορμίνα...
 Σὲ πέλαο γαλάζιας νοσταλγίας
 τ’ὄνειρο τραγουδάει σὰ σειρήνα:
 — Ταορμίνα! Ταορμίνα! Ταορμίνα!

Ὡ κάλεσμα γλυκὸ σὰν τῶν πουλιῶνε
 σὲ πρωινὲς βραγιὲς τὸ Μάη τὸ μήνα!

Κι ὄλο λέω νὰ φύγω, κι ὄλο λέω
 τὰ πάντα στὴ ζωὴ μου νὰν τ’ ἀφήσω,
 νὰ διπλομανταλώσω ὅλες τις πόρτες
 καί, δίχως κὰν τὰ μάτια νὰ γυρίσω,
 μ’ ἄτρεμα τὰ φτερά — ν’ ἀποδημήσω.

Πῶς τρικυμίζει μέσα μου ἡ λαχτάρα
 ν’ ἀφήσω τὴ ζωὴ μου — γιὰ νὰ ζήσω!

Τὰ βράδια, πλαίι στὴ λάμπα μου σκυμμένος,
 ξέθωρους χάρτες ναυτικὸς κοιτάω,
 μπροστά μου ἔχω παμπάλαια βιβλία,
 ποὺ κάθε τόσο τὰ φυλλομετρώ:
 τὸ δρόμο ποὺ θὰ πάρω μελετάω.

Μὰ τὰ χρόνια περνᾶνε κι ὄλο μένω,
 πάντα κάτι τυχαίνει — καὶ δὲν πάω...

Κι οὔτε θὰ πάω ποτέ! Ἡ Ταορμίνα
 (κι ἂν ὑπάρχει) γιὰ μένα θεὸ νὰ μένει
 τοῦ ἐξόριστου τ’ ὄνειρου μου ἢ Πατρίδα,
 σὰ μιὰ Εὐτυχία ποὺ μοῦ ’ναι ταγμένη
 καὶ ποὺ, ὅ,τι κι ἂν συμβεῖ — μὲ περιμένει,

ἐνῶ, ἂν εἶχα πάει, τί θὰ ’χα τώρα
 τὴν ἄχαρη ζωὴ μου νὰ γλυκαίνει;

5. dobrodružství

- ambivalentní vztah – obava ze smrti x přitažlivost nebezpečí²³

„...Ἐμένα μ' ἀρέσει νὰ νιώθω τὸν κίνδυνο. Μ' ἀρέσει νὰ τὸν ἀγγίζω, γιὰ νὰ νιώθω τὸ κρύο ρίγος του νὰ διατρέχει τὸ σῶμα μου. Γιὰ μένα ἡ ἠδονὴ τοῦ φόβου εἶναι δυνατότερη ἀπὸ τὸ πανικὸ αἶσθημα τοῦ φόβου. Ζῶ πολὺ περισσότερο καὶ πολὺ ἐντονώτερα, ὅταν αἰσθάνωμαι ἀπάνω μου τὴν σκιά τῶν μεγάλων φτερῶν τοῦ θανάτου... Μὴ μὲ πάρτετε γιὰ παραδοξολόγο. Ἄν θελήσετε νὰ σκεφθῆτε λιγάκι, θὰ μὲ καταλάβετε.

Ἡ ζωὴ δὲν εἶναι τὰ μακριὰ χρόνια ποὺ ζοῦμε. Δὲν εἶναι παρὰ οἱ λίγες ἐξαιρετικὲς στιγμὲς, ποὺ μποροῦμε ν' ἀπολαύσωμε ἢ νὰ συγκινηθοῦμε μὲ μιὰ παροξυστικὴ ἔνταση τῶν αἰσθημάτων μας, μὲ μιὰ μέθη τῆς ψυχῆς μας, μὲ τὸ συναίσθημα ὅτι ξεπερνᾶμε τὸν ἑαυτὸ μας. Τὰ μακριὰ χρόνια, τὰ καμωμένα ἀπὸ τὶς πνιγερὲς ὥρες, μικρὲς χαρὲς, καθημερινότητα καὶ μονοτονία, δὲν εἶναι ζωὴ. Ἡ ἀνάμνησή μας δὲν τὰ διατηρεῖ. Δὲν διατηρεῖ παρὰ μόνο τὶς λίγες στιγμὲς ποὺ ἀνέφερα καὶ ποὺ διατηροῦνται σὰν ἓνα ἄρωμα κλεισμένο σὲ φιαλίδια καὶ ποὺ ἀρκεῖ νὰ τ' ἀνοίγῃ κανένας κάθε φορὰ γιὰ νὰ γεμίξῃ τὸν ἀέρα.“²⁴

ΤΟ ΚΟΡΙΤΣΙ ΤΩΝ ΔΕΚΑΤΡΙΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Σβέλτη, γοργὴ καὶ γλιστερὴ σὰ φίδι, ὅλη τὴν ὥρα
 ποὺ νὰ τὴν πιάσω τέντωννα τὰ χέρια, ξεγλιστροῦσε
 καί, πάντα προκαλώντας με κι ὅλο ξεφεύγοντάς μου,
 εὐτυχισμένη, — ὀλόκαρδα κι εἰρωνικὰ ἐγελοῦσε.
 Μ' ἀπάνω στὸ κυνηγητὸ κι ἀπάνω στὸ παιχνίδι,
 κάθε ποὺ σμίγαν τὰ κορμιά καὶ κόλλαγαν στὴν πάλη,
 ἐκείνη πιά δὲ γέλαγεν ἀθῶα σὰν καὶ πρῶτα
 κι ἐμένα ὡς κύμα ἀνέβαινε τὸ αἷμα στὸ κεφάλι.
 Καί, μιὰ στιγμὴ, ποὺ ἄρπαξα τὴ μέση της καὶ μ' ἄγρια
 ἐπιθυμία τὴν κράτησα μέσα στὴν ἀγκαλιά μου,
 σκλαβώνοντας τὰ πόδια της μέσα στὰ γόνατά μου,
 τὴν εἶδα ποὺ ἀφέθηκε γλυκὰ στὸ σφίξιμό μου,
 ἐνῶ τὰ μάτια ἐγλάρωναν καὶ τρέμανε τὰ χεῖλη:

κι ἔνιωσα ὅτι μέσα της ἐξύπνησε τὸ Θῆλυ.

²³ Markakis, 1969, s. 146–152.

²⁴ Uranis, K.: *Αποχρώσεις*. Athina: Vivliopolion tis Estias, 1971, s. 108–110.

6. milostné vzťahy

- veškeré jeho známosti byly jen krátkodobé
- podoba ženy v Uranisových básních: matka nebo umírající či dokonce mrtvá milenka, často očividně trpící nevléčitelnou chorobou
- konec vztahu Uranis přetváří v básnický obraz milenciiny smrti – postava dívky mizí, její podoba zůstává v básnickových vzpomínkách²⁵

ΕΡΩΤΩΝ ΘΑΝΑΤΟΙ

Τὰ περασμένα μάτια ζητάω ν' ἀναστήσω,
 νὰ ξαναζήσω τις στιγμές πὸ ἐπέρασες κοντά μου,
 νὰ θυμηθῶ τὰ ὄνειράτα πὸ ἐκάναμε τὰ βράδια,
 ὅταν γαλήνη ἐγέμιζε κι ἴσκιους ἢ κάμαρά μου.
 Τὰ γράμματά σου μάτια διαβάζω ἀργά, τις ὥρες
 πὸ ἡ σκέψη μας πλανιέται ἐδῶ κι ἐκεῖ στὰ περασμένα,
 ὅπως κανεῖς σ' ἓνα βουβὸ γυρνᾷει κοιμητήρι,
 διαβάζοντας ὀνόματα σὲ τάφους σκαλισμένα.
 Τοῦ ἔρωτά μας τὸ Βωμὸ τὸν γκρέμισαν τὰ χρόνια
 κι ἐσὺ πὸν στάθηκες γιὰ μὲ ἡ Πολυαγαπημένη
 στὴ μνήμη μου εἶσαι μακρινή, ψυχρὴ σὰν πεθαμένη —
 σὰν πεθαμένη ἄλλων καιρῶν — μέσα σ' ὑγρὴ μιὰ
 κρύπτη,
 πὸν κείτεται μαρμάρινη, μὲ χέρια σταυρωμένα...

Μὰ κάτι ἀπὸ τὸ εἶναι μου ἐπέθανε μὲ σένα.

²⁵ Markakis, 1969, s. 70–93.

ΖΩΗ

Κάποιες φορές, σὰ βράδιαζεν ἀργὰ στὴν κάμαρά μας,
 τ' ὠχρὸ κεφάλι γέροντας στὴν ἀγκαλιά μου ἀπάνω
 καὶ μὲ θλιμμένο ἀνάβλεμμα στηλὰ κοιτάζοντάς με:
 «Θὰ μὲ ξεχάσεις, —ρώταγες—, καλέ μου, σὰν πεθάνω;»
 Δὲ σ' ἀπαντοῦσα. Τὴ φωνὴ τὴν πνίγαν οἱ λυγμοὶ μου
 κι ἔσφιγγα μὲ παροξυσμὸ τ' ἀδύνατο κορμί σου,
 σὰ νὰ 'θελα μὲς στὴ ζωὴ νὰ σὲ κρατήσω, ἐνάντια
 στοῦ Χάρου — γιὰ, ἂν δὲν μπόραγα, νὰ πήγαινα μαζί σου.
 Γιατ' ἦσουν ὅλη μου ἡ ζωὴ: χαρὰ της καὶ σκοπὸς της,
 κι ὅσο κι ἂν ἐστρεφόμουνα πίσω στὰ περασμένα,
 δὲν ἔβλεπα, δὲν ἔνιωθα κοντά μου ἄλλη ἀπὸ σένα.
 Μοῦ φαίνονταν ἀδύνατο δίχως ἐσὲ νὰ ζήσω.
 Καί, τώρα ποῦ μὲ ἄφησες, μὲ φρίκη ἀναλογιέμαι

τὸ θανατό σου, ἀγάπη μου, πὼς πάω νὰ συνηθίσω!

ΕΡΩΤΑ ΘΑΝΑΤΟΣ

Ξέρω πὼς πιά δὲ θά 'ρθεις... Χτὲς τὸ δειλὶ, καθισμένοι
 στὴν κάμαρά μου, ἀκούγαμε νὰ στάζει ἀργὰ ἢ βροχή,
 κοιτάζαμε τριγύρω μας νὰ πέφτει τὸ σκοτάδι
 καὶ νιώθαμε νὰ κάθετα, βαρὺ, μὲς στὴν ψυχὴ.

Σβησμένοι φτάναν ὡς ἐμᾶς οἱ θόρυβοι τοῦ δρόμου,
 στὰ σπίτια, ἀντίκρυ, ἐδῶ κι ἐκεῖ, ἀνάβανε τὰ φῶτα,
 τὸ βράδυ —κρὺο, βροχερὸ— ἔμοιαζε μ' ἄλλα βράδια
 καὶ μόνο ἐμεῖς δὲν ἤμασταν ἴδιοι καθὼς καὶ πρῶτα.

Σὰν ἄλλοτες δὲ νιώθαμε τὸ βράδυ νὰ μᾶς σμίγει,
 δὲν ἀναζητηθήκαμε νὰ σφιχταγκαλιαστοῦμε,
 σὰν ἄλλοτες ὄνειρατα δὲν κάναμε εὐτυχίας:
 ἐχτὲς τὸ βράδυ τίποτα δὲν εἴχαμε νὰ ποῦμε.

Κι ἐμεῖς ποὺ ἀγαπηθήκαμε δυὸ χρόνια, ποὺ κι οἱ δυὸ μας
 μὲ μιὰν ἐζούσαμε ζωὴ μονάχα, σὰ δυὸ ξένοι
 καθόμαστε —ἔτσι μακριὰ ὁ ἕνας ἀπ' τὸν ἄλλον—
 ἀμίλητοι καὶ σκεφτικοί, καὶ καταλυπημένοι.

Ὦ! θὰ σκεφτόσουνα κι ἐσὺ ὅ,τι κι ἐγώ: πὼς ἦταν
 πικρὸ μιὰ μέρα ὁ ἔρωτας ἀπ' τὶς καρδιές νὰ σβήνει·
 ὦ, ναί! θὰ πόναγες κι ἐσὺ καὶ θὰ 'θελες νὰ κλάψεις
 γιὰ τὸ κενὸ τὸ παγερὸ ποὺ ὁ θάνατός του ἀφήνει.

Μὰ γιατί νιώθαμε κι οἱ δυὸ πὼς πιὸ πικρὸ εἶναι ἀκόμα
 μὲ τοῦ ἔρωτά μας τοῦ παλιοῦ τὰ λείψανα νὰ ζοῦμε,
 σὰν ἦρθε ἡ ὥρα, δώσαμε σφιχτότερα τὰ χέρια
 κι ἀμίλητοι χωρίσαμε — χωρὶς νὰ φιληθοῦμε.

Σ' εἶδα νὰ χάνεσαι, ἀργὴ σκιά, μέσα στὸ δρόμο,
 ἀφοῦ ἔριξες στερνὴ ματιὰ πρὸς τὸ παράθυρό μας·
 κι ὅταν τριγύρω μου ἔνωσα τὴν παγερὴ ἐρημία,
 τὸ πόσο τότες ἔκλαψα πικρὰ — καὶ γιὰ τοὺς δυὸ μας!

Ξέρω πὼς πιά δὲ θὲ νὰ 'ρθεῖς. Μ' ἄν νὰ μὲ δεῖς
 μποροῦσες,
 μπρὸς στ' ἀνοιχτὸ παράθυρο θὰ μ' ἔβρισκες σκυμμένο,
 σὰν ἄλλοτες πρὸς τὴν καμπὴ τοῦ δρόμου νὰ κοιτάω
 — καὶ θὲ νὰ καταλάβαινες πὼς σένα περιμένω...

7. nostalgia, vzpomínky

- Uranis často hledal útěchu ve vzpomínkách, zejména v těch z dětských let, kdy vzpomínal na bezstarostné dětství a idylickou řeckou krajinu
- Uranisovy vzpomínky na dětství nebyly pouze pozitivní, objevují se i protichůdné pocity²⁶

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

Νοσταλγικά τὰ πράσινα θυμᾶμαι περιβόλια
καὶ τὸ λευκὸ σπιτάκι μας στὶς ἀχλαδιές κρυμμένο,
στὰ παραθύρια τοῦ ἄνθιζαν βασιλικὸς καὶ ρόδα
καὶ τὸ μπαλκόνι τοῦ ἦτανε μ' ἀγιόκλημα ζωσμένο...
Ὦ! πῶς ἐκεῖνα τὰ γλυκὰ περάσαν καλοκαίρια...
Λαὸς πουλιὰ τραγούδαγαν, τζιτζίκια ὀχλαλοοῦσαν,
τὰ ξύλινα ἀναστέναζαν πηγάδια καὶ τὰ δέντρα
ἠδονικὰ στὸ πέρασμα τῆς αὔρας ἐριγοῦσαν...
Πῶς νοσταλγῶ τὸ εἰδύλλιο τὸ θεοκριτικὸ
μὲ τῆς περιβολάρισσας τὴν κόρη, ἀπὰ στὸ χῶμα
καὶ τὰ πυκνὰ φυλλώματα τοῦ περβολιοῦ γιὰ δῶμα,
τὰ μεσημέρια, πὸν ἔπεφτε τὸ κάμα κι ἐσιωποῦσε
κάθε ζωὴ καὶ μοναχὰ —κελαριστό, γαλήνιο—
μέσα στ' αὐλάκια τὸ νερὸ τοῦ πηγαδιοῦ κυλοῦσε...

²⁶ Karavias, 1979, s. 110–111.

ΘΥΜΗΣΕΣ

Τοῦ φίλου μου κ. Παύλου Νιρβάνα.

Σᾶς νοστλαγῶ, χαράματα σ' ἑλληνικά ἀκρογιαλία...

Μὲ χίλιες ξύπναγε φωνὲς στὰ περιβόλια ἢ φύση:
 πουλιά, τζιτζίκια, θροῖσματα τῶν δέντρων στὸν ἀγέρα,
 γόγγοι μαγκανοπήγαδων, γκαρίσματα, γαιδάρων,
 κοκόροι ποὺ χαιρέταγαν τὴ γαλανὴν ἡμέρα.

Φλοῖσβοι ἀπαλοὶ τῆς θάλασσας πάνω στὸν ἴσιο ἄμμο,
 γέλια παιδιῶν ποὺ λούζονταν στῶν κρύων νερῶν τὸ χᾶδι
 καὶ τὸ τραγούδι τοῦ ψαρᾶ ποὺ μακριὰ ἀκουγόταν,
 νὰ μάσει τὸ νυχτερινὸ πού 'ριξε παραγάδι...

Ὡ ἀκρογιαλία Ἑλληνικά σ' ἑαρινὲς αὐγές,
 χρώματα ρόδινα, δροσιές, ἀρώματα, γαλήνη,
 ἦλιε γλυκέ! Ὡ νά 'τανε, σὰ μιὰ ἀραγμένη βάρκα,
 νά 'χε ἡ ξενιτεμένη μου ψυχὴ ἐκεῖ πέρα μείνει...

ΝΟΣΤΑΛΓΙΕΣ

Μοιάζω τούς γέρους ναυτικούς με τις ρυτιδωμένες
καί τις σφιγγώδεις τις μορφές, πού είδα στην Όλλανδία,
παράμερα στών λιμανιών τούς φάρους καθισμένους,
να βλέπουνε, αμίλητοι, να φεύγουνε τὰ πλοῖα.

Τὰ μάτια τους, πού εἶχανε δεῖ κυκλῶνες καὶ ναύγια,
λαχταριστά, νοσταλγικά τὰ παρακολουθοῦσαν,
καθῶς σηκῶναν τις βαριές πού τρίζαν ἄγκυρές τους
καὶ μπρὸς στοὺς φάρους ἤρεμα, πελώρια περνοῦσαν.

Σε λίγο στὴν ἀπέραντη τὴ θάλασσα ἀλαργεύαν
καὶ χάνονταν, ἀφήνοντας στὴν πορφυρὴ τὴ δύση
ἕναν καπνό, πού αὐλάκωνε τὸν οὐρανὸ πρὶν σβήσει:
κι ὅμως οἱ γέροι ναυτικοί, ἀκίνητοι στοὺς φάρους,
μὲ τὴ μεγάλη πίπα τους σβησμένη πιά στὸ στόμα,

πρὸς τὰ καράβια πού 'φυγαν ἐκοίταζαν — ἀκόμα...

ΔΕΗΣΗ ΣΤΟΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΑΓΓΕΛΟ ΙΙΙ

Ἄγγελε, στείλε μου ξανὰ τὰ παιδικὰ μου χρόνια,
ὅπως γυρνοῦνε στὶς παλιές φωλιές τὰ χελιδόνια,

καὶ στόλισέ μου τὴ ζωὴ τὴν ἄχαρη μὲ μάγια,
ὅπως στολίζουν μιὰ ἐκκλησιὰ μὲ σμύρτα καὶ μὲ βάγια,

λευτέρωσέ με, Ἄγγελε, ἀπ' τῆς Ζωῆς τοὺς νόμους
κι ὀδήγησέ με γιὰ νὰ βρῶ τοὺς ξεχασμένους δρόμους,

ποὺ ἀφήνουν τόπους πίσω τους, ποὺ σύνορα περνᾶνε
καὶ στὸ χαμένο παιδικὸ βασίλειό μου πᾶνε:

— Κι ἂν ἡ ψυχὴ μου ἄλλαξε καὶ δὲν τ' ἀναγνωρίσω,
τότε νὰ κάνεις, Ἄγγελε, τὰ μάτια μου νὰ κλείσω...

- až na výjimky se Uranis ve svém díle soustředí pouze na sebe, svůj život a svou vlastní bolest
- v době svého působení v Portugalsku v letech 1922–1925 se seznámil s portugalským básníkem João de Barrosem, jehož básně prosluly optimismem a radostí ze života, Uranis pod vlivem tohoto přátelství napsal několik básní, jež se vyznačují pozitivní náladou, ale brzy tento tón opustil, protože mu nebyl vlastní²⁷

ΜΑΚΑΡΙΟΤΗΤΑ

Ἀκίνητος χαυνωτικὰ στὸ πράο φῶς τοῦ ἡλίου,
ποῦ μέσ' ἀπ' τὰ βαθύσκια φυλλώματα τρυπάει
καὶ κάνει στίγματα ἄπειρα, χρυσὰ πάνω στὴ χλόη,
νιώθω τὰ μέλη μου ἡδονὴ ζεστή νὰ τὰ περνάει.
Καὶ μένω, δίχως τίποτα νὰ σκέπτομαι ἢ νὰ θέλω,
κοιτάζοντας στὸ διάφανο καὶ γαλανὸν αἰθέρα
τ' ἄσπρα τὰ νέφη νὰ γλιστρᾶν σὰν κύκνοι σὲ μιὰ λίμνη
ἀπέραντη κι ἀκίνητη μὲς στὴ λαμπρὴν ἡμέρα.
Ὅλα ἡσυχάζουν γύρω μου: τὰ θριαμβικὰ λουλούδια
γέρνουν τοὺς κλώνους τους στὴ γῆς σὰν ἀποκαρωμένα,
μὲ τὰ πλατιά τους πέταλα στὸ φῶς ὀλανοιγμένα.
Μία θαμπάδα χλιαρὴ σκεπάζει τὸ μυαλό μου
κι ἀφήνομαι νὰ κλείσουνε γλυκὰ τὰ βλέφαρά μου,

ἔχοντας γιὰ νανούρισμα τὸ θόμβο ἑνὸς ἐντόμου

²⁷ Karavias, 1979, s. 106–107.

- byl si vědom, že svůj život promrhal v neustálé honbě za přeludy, považoval ho za marný, v básních si často klade otázku, čím je to způsobeno

Η ΖΩΗ ΜΟΥ

Μιά νοσταλγία ολάκερη ή ζωή μου κι ένας πόθος!
 Πότε παλάτια θέλοντας χιμαιρικά να χτίσω
 και πότε ξεφυλλίζοντας τις σκέψεις μου σα ρόδα
 στον τάφο του ό,τι πέρασε, — λησμόνησα να ζήσω.
 Τα χρόνια από τα χέρια μου γλιστρήσανε σαν άμμος
 που όνειροπόλα δάχτυλα κρατάνε, κι ή ψυχή μου,

μιάν ώρα χινοπωρινή που σήμαιναν καμπάνες,
 είδε να πέφτει ανέκκλητα τὸ Βράδυ στη ζωή μου.
 Είμαι σα σπίτι ναυτικῶν στη θάλασσα κοντά,
 που οί άντρες έχαθήκανε μαζί με τα καράβια
 και πού, σα σκούζει ό άνεμος τ' άγριεμένα βράδια,
 οί μάνες και οί άδερφές, μαυροντυμένες, σκύβουν
 την κεφαλήν άμίλητες. σκιαγμένες, σα ν' άκούνε

στην πόρτα, την κατάκλειστη για πάντα, να χτυπούνε.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΣΤΟ ΘΕΟ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΟΥΣ

Θεέ μου, έτούτη τή νυχτιά τοῦ πένθιμου χειμώνα,
 πού ἀπ' τοὺς αἰώνια ἐαρινοὺς τόπους οἱ ἄγγελοὶ Σου,
 σκυμμένοι στοὺς παντέρημους ἐξῶστες τους, κοιτᾶνε
 τή γῆς κι ἄργά τή ραίνουνε μὲ πέταλα ἀνθῶν ἄσπρων,
 ἐνῶ γυρνάει σιωπηλὴ στὴν ἀπεραντωσύνη·

Θεέ μου, έτούτη τή νυχτιά, πού σκούζουν οἱ ἀγέρες
 ὡσάν ψυχὲς ἀμαρτωλὲς πού οἱ τάφοι δὲν τίς θέλουν,
 σκέψου ὅσους σ' ἓνα φτωχικὸ κρεβάτι ξαπλωμένοι,
 κοιμοῦνται γιὰ νὰ πάρουνε δυνάμεις, λὲς μονάχα
 γιὰ νὰ βαστήξουν κι αὔριο τὸ χτεσινὸ τους πόνο...

Θεέ μου, πάρε ἀνθρώπινη καρδιά καὶ σκέψου ἀπόψε
 τοὺς γερασμένους ποιητὲς πού ζοῦνε πικραμένοι,
 γιὰτι ποτὲς στὴν πόρτα τους δὲ χτύπησεν ἡ δόξα·
 σκέψου ὅσους πού, ὅ,τι ὑψώνουνε μ' ἀγάπη καὶ μὲ μόχτο,
 ἡ Μοίρα τους σὰν ἄνεμος κακὸς τοὺς τὸ γκρεμίζει·
 ἐκείνους πού ἀποστάσανε νὰ ζοῦν καὶ νὰ προσμένουν
 ἓνα αὔριο, στ' ἄλλα ξέχωρο — καὶ πού ποτὲς δὲ θά 'ρθει·
 σκέψου αὐτοὺς πού τοὺς κοιτάει ὁ κόσμος καὶ γελάει,
 τοὺς ἀγαθοὺς μισότρελους, πού τοὺς πειράζουν ὅλοι·
 τοὺς χρονικοὺς τοὺς ἄρρωστους πού ὀλημερίς πεθαίνουν·
 τίς νέες πού εἶναι ἄσχημες καὶ λυώνουνε γι' ἀγάπη,
 δίχως κανεὶς νὰ βρῖσκεται γιὰ νὰ τίς ἀγαπήσει·
 ἐκείνους πού μοχθοῦν σκληρὰ γιὰ ν' ἀναπαύονται ἄλλοι·
 τοὺς ἡμερους καὶ τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς κατατρεγμένους,
 πού δὲ μποροῦν νὰ κλάψουνε γιὰτι πολὺ ἐκλάψαν·
 σκέψου, Θεέ μου, ὅσους σ' αὐτὸν τὸν κόσμο εἶναι ταμένοι
 νὰ σκύβουνε, νὰ σέρνονται καὶ νὰ πονᾶνε, δίχως
 στίς ἐκκλησιᾶς Σου νὰ μποροῦν ξαλάφρωμα νὰ βροῦνε,
 γιὰτ' εἶναι τόσο ἡ φτωχὴ φωνὴ τους ραγισμένη
 κι εἶναι ψηλά, πολὺ ψηλά ὁ θρόνος ὁ δικός Σου...

Σκέψου, Θεέ μου, όλους αυτούς που δυστυχοῦν ἀναίτια
καὶ μὴν τοὺς στείλεις γιὰ ἀμοιβὴ τὴν Εὐτυχία τώρα
(ἄχ! ἔτσι πὺν πονέσανε δὲ φτάνει αὐτή!), μὰ κάνε,
ἀπόψε πὺν ὄλοι κλείσανε τὰ μάτια τους στὸν ὕπνο,
νὰ μπεῖ ἀγάλια στὸ φτωχὸ τὸ σπῖτι τους ὁ Χάρος
—ὦ, ἔτσι ἀγάλια κι ἀπαλά, πὺν νὰ μὴν τοὺς ξυπνήσει—
καί, σκύβοντας ἀπάνου τους σὰν ἀδερφή, —ὄχι ὡς μάνα,
γιατὶ ἀγκαλιάζει δυνατά, σφίγγει ἄπελπα μιὰ μάνα—,
νὰ τοὺς φιλήσει τὰ κλειστὰ καὶ πικραμένα χεῖλια
καί, μὲς σ' ἐκεῖνο τὸ φιλί, νὰ πάρει τὴν πνοή τους...

Θεέ μου, ἐτούτη τὴ νυχτιὰ τοῦ πένθιμου χειμῶνα,
πὺν ἀπ' τοὺς αἰώνια ἐαρινοὺς τόπους οἱ ἄγγελοὶ Σου,
σκυμμένοι στοὺς παντέρημους ἐξῶστες τους, κοιτᾶνε
τὴ γῆς κι ἀργὰ τὴ ραίνουνε μὲ πέταλα ἀνθῶν ἄσπρων,
κοντὰ Σου, στὸν Παράδεισο πὺν πᾶν οἱ Ἐκλεκτοὶ Σου,
μὴν πάρεις τοὺς νεκροὺς αὐτούς, μὰ βάλε νὰ τοὺς θάψουν
μὲς στὰ κατὰβαθα τῆς γῆς, ἔτσι πὺν νὰ μὴ φτάνει
τοῦ κόσμου ὁ ἀχὸς στὸν ὕπνο τους — κι ἐκεῖ λησμόνησέ
τους!

TOO LATE

Κι ἂν στέλνουμε μηνύματα μὲ τ' ἄσπρα
ποὺ ἀφήνουμε νὰ φεύγουν περιστέρια,
κι ἂν μπρὸς στὶς Παναγιῆς τίς Ἐλεοῦσες
δεητικά ὑψώνουμε τὰ χέρια,

τοὺς δρόμους τοὺς σκεπάσανε τὰ χιόνια
καὶ κλείσανε σὰν πύλες οἱ οὐρανοί:
ἂν ἦταν (ποὺ δὲν ἦταν!) κάτι νὰ ῥθει,
τώρα πιά εἶναι ἀργὰ γιὰ νὰ φανεῖ.

Ἄ! τί δειλοὶ — καὶ πόσο γελασμένοι
ἐβγήκαμε σὲ ὅλα στὴ ζωὴ μας:
γι' ἀσφάλεια κυκλωθήκαμε μὲ τείχη
— καὶ γίνανε τὰ τείχη φυλακὴ μας.

Ἐμπρὸς στῆς Προσδοκίας τὸ κατώφλι
περάσαμε τὰ νιάτα μας ὀρθοὶ
— ἐνῶ ἦτανε μέσα μας τὸ θάμα
ποὺ τόσο λαχταρούσαμε νὰ ῥθει!...

ΑΛΛΟ ΔΕΝ ΕΚΑΝΑ...

Ἄλλο δὲν ἔκανα παρὰ
σὰ νυχτερίδα τὰ φτερὰ
σὲ τοίχους νὰ χτυπάω,
κάτι σὰν ἓνα θησαυρὸ
— ποὺ οὔτε τὸν βρήκα ἢ θὰ τὸν βρῶ—
παντοῦ ν' ἀναζητᾶω...

Τόσο ποὺ ἔχασα καιρό,
οὔτε πιά θέλω, οὔτε μπορῶ
νὰ κάνω μπρὸς ἢ πίσω!
Μοῖρα: σὰ βάρκα στὴ νοτιά,
χωρὶς πανί, χωρὶς κουπιά,
ὅπου μὲ πᾶς — θ' ἀφήσω...

ΜΑΣΚΕΣ

Γιὰ νὰ ἴμαι εὐχάριστος σὲ ὄλους,
—κι ἀκόμα καὶ στὸν ἑαυτό μου—
ἔκρυψα πάντοτες μὲ μάσκες
ποὺ ἀρέσουνε τὸ πρόσωπό μου

κι ἄλλαξα τόσες στὴ ζωὴ μου,
ποὺ τώρα πιά νὰ μὴ μπορῶ
τ' ἀληθινὸ τὸ πρόσωπό μου
νὰ πῶ ποιὸ εἶναι μὴτ' ἐγώ!

Ἔτσι, ὁ θάνατος σὰ θά ῥθει,
δὲ θά ἴναι ἡ στέρηση μεγάλη:
θ' ἀφήσω μιὰν ἀνυπαρξία
γιὰ νὰ περάσω σὲ μιὰν ἄλλη...

ΕΙΜΑΣΤΕ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΖΩΗ

Εἴμαστε μέσα στὴ ζωὴ σὰ ναυαγοὶ ποὺ ἡ θάλασσα
τοὺς ἔχει σ' ἐρημόνησο ξεβράσει
καὶ ποὺ μὲ μάτια στηλωμένα στ' ἄδειο πέλαγο
προσμένουν ἓνα πλοῖο νὰ περάσει...

Κάθε φορὰ ποὺ ἰδοῦν καπνὸ στὸν ἔρημον ὀρίζοντα,
ἄσπρα σινιάλα στήνουν σὲ κοντάρι
καὶ τ' ἀνεμίζουν μ' ἀγωνία, γιὰ νὰ τοὺς προσέξουνε
καὶ στείλουνε μιὰ βάρκα νὰ τους πάρει...

Ὅμως τὰ πλοῖα, μακριά, πηγαίνουνε τὸ δρόμο τους
καί, μέσα στὴ γλαυκὴ ἀπεραντοσύνη,
οἱ ναυαγοὶ μὲ σπαραγμὸ τὰ βλέπουν ν' ἀλαργεύουνε
κι ὁ μαῦρος τους καπνὸς νὰ σβήνει...

Ὡς ποὺ μιὰ μέρα πιά οὔτε μποροῦν (οὔτε καὶ νοιάζονται)
τὰ μάταια σινιάλα τους νὰ κάνουν
καί, τὸ πικρὸ τὸ βλέμμα ἀπὸ τὸ πέλαγο ἀποστρέφοντας,
ἀφήνουνται —καὶ θέλουν— νὰ πεθάνουν...

Forma

- ačkoli se snažil v rámci básnické formy experimentovat, jeho poezie zůstala ukotvena v tradičních schématech
- jeho četné cesty se promítly i do formální stránky jeho básní – osvojil si osobitou, téměř kinematografickou básnickou techniku, kdy dosahoval zesílení dojmů z básně prostřednictvím násobení a rozmnožování básnických obrazů²⁸
- trpěl velkými pochybnostmi o hodnotě svého díla – z toho důvodu básně neustále přepracovával²⁹

28 Sideri, 1993, s. 8.

29 Karavias, 1979, s. 119.

Napoleon Lapathiotis

Životopis

- 1888–1944, * v Athénách, jeho otec Leonidas Lapathiotis pocházel z Kypru, byl armádním důstojníkem, jenž se postupně vypracoval na generála, byl zvolen do parlamentu a nakonec jmenován ministrem obrany poté, co se připojil k povstání Gudi roku 1909; jeho matka Vasiliki Papadopulu byla neteří Charilaa Trikupise
- když mu bylo deset let, rodina se přestěhovala do Nafplia, kde dokončil základní školu, učil se anglicky, francouzsky a italsky, navštěvoval také kurzy hry na klavír, věnoval se malířství³⁰
- jeho prvotinou bylo veršované drama *Νέρων ο τύρρανος*, jež vydal s pomocí svého otce³¹
- rodina se často stěhovala, ale pouze v rámci města Athény (do roku 1902 to bylo 10x), Lapathiotis celý život Athény vroucně miloval a kromě cest, jež musel vykonat v rámci své vojenské služby, necestoval³²
- roku 1905 se zapsal na právnickou fakultu, studia sice dokončil, ale jako právník nikdy nepůsobil
- v té samé době, ačkoli mu bylo pouhých 17 let, uveřejnil v časopise Numas svou báseň *Έκσταση*
- v roce 1907 se stal spolu s dalšími 9 mladými literáty zakládajícím členem literárního časopisu Ijiso, v jehož následujících 10 číslech publikoval postupně 16 svých básní, a to až do roku 1908, kdy časopis přestal být vydáván
- jako básník a novinář spolupracoval s řadou řeckých periodik a novin – Esperini, Ellas, Dafni, Elefthero Vima, Nea Estia, Neoellinika Grammata, atd.

30 *Βιογραφικό σημείωμα. Ναπολέων Λαπαθιώτης*. [online] [cit. 20. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=246>>.

31 Korfis, T.: *Ναπολέων Λαπαθιώτης. Συμβολή και μελέτη της ζωής και του έργου του*. Athina: Prosperos, 1985, s. 26.

32 Stratis, A. V.: *Πενήντα συν κάτι για τον Λαπαθιώτη: Α-Η, Ζωή και έργο*. [online]. 1995 [cit. 21. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.sarantakos.com/liter/lapathiotis/sunkati1.html>>.

- roku 1916 odjel spolu se svým otcem do Soluně, kde se přidali na stranu Eleftheria Venizela v tzv. Národním rozkolu, na konci téhož roku doprovodil otce jako jeho zvláštní sekretář do Egypta, zde zůstali až do začátku roku 1917³³
- v průběhu tohoto pobytu se také seznámil s básníkem Konstantinem Kavafisem, jejich přátelství probíhalo prostřednictvím vzájemné korespondence a trvalo až do roku 1933, kdy Kavafis umírá³⁴
- v egyptské Alexandrii prý Lapathiotis také poprvé navštívil hašíšové doupe³⁵
- sympatizoval se socialistickým hnutím, účastnil se několika shromáždění pořádanými řeckou levicí, napsal také prozaické dílo *Τραγοῦδι για το ζῦπνημα του προλετεριάτου*, jež bylo uveřejněno roku 1932 v časopise *Nei Protopori*, za 2. světové války se snažil navázat spojení se záložními jednotkami ELAS sídlícími ve čtvrti Exarchion, kde Lapathiotis bydlel, ve svém domě přijal skupinu odbojářů, jimž nabídl zbraně svého otce³⁶
- Lapathiotis nikdy nepracoval, žil z výnosů rodinného majetku a za celý svůj život se nevymanil z rodinného kruhu, na svých rodičích, s nimiž i v dospělosti žil v jednom domě, byl emocionálně závislý, což se projevilo zejména po jejich smrti, jeho matka zemřela roku 1937, o čtyři roky později zemřel i jeho otec, jejich smrt měla na Lapathiotise zničující účinek³⁷
- zcela propadl drogám a byl nucen postupně rozprodávat zbylý rodinný majetek včetně vlastní knihovny³⁸
- pod vlivem narůstajících ekonomických obtíží způsobených částečně i německou okupací Řecka, zdravotních i psychických obtíží, samoty a stárnutí, jež těžce snášel, se 8. ledna 1944 zastřelil³⁹

33 *Βιογραφικό σημείωμα. Ναπολέον Λαπαθιώτης*. [online] [cit. 20. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=246>>.

34 Více o vztahu Lapathiotise a Kavafise např.: Stratis, A. V.: *Πενήντα συν κάτι για τον Λαπαθιώτη: Ν-Υ, Δύο-τρεις συναντήσεις*. [online]. 1995 [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.sarantakos.com/liter/lapathiotis/sunkati3.html>>; Lapathiotis, N.: *Η ζωή μου: απόπειρα συνοπτικής αυτοβιογραφίας*. Athina: Stigmi, 1986.

35 Korfis, 1985, s. 33.

36 Ibid. 37, 39, 43.

37 *Βιογραφικό σημείωμα. Ναπολέον Λαπαθιώτης*. [online] [cit. 20. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=246>>.

38 *Βιογραφικό σημείωμα. Ναπολέον Λαπαθιώτης*. [online] [cit. 20. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=246>>.

39 Korfis, 1985, 43–44.

- v souladu s jeho přáním se pohřeb konal až 4 dny po jeho smrti, protože se obával fenoménu tzv. zdánlivé smrti (v mládí se to samé přihodilo jeho matce)⁴⁰
- Lapathiotis se netajil drogovou závislostí, ani svou homosexuální orientací, proto byl svým okolím považován za pokleslého člověk

⁴⁰ Stratis, A. V.: *Πενήντα συν κάτι για τον Λαπαθιώτη: Α-Η, Ζωή και έργο*. [online]. 1995 [cit. 21. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.sarantakos.com/liter/lapathiotis/sunkati1.html>>.

Dílo

- Lapathiotis vstoupil do poezie ovlivněn estetismem, jeho literárními vzory byl Edgar Allan Poe, jehož několik básní přeložil do řečtiny, Walter Pater a zejména Oscar Wilde, od něhož přebíral nejen básnický styl, ale i ten životní⁴¹
- uveřejnil několik manifestů propagujících estetismus, nejvýznamnějším z nich byl manifest uveřejněný roku 1914 v časopise Numas, v němž útočil na předchozí generace spisovatelů a vybízel mladé literáty ke zničení lživých literárních idolů⁴²

„ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ”⁴³

...Ἐχω μέσα μου αἶμα ἡρώων. Μην ἀκοῦς ὅσα λένε οἱ μικροί. Εἶναι ἀνίδεοι ἀπό βίαιους παλμούς καί ψηλά πετάγματα, κοιτᾶνε πολύ πρὸς τὰ κείμενα καί τὰ καθιερωμένα. Τὴν ψυχὴ τους δέ σφυρηλάτησε τ’Ὀνειρο, δέν καθαγίασεν ἡ Σκέψη. Ξέρουνε ἓνα —πρέπει— καί τίποτ’ ἄλλο εἶναι ἢ πιό μουγκή ἐκδήλωση τῆς Ζωῆς...

Ἐμεῖς, ὅμως, οἱ Τεχνίτες, οἱ Ἐμπνευσμένοι, τί ψηλά πού στεκόμαστε, τί εὐγενικά νοσταλγοῦμε, τί ἡρωικά ποθοῦμε. Δυὸ φτεροῦγες ἀπλωτές εἶναι μέσα μας καί χτυποῦν ρυθμικά. Βγαλμένοι ἔξω ἀπ’ τὰ ταπεινά, μετεωρισμένοι στό διάστημα, πανελεύθεροι καί πάνσοφοι, καταλυτές τῶν παλιῶν καί τῶν σάπιων, πάνοπλοί με τὰ φῶτα τῆς Επιστήμης καί τῆς Ὁμορφιάς, σφριγηλοί, ἀκόρεστοι, πλούσιοι ἀπό νιάτα, σκληροί, πατώντας καί συντρίβοντας, ὄλοι αἶμα, ὄλοι ρίγος, φρουροί κι ἐγγυητές τῶν θησαυρῶν τοῦ Μέλλοντος,

βασιλειάδες τοῦ Τώρα καί τοῦ Πάντα, σαλπίζουμε τό ἐγερτήριο Σάλπισμα πού συνταράζει τοὺς Νεκρούς...

Τρικυμίζει μέσα μου τό Θεῖο Πνεῦμα τῆς Καταστροφῆς.

Ἀηδιασμένος ἀπ’ τό γύρω μου καθεστῶς, φτύνοντας ἀπάνου στή Ρωμαϊκὴ Τέχνη καθὼς τὴν κατάντησαν οἱ ἀνθρωπάκοι τῶν γραμμάτων, ἀποφασισμένος γιὰ τρανοὺς ἀγῶνες, λυτρωμένος ἀπ’ τίς ταπεινὲς ἐλπίδες τῶν προλήψεων καί τῶν μικροσυμφερόντων, σήμερα, πρώτη φορά, κρούω τό πολεμόχαρο τραγούδι μου πλατύστομα καί εἰλικρινά.

41 Βιογραφικό σημείωμα. Ναπολέων Λαπαθιώτης. [online] [cit. 20. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=246>>.

42 Korfis, 1985, s. 31–32.

43 Korfis, 1985, s. 31–33.

Εἶναι τώρα κάμποσος καιρός, πού – ντροπή μας – ἕνα σωρό μικράνθρωποι μπήκαν μέσα στό ἄλσος τῆς Τέχνης καί κουρσέψανε τίς δάφνες τήν ὥρα πού ὄλα τά ἔθνη φέγγουν κι αστραποβολοῦν ἀπό χίλιων εἰδῶν μουσικές συμφωνίες, παιγμένες ἀπό εὐγενικότατα χέρια στ' ἀκρότατα ὄρια μιανῆς ὑπεράνθρωπης Λύρας, πού ἡ Τέχνη πιό πολύ ἀπό πάντα στεριώνει τό μέγα της βασιλείο ἀπάνου ἀπ' τά βαλτονέρια κι ἀπ' τούς βατράχους, ἐμεῖς ἐδῶ ἀνεχόμαστε ν' ἀνεβαίνουν τό πορφυρό θρονί

παράσιτα καί χίλια μαλάκια, στενοκέφαλοι κι ἀντιπαθητικοί καί μακάριοι φχαριστούμαστε διαβάζοντας πώς «ὁ Α ἢ Β ἐποιήσατο ἐνώπιον ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου διάλεξιν περί κτλ. ὁ σοφός ὁμιλητής κατεχειροκροτήθη». Κι ἐμεῖς ξέρομε πώς ὁ Α ἢ Β εἶναι μιὰ μετριότητα ἀξιοπεριφρόνητη καί κωμική, καί στή ζωή καί στήν Τέχνη, ἕνας αὐθάδης παρείσακτος, πού ἄλλοῦ μήτε γι' ἀκροατῆς διαλέξεων δέ θά 'κανε...

Γι' αὐτά καί γι' ἄλλα, καλῶ τό Νέο Ἑλληνικό Πνεῦμα νά συνεργαστεῖ μαζί μου στό γκρέμισμα τῶν Ψεύτικων Εἰδώλων πού κυριαρχοῦν, χάρη στήν ἐγκληματική μας νωχέλεια κι ἀδιαφορία, κι ἀντιπροσωπεύουν στήν Εὐρώπη τή Διανοητική μας Παραγωγή, ἐμποδίζοντας ἔτσι τό Ξεφανέρωμα τῶν Γνήσιων Ἑλληνικῶν Ζωτικῶν Δυνάμεων.

Καλῶ τούς Νέους, πού βράζει μέσα τους τό αἷμα, κι εἶναι καλεσμένοι γι' αὐριανούς θριάμβους, νά συντρίψουμε τά εἴδωλα καί νά μπούμε ἐμεῖς μπροστά.

Νά ρίξουμε ὅ,τι ξέρομε γιά ψεύτικο καί γιά πλαστό, νά σεβαστοῦμε μονάχα ὅ,τι στέκεται ἱερό κι ὅ,τι καθαξίωσεν ἡ Ἄγνη Ἐμπνευση.

Σᾶς περιμένω.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ“

- v jeho díle se také projevuje vliv symbolismu a romantismu
- za celý svůj život vydal jen jedinou básnickou sbírku – *Τα πρώτα ποιήματα* (1939), jež obsahovala ani ne čtvrtinu (cca 50ks) jeho do té doby zveřejněných básní⁴⁴
- vydání druhé sbírky básní, jež připravoval roku 1943, se nakonec neuskutečnilo⁴⁵
- napsal soubor 11 básní nazvaný *Μιμήσεις*, v nichž napodobuje styl některých řeckých básníků (Kavafis, Kavvadias, Karyotakis, Embirikos, Sikelianos, Palamas, atd.), v poslední básni Lapathiotis paroduje sám sebe⁴⁶
- kromě poezie se Lapathiotis věnoval dalším literárním žánrům – psal veršovaná dramata, divadelní hry, satirické verše, kritické studie, prozaické básně, povídky, překlady⁴⁷, vedl si také deník, kam si zapisoval své úvahy o literatuře a funkci umění obecně⁴⁸
- Lapathiotisův romantismus se podstatně lišil od nabubřelosti, okázalosti a přehnaných projevů vlastenectví Athénské romantické školy, vnesl do řecké poezie něžné, křehké tóny
- Lapathiotisova tvorba se dělí na tři tvůrčí období⁴⁹
 1. období (1905–1919) – osvojil si životní styl Oscara Wilda, hlavními motivy básní z tohoto období – láska a tělesné požitky
 2. období (1920–1939) – prohlubuje se jeho drogová závislost, požitek z bezstarostného a společensky odvážného života se začíná mísit s nepříjemnými, později i tragickými momenty, začíná jeho úpadek
 3. období (1939–1944) – zlomem se stalo úmrtí jeho matky, nastupující mladá básnická generace v něm vyvolává pochybnosti o hodnotě vlastního díla, propuká 2. světová válka, ekonomické problémy, stárnutí
- rané období tvorby – vliv estetismu, díla bez hlubšího významu, umělecká póza x pozdější období – do jeho tvorby se začalo promítat jeho soukromé drama – období zralosti

⁴⁴ Korfis, 1985, s. 42.

⁴⁵ Ibid. 43.

⁴⁶ Více Vojatzoglu, A.: „Ο Ναπολέων Λαπαθιώτης και ή τέχνη της παρωδίας“. *Nea Estia*, t. 1841, 2011, s. 240–266.

⁴⁷ Korfis, 1985, s. 15.

⁴⁸ Ibid. 67.

⁴⁹ Dikteos, A.: *Ναπολέων Λαπαθιώτης, Η ζωή του – το έργο του*. Athina: Ekdotis Gnosi, 1984, s. 69.

ΛΕΥΚΕΣ ΨΥΧΟΥΛΕΣ

Άρπαξα κάποιους στίχους μου στα δάχτυλα,
τους έσκισα, τους σπάραξα, ένα — ένα
τα χίλια κομματάκια τους κουρέλιασα
και τα χαρτάκια επέταξαν θλιμμένα...

Και σα λευκές ψυχούλες μου εφανήκανε...
Το τρίξιμό τους ήταν μοιρολόι!
Τρεμουλιαστές στον άνεμο εκολύμπησαν
και αγάλια εγλυκοστάλαξαν στη χλόη...

...Είναι στιγμές πού πνίγομαι, πού πνίγομαι,
ανοίγω το παράθυρο και μένω·
ολόβαθα σα να με στραγγαλίζουνε,
με σκίζει κάποιο δάχτυλο κρυμμένο!

Καί, αχ, τα χαρτάκια τάχα δεν επόνεσαν;
Ποιος ξέρει σε ποια γλώσσα κρυφοκλαίνε...
Μα ο Πόνος τις ψυχές έχει χαρτάκια του.
...Κλάψε, καρδιά μου, στίχε σπαραγμένε!...

ΕΚ ΒΑΘΕΩΝ

Λυπήσου με, Θε μου, στο δρόμο που πήρα,
χωρίς, ως το τέλος, να ξέρω το πώς,
– χωρίς να 'χω μάθει, με μια τέτοια μοίρα,
ποιο κρίμα με δένει, και ποιος ο σκοπός!

Λυπήσου τα χρόνια που πάνε χαμένα,
προτού η νύχτα πάλι βαριά ν' απλωθεί,
ζητώντας τους άλλους, ζητώντας και μένα,
ζητώντας εκείνο που δε θα βρεθεί!

Λυπήσου όλα κείνα που πάνε του κάκου,
γιατί έτσι τους είπαν πως είναι γραφτό,
και γίνονται χώμα, στα βάθη ενός λάκκου,
χωρίς να γυρέψουν το λόγο γι' αυτό!

Λυπήσου και κείνα, λυπήσου και μένα,
– και μένα, που πάω με καρδιά στοργική,
ζητώντας μια λύση, σε πράματα ξένα,
που δεν έχουν, Θε μου, καμιά λογική...

Λιγάκι να κάνω πως κάτι με σέρνει,
λιγάκι να φέξει, μες στα σκοτεινά,
κι αμέσως η μοίρα μου το ξαναπαίρνει,
κι αμέσως η νύχτα γυρίζει ξανά...

Λυπήσου με, Θε μου, στην απόγνωσή μου,
λυπήσου τη φλόγα που μάταια σκορπώ,
– λυπήσου με μες στην αγανάκτησή μου,
να ζω δίχως λόγο, και δίχως σκοπό...

ΠΟΙΗΤΗΣ

Πόσο βαθύ κι ασήμαντο, συνάμα,
της Ζωής σου και της Τέχνης σου το δράμα,

σ' ένα παιχνίδι μάταιο και γελοίο,
του Νου σου να σκορπάς το μεγαλείο!

Μέρα-νύχτα να παίζεις με τις λέξεις,
πώς, πρέπει, μεταξύ των, να τις πλέξεις,

καί πώς, μαζί, να σμίξεις κάποιους ήχους,
ώστε να κλείσεις τ' Όνειρο σε στίχους!

Πόσος κόπος και πόνος κι αγωνία
να πλάσεις απ' τη θλίψη σου αρμονία,

– και να την πλάσεις μ' όλους σου τους τρόπους,
για να την ξαναδώσεις στους ανθρώπους!

Μήτε κι αληθινά που ξέρω πράμα
πιο θλιβερό, απ' του Πόνου σου το δράμα,

του Πόνου αυτού, που στέργει, για κλουβί του,
το χώρο ενός ανθρώπινου αλφαβήτου!

...Κι αφού, σαν τα μικρα παιδάκια, παίζεις,
τόσον καιρό, με ρίμες και με λέξεις,

κι όλες σου τις ελπίδες αφανίσεις,
χαμένος, όλος, μες στις αναμνήσεις,

μόλις φανούν οι πρώτες μαύρες τύψεις,
κι έρθ' η στιγμή να σκύψεις, να μη σκύψεις,

μα παίρνοντας, μαζί, το θησαυρό σου,
το Γολγοθά σου ανέβα, και σταυρώσου!...

Τέμα

- Lapathiotis se snažil hledat únik z bezútěšné reality ve vzpomínkách, náhodných milostných dobrodružstvích, drogách, jako jediná útěcha mu nakonec zbyla jen poezie, o jejíž hodnotě ovšem ke konci života pochyboval

1. vzpomínky

- funkce vzpomínek u Lapathiotise odlišná než u K. Uranise, zpočátku forma úniku, později je začal vnímat jako utrpení – připomínku toho, co již pominulo

ΟΤΑΝ ΒΡΑΔΙΑΖΕΙ

Όταν βραδιάζει, μέσα μου, ξυπνούν τα περασμένα·
ξυπνούν αργά, σα μουσικές νεκρές από καιρό,
– σα μουσικές που χάθηκαν, και που τις λαχταρώ,
κι έρχονται πάλι, μαγικά κι ανέλπιστα, σε μένα·

πόθοι, παράπονα παλιά, νοσταλγικές φωνές,
λόγια βαθιά κι αξέχαστα, κι ωστόσο ξεχασμένα,
παράξενα χιμαιρικές αγάπες μακρινές.
όπως η φλόγα μιας αυγής, υψώνονται σε μένα!

Μι βρύση, τότε, μαγική, μου λύνεται ξανά,
και το τραγούδι ρυθμικο στα χείλη μου ανεβαίνει,
– ένα τραγούδι καθαρό, καθώς τα δειλινά,
που μέσα του λυτρώνονται, και ζουν οι πεθαμένοι...

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Το κάθε τι που πέρασε, για πάντα μ' έχει σκλάβο
 κι όσο γυρεύεις, Σήμερα, το Χτες να μου αφανίσεις,
 τόσο σ' εκείνο θα γυρνώ, και τόσο δε θα πάω
 να ζω στις αναμνήσεις...

Θαρρείς και κάτι, μόνιμα, μπροστά μ' είναι πεσμένο,
 και κρύβοντας, και σβήνοντας ολότελα το Τώρα,
 με κάνει να μη χαίρομαι, και μήτε να προσμένω
 καινούργια, τάχα, δώρα...

Σ' ό,τι ποθεί, και σ' ό,τι ζει, η ψυχή μου μένει ξένη,
 κι ούτε μπορείς, Φωνή της Ζωής, αλλιώς να τη δονήσεις,
 παρά θαμπά και μακρινά, σα μουσική που βγαίνει
 μεσ' απ' τις αναμνήσεις...

Της πεθαμένης της χαράς, έχει στερέψει η βρύση,
 κι ούτε γυρεύει θάματα, κι ούτε προσμένει δώρα,
 —κι ούτε μπορεί πια τίποτα να τη παρηγορήσει,
 παρά ό,τι ήταν ως τώρα...

ΕΡΙΝΥΕΣ

Παλιά τραγούδια μακρινά, χαμένα από καιρό,
 μες σε στιγμές αγγελικές ή μέσα στ' όνειρό μου,
 τώρα που, εντός μου, τίποτα δεν μένει πια γερό,
 το βράδυ που σας θυμηθώ μοιάζει με βράδυ τρόμου·

κι εσάς, που πάντα φύλαγα, για μια παρηγοριά,
 —σα μια στερνή και μαγική παρηγοριά δική μου,
 σας βλέπω, τώρα ξαφνικά, ν' αλλάζετε θωριά
 και να 'στε, απ' όλες τις πληγές, η πιο μαρτυρική μου!

Π' αυτό, σφαλώντας τη ματιά, πηγαίνω να χαθώ,
 μες στους πικρούς σας εμπαιγμούς και μες στις ειρωνείες,
 τώρα που τίποτα γερό δεν έμεινε κι ορθό,
 —τραγούδια μου, Ερινύες!...

2. úpadek

- Lapathiotis nečelil svému úpadku pomocí sarkasmu či pokrytectví, i ve stádiu vnitřního rozkladu si ponechal citlivé vnímání světa; sice věřil v milosrdnou sílu smrti, ale nikdy nedospěl do stádia krajního nihilismu jako např. K. Karyotakis

ΛΥΠΗΣΟΥ...

Λυπήσου εκείνους που πονούν,
βουβά κι ανώφελα, για κάτι,
και παίρνουν, για να λησμονούν,
της ζωής κάποιο άθλιο μονοπάτι.

λυπήσου αυτούς που έχουν χαθεί,
μες στη θλιμμένη ύπαρξή μας,
κι έγιναν αίνιγμα βαθύ,
μια και δεν είναι μεταξύ μας.

κι αυτόν, κι αυτόν που αναπολεί
τα περασμένα του λυπήσου:
μα όμως, ακόμα πιο πολύ,
τις ώρες της βαθιάς σιωπής σου,

λυπήσου αυτούς, που, μια φορά,
με φτερά ζούσαν, και τα χάνουν,
και δεν τους μένει άλλη χαρά,
παρά η χαρά πως θα πεθάνουν...

Η ΧΑΡΑ

La gioia e sempre sull'altra riva
Gabriele D'Annunzio

Πάντα κάτι με κρατεί
και με φέρνει πίσω,
στο καιρό μου κάθε τι
μου 'λεγε να ζήσω,

που όλα – σκέψεις μου κρυφές,
κι ό,τι ζει, στην πλάση,
δε μου θύμιζε μορφές,
που τις έχω χάσει,
κι όλα τ' άκουγα να λεν,
μ' έναν τρόπο πλάνο,
πως τ' αγάπησα και δεν
πρέπει να πεθάνω...

Τώρα, που όλα τα φτερά
σκόρπισαν της πλάνης
μου το λένε καθαρά:
Πρέπει να πεθάνεις!

Κι όσο πιο βαθιά κοιτώ
κάτω από τη σκέπη,
τόσο πιο καλά και το
μάτι μου το βλέπει.

Κι αν τυχαίνει κι ο νους να
κάνει σκέψηγν άλλη,
δε κρατεί πολύ, και να
πάλι αυτή προβάλλει...

...Μα όσο και στους ουρανούς
να 'ναι η μέρα μαύρη
κι όσα θέλησε ο νους,
να μη μπορεί να 'βρει,

κι όσο αν είμαστε πικρά,
τώρα, στερημένοι,
κάπου υπάρχει μια Χαρά,
και μας περιμένει...

ΠΡΟΣΜΟΝΗ

Τις βαριές τις ώρες που είμαι μόνος,
και δεν είναι γύρω μου κανείς,
που δεν είμαι παρά μόνο πόνος,
-περιμένω, Μάνα, να φανείς!

Κι όπως ήξερα όλες σου τις πράξεις,
πριν, σα ρόδο, σπάσεις και σαπείς,
σχεδόν ξέρω πώς θα με κοιτάξεις,
και τα λόγια, ακόμα, που θα πεις...

Ξέρω, ακόμα, πώς θα με χαϊδέψεις,
μ' έναν τρόπο τόσο τρυφερό,
που θα σβήσεις όλες μου τις σκέψεις,
που με βάραιναν, τόσο καιρό...

Κι άμα νιώσεις όλο μου τον πόνο,
τι μεγάλος είναι και βαθύς,
φτάνει τη ματιά μου να δεις μόνο,
-δε θα φύγεις... θα με λυπηθείς!

Τ' ΟΝΕΙΡΟ ΜΟΥ ΠΕΘΑΝΕ

Τ' όνειρό μου πέθανε, χθες αργά, το βράδυ.
Μόνος, τώρα, κι έρημος, τι μπορώ να πω;
Κι όμως, τ' ξερε καλά, το βαθύ του χάδι
πόσο τ' αγαπώ!

Μου κρατούσε συντροφιά, τις βαριές τις ώρες,
που τις τρέμει μοναχή, καθεμιά ψυχή,
μα όσο το 'χει δίπλα της, ας κυλούν οι μπόρες,
-δεν ανησυχεί!...

Τ' όνειρό μου πέθανε, χθες αργά, το βράδυ.
Πες, δεν έζησε ποτέ: μην τ' αναπολείς...
Μα ο καημός μου, που έχασα το θερμό του χάδι
Θε μου, είναι πολλές!

Κι όσο για τις άφωνα πονεμένες ώρες,
-ώρες δίχως όνειρο, σε μια ζωή πεζή,
τώρα, μόνο, το 'νωσα, πόσο είν' αιμοβόρες,
-τώρα, που δε ζει...

3. smrt

- téma smrti je v jeho poezii stále přítomno, postupem času se začíná objevovat i v milostných básních, nakonec v ní básník spatřoval jediné východisko

ΤΟΠΙΟ ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΟ

Έν' αλλόκοτο φεγγάρι, σαν ένα κομμάτι πάγου,
πεθαμένο και στημένο μες στη μέση του πελάγου,

μια βουβή μεγάλη ξέρα, πιο γυμνή κι από παλάμη,
μ' ένα γέρικο, θλιμμένο, τραγικό μικρό καλάμι,

κι ένας ίσκιος – ένα κάτι, που δεν ξέρω τι έχει χά—
σει,
κι από τότε φέρνει γύρα, μη μπορώντας να ησυ—
χάσει,

— παγωμένο, το χαμένο κι όλο φως εκείνο τρίο,
σιωπούσε, κι αγρυπνούσε, μες στη νύχτα, μες στο
κρύο...

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΜΑ ΠΟΥ ΠΕΦΤΕΙ...

Το βασίλεμα που πέφτει, μαλακό κι αργό σα χάδι,
 δεν είν' άγγελμα, μονάχα, των ονείρων που θα ρθουν:
 όλων όσων θα πεθάνουν είναι σύμβολο το βράδυ
 -κι όλων όσων θα χαθούν...

Είναι σύμβολο των όσων ο καιρός έχει μαράνει,
 κι όμως φεύγουν δίχως λέξη, μακρινά και σιωπηλά,
 που όλα τους, ως και το διάβα το λαμπρό τους,
 είναι πλάνη,
 που μας έκρυβε πολλά...

Είναι σύμβολο θλιμμένων, μελαγχολικών θανάτων,
 που κρυφό για πάντα, κάτι, μες στα χείλη κρατούν,
 -έρημων ψυχών, που πνίγουν τα πικρά παράπονά των,
 και μας αποχαιρετούν...

Είναι σύμβολο κι εκείνων που, αν και τόσο αγαπημένα,
 πιο νωρίς μας, ο καθένας, βιάστηκε ν' αναπαυτεί,
 που 'λεγα πως θα τους είχα για καιρό κοντά σε μένα
 -κι όμως έφυγαν κι αυτοί!

ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΟ ΝΥΧΤΕΡΙΝΟ

Τώρα που παίζει το βιολί, κι έχουμε πει τόσο πολύ,
 που μ' έναν έρωτα τρελό, σα να 'μαστε δεμένοι,
 σ' ένα συντρόφεμα ζεστό, βάνε ξανά, να ζαλιστώ,
 μες στ' όνειρό να κλειστώ – το μόνο που μου μένει·

γιατί, άμα λείπει το κρασί, και φύγεις, άξαφνα, και συ,
 και βουβαθεί και το βιολί, με το γλυκό βραχνά του,
 -μες στης καρδιάς μου το κενό, μεγάλο σαν το ουρανό,
 θ' ακούσω, πάλι, το βραχνό τραγούδι του θανάτου...

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

Κι όταν θα ρθει η στιγμή, και πάλι,
να κατεβώ προς το βυθό,
χωρίς την πίστη, που έχουν άλλοι,
μα και χωρίς να φοβηθώ,

με την ψυχή που περιμένει
την ώρ' αυτή, σαν εραστή,
(τόσο είναι ταλαιπωρημένη,
και τόσο που έχει κουραστεί),

δε θα 'χω, να με συντροφέψει,
καμιά παρήγορη φωνή,
– μα θανατώνοντας τη Σκέψη,
που τώρα με δολοφονεί,

σαν ένα φέρετρο που κλείνει,
θα γείρω, πάλι, στο βυθό,
ζητώντας, μόνο, τη γαλήνη,
που είχα προτού να γεννηθώ...

ΘΑΝΑΤΟΣ

Η σάλπιγγα του Θριάμβου αργά σημαίνει,
για μια απάτη Πρώτη Παρουσία,
που μήτε θα μπορούσε, κι η εξημμένη,
ποτέ, να τη συλλάβει φαντασία!

Χρώματα και ήχοι, αρώματα, — ενωμένα
σ' ένα Μεγάλο φως, όλο Γαλήνη,
— κι ό,τι ποθούσα, τώρα πια, για μένα,
σαν ένα παραπέτασμα που κλείνει...

Τίποτα πια της γης δεν απομένει,
— κι ο Αρχάγγελος υψώνει τη Ρομφαία:
της γης η σκιά, για πάντα διαλυμένη,
μέσα σε μια Αλήθεια Κορυφαία!

...Κι όπως κυλώ στα βάθη του κενού μου,
σαν άστρο φλογερό στον άξονά του,
— δε νιώθω πια να ζει, παρά το Νου μου,
στην Απεραντοσύνη του Θανάτου...

- časté téma smrti v Lapathiotisových básních můžeme přičíst jeho velké přecitlivělosti – zraňovala ho smrt lidí, zvířat i rostlin stejně jako zánik věcí⁵⁰
- nejvíce se ovšem obával stárnutí, nedokázal se vyrovnat s chátráním těla⁵¹

ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑ ΤΟΥ ΙΑΣΟΝΟΣ ΚΛΕΑΝΔΡΟΥ· ΠΟΙΗΤΟΥ ΕΝ ΚΟΜΜΑΓΗΝΗ.

595 μ.Χ.⁵²

Τὸ γήρασμα τοῦ σώματος καὶ τῆς μορφῆς μου
εἶναι πληγὴ ἀπὸ φρικτὸ μαχαῖρι.
Δὲν ἔχω ἐγκαρτέρησι καμιά.
Εἰς σὲ προστρέχω, Τέχνη τῆς Ποιήσεως,
ποὺ κάπως ξέρεις ἀπὸ φάρμακα·
νάρκης τοῦ ἄλλους δοκιμές, ἐν Φαντασίᾳ καὶ Λόγῳ.

Εἶναι πληγὴ ἀπὸ φρικτὸ μαχαῖρι.-
Τὰ φάρμακά σου φέρε, Τέχνη τῆς Ποιήσεως,
ποὺ κάμνουνε – γιὰ λίγο – νὰ μὴ νοιώθεται ἡ πληγὴ.

K. Kavafis

- přátelství s Kavafisem trvalo od jejich seznámení v Alexandrii roku 1917 až do Kavafisovy smrti roku 1933, Lapathiotis se postavil na jeho stranu v proslulém sporu řeckých intelektuálů o významu K. Kavafise a K. Palamase⁵³

50 Stratis, A. V.: *Πενήντα συν κάτι για τον Λαπαθιώτη: Α-Η, Ζωή και έργο*. [online]. 1995 [cit. 21. ledna 2013]. Dostupné z: < <http://www.sarantakos.com/liter/lapathiotis/sunkati1.html>>.

51 Stratis, A. V.: *Πενήντα συν κάτι για τον Λαπαθιώτη: Ν-Υ, Δύο-τρεις συναντήσεις*. [online]. 1995 [cit. 21. ledna 2013]. Dostupné z: < <http://www.sarantakos.com/liter/lapathiotis/sunkati3.html>>.

52 Kavafis, K.: *Απαντά τα ποιήματά*. Ed. Ilinskaya, S. Athina: Narkissos, 2003, s. 162.

53 Korfis, 1985, s. 36.

4. milostná dobrodružství⁵⁴

«Το να συμπαθεί κανένας» – παρατηρεί ο Λαπαθιώτης το 1928 – «τις αρετές ενός ανθρώπου είναι πολύ φυσικό και δεν σημαίνει κατά βάθος τίποτε εκείνο που είναι σοβαρό είναι ν' αρχίσει να συμπαθεί τα ελαττώματά του σ' αυτό το επικίνδυνο σημείο μπορεί ν' αρχίσει, ακριβώς, ο έρωας».⁵⁵

«Ποτέ μου δεν υποστήριξα ότι η ομοφυλοφιλία είναι κάτι το θεόπεμπο και ουρανοκατέβατο: εκείνο που υποστηρίζω πάντα είναι ότι – άσχετα με τα εξάισια διανοητικά ή καλλιτεχνικά αποτελέσματα που μπορεί να έχει, καρποφορώντας μέσα σε μιαν εξαιρετική ιδιοσυγκρασία, (πράγμα που μπορεί, επίσης, αξιόλογα να φέρει σε μιαν εξαιρετική ιδιοσυγκρασία και η ετεροφυλοφιλία), κατά τ' άλλα είναι κι αυτή επίσης μια υπόθεση ανθρώπινη, κανονική – ούτε περισσότερο βέβαια ηθική, αλλά ούτε και λιγότερο ασφαλώς φυσική, απ' όλες τις άλλες»⁵⁶

54 Stratis, A. V.: *Πενήντα συν κάτι για τον Λαπαθιώτη: Θ-Μ, Περί έρωτος*. [online]. 1995 [cit. 21. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.sarantakos.com/liter/lapathiotis/sunkati2.html>>.

55 Ibid.

56 Ibid.

- Lapathiotisovy vztahy trvaly většinou krátkodobě – hledal v nich pouze únik a uspokojení fyzických potřeb
- velkou roli v jeho milostných básních hrají smysly – oči, dotyky, objetí

ΝΑΡΚΙΣΣΟΣ

Απόψε αγάπησα τα μάτια μου,
κοιτώντας τα μες στον καθρέφτη:
να 'ταν το φως, που, μες στην κάμαρα,
τόσο λεπτά κι ανάερα πέφτει;

Να 'ταν το ρόδο το απριλιάτικο,
που το 'χα βάνει στη γωνία,
να μην το δω να παραδίνεται
στη βραδινή την αγωνία;

Να 'ταν, αλήθεια, το τριαντάφυλλο,
που ξεψυχούσε στο ποτήρι,
— ή κάποιοι πόθοι που με παίδευαν,
και που είχαν απομείνει στείριοι;...

το ρόδο που 'σβηνε, το πάθος μου,
το παραθύρι, που δεν κλείνω,
— ή μήπως επειδή σε κοίταξαν
τόσο πολύ, το βράδυ εκείνο;...

- v řadě básní se Lapathiotis o svých milostných dobrodružstvích vyjadřuje otevřeně a na svou dobu odvážně, v jedné z nich rozebírá nerovné společenské postavení svého vyvoleného

ΕΡΩΤΙΚΗ ΝΥΧΤΑ

Κλείσε το παράθυρο, μη βλέπουν οι γειτόνοι,
και την πόρτα σφάλισε και σβήσε το κερί.
Η αγκαλιά μου πύρωσε, σαν τη φωτιά, και λιώνει,
για σφιχταγκαλιάσματα κι όλο σε καρτερεί.

Έλα, μη μας βλέπουν λοξά οι ματιές τού κόσμου,
δος μου το χειλάκι σου, που είν' απαλό, νωπό.
Έχω κάτι ολόγλυκο, για σένα, απόψε, φως μου,
έχω κάτι ολόγλυκο, σα μέλι, να σου πω.

Έλα... πέσε πάνω μου και μην κοιτάς με τρόμο.
Το κερί μας έσβησε, δε μας θωρεί κανείς,
ξέχασε πως βρίσκονται κι άλλες ψυχές στο δρόμο,
κι έλα να κυλήσουμε σε πέλαγα ηδονής.

Έλα... ως τα μεσάνυχτα θα σε φιλώ στο στόμα,
έλα, κι είναι οι πόθοι μου τρελοί, τόσο τρελοί,
που το γλυκοχάραμα θα μας προλάβει ακόμα
στο πρώτο μας αγκάλιασμα, στο πρώτο μας φιλί.

Κι όταν σε ρωτήσουνε, τη χαραυγή, οι γειτόνοι,
για ποιο λόγο σφάλισες, –αχ, πες τους, να χαρείς,
πες τους, πως, στην κάμαρα, φοβάσαι σα νυχτώνει,
κι έπεσες και πλάγιασες νωρίς,– τ' ακούς; Νωρίς!...

ΤΟ ΑΠΛΟ ΠΑΙΔΙ ΠΟΥ ΕΓΩ ΑΓΑΠΩ...

Τ' απλό παιδί, που εγώ αγαπώ, δεν έζησε στα πλούτη,
δεν έχει τρόπους να φερθεί και μήτε να ντυθεί,
— μα 'ναι το πιο καλό παιδί, που μες στην πλάση τούτη,
μπορεί ν' απαντηθεί!

Δεν ξέρει γράμματα πολλά, δεν κάνει για σαλόνη,
τα ρούχα του είναι της δουλειάς, τριμμένα και παλιά,
— μα το μεγάλωσε το φως, αυτό που μεγαλώνει
τα ξένοιαστα πουλιά...

Κι άλλοτε μου 'τυχε ξανά στο διάβα κάποιου δρόμου,
να περπατήσω συντροφιά με διάφορα παιδιά,
— μ' αυτό, σεμνό και ταπεινό, βαδίζει στο πλευρό μου,
σα μια μικρή καρδιά...

Κι όταν των άλλων των παιδιών τα λούσα βλέπει πλάι,
κι αυτό δεν έχει πιο καλό κοστούμι να ντυθεί,
τότε γυρίζει τη ματιά και μου χαμογελάει,
να παρηγορηθεί...

- postupně se i v Lapathiotisových milostných básních začíná projevovat jeho úpadek a do jeho vztahů se vkrádá opotřebení

ΑΠΑΥΔΗΜΟΣ

Ήμουν μες στην αγάπη σου τόσον καιρό κλεισμένος,
μ' αυτό δε θέλω και να πω, πως μου ήταν φυλακή:
μα τι τα θες, όλα περνούν, ας μένει ίσαμ' εκεί·
θέλω να φύγω τώρα πια γιατί είμαι κουρασμένος...

Ίσως κανένας πιο τρελός, ή πιο βασανισμένος
να βρει σε σένα την παλιά χαρά, τη μαγική·
όσο για μένα δεν μπορώ, μου είν' αρκετό ως εκεί·
θέλω να φύγω τώρα πια, γιατί είμαι κουρασμένος.
Θέλω και πάλι να χαθώ στην πρώτη μου σιωπή,
να μη θωρώ, να μη γροικώ τι γίνεται τριγύρω.
να λησμονήσω ως και χαρά και αγάπη τι θα πει·

θέλω τα μάτια μου τα δυο να κλείσω και να γείρω,
—κι αφήνοντάς σε να χαθείς στα πέρατα του δρόμου,
να σ' έχω, τότε, συντροφιά, για πάντα, στ' όνειρό μου.

- Lapathiotisova otevřenost nešla ruku v ruce s dobou, v níž žil – roku 1910 byla zveřejněna jeho báseň *Κι έπινα μες από τα χείλη σου*, jež vyvolala značný rozruch v intelektuálních kruzích a bylo vydáno několik útočných článků na téma *Οσκαρουαϊλδισμοί*⁵⁷

ΚΙ ΕΠΙΝΑ ΜΕΣ' ΑΠ' ΤΑ ΧΕΙΛΙΑ ΣΟΥ...

*Ίδου εἶ καλὸς ἀδελφιδὸς μου καὶ γε ὠραῖος πρὸς κλίνη
ἡμῶν σύσκιος, δοκοὶ οἴκων ἡμῶν κέδροι, φαντώματα
ἡμῶν κυπάρισσοι.*

ΑΣΜΑ ΑΣΜΑΤΩΝ, Α. 6, 16

Ki oi mperntédes ítan kókkinoi
ki ítan áspbro to krebáti,
ki ólo thólwne, ólo méléwne
to glukó glukó sou máti,

kai ta chéria sou plekóntonousan
sto korμί mou gýrw—gýrw,
ki épina méσ' ap' ta chéilia sou
glukián ácha san to mýro,

kai stalázane ap' ta chéilia sou
gluká lógia, san ta mýra,
ki ítan áspbro to krebáti mas
ki oi mperntédes san porfýra...

Έτσι, αγάπη μου, σε χόρτασα
ki έτσι, τη glukáda sou ípia
méσα στ' ánoμα agkaliásmata
στ' ánoμα ta kardiochtýpia,

57 Stratis, A. V.: *Πενήντα συν κάτι για τον Λαπαθιώτη: Θ-Μ, Περί έρωτος*. [online]. 1995 [cit. 21. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.sarantakos.com/liter/lapathiotis/sunkati2.html>>.

κι απ' το μέλι ποθοπλάνταζε
το κορμί σου και τὸ μάτι
κι οι μπερντέδες ήταν κόκκινοι
κι ήταν άσπρο το κρεβάτι...

- další skandál propukl roku 1938 v průběhu Metaxasovy diktatury, kdy byla uveřejněna Lapathiotisova báseň *Επεισόδειο*, rozruch ukončil sám básník, když zaslal řediteli časopisu omluvný dopis spolu s pozměněnou poslední strofou básně⁵⁸

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

Μάτι δειλό, που σε κοιτάζει
βαθιά, βουβά και σκοτεινά,
κι έτσι πιστά, σα να σου τάζει:
Θα σ' αγαπώ παντοτινά.

Ψηλό, λιγνό, τρελό για χάδι,
δουλεύει σ' ένα μαγαζί.
Το πήρα ένα Σάββατο βράδυ
και κοιμηθήκαμε μαζί.

„27. IV. 1938

Αγαπητέ μου Τάκη,

Ἐπειδή μαθαίνω, μὲ πολλή μου λύπη, τὴν ἐξαιρετικὴ συγκίνηση καὶ ταραχὴ πού προκάλεσε στή λογοκρισία τὸ ἐντελῶς, ἢ περίπου, ἢ καὶ καθόλου ἔστω ἀθῶο παιχνίδι – ὀκτάστιχο, πού μπήκε, ὡς αὐτόγραφο, στή συνέντευξή μου τῶν «Νεοελληνικῶν Γραμμάτων» κι ἐπειδὴ στοὺς κόλπους της περιλαμβάνονται παλιοὶ καὶ καλοὶ μου φίλοι καθὼς σύ και ὁ Μιχάλης ὁ Παπαστρατηγάκης κι ἄλλοι, ἴσως, πού δέν ξέρω καὶ τοὺς ὁποίους δέ θά ἤθελα, μὲ κανένα τρόπο, νά κακοκαρδίσω, γι' αὐτό ἀποφασίζω ν' ἀλλάξω τὸν τελευταῖο καὶ τον ἔνοχο στίχο του, ἔτσι ὥστε,

ἀποκαθαρμένος ἀπὸ τὸ βάρος τῶν φοβερῶν ὑπονοούμενων πού περικλείει, νά ἐμφανιστεῖ περισσότερο σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα τῆς νέας καταστάσεως.

58 Stratis, A. V.: *Πενήντα συν κάτι για τον Λαπαθιώτη: Θ-Μ, Περὶ ἐρωτος*. [online]. 1995 [cit. 21. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.sarantakos.com/liter/lapathiotis/sunkati2.html>>.

Λάβε λοιπόν τήν καλοσύνη νά τούς ἀνακοινώσεις, ὅτι πρέπει νά διαβαστεῖ ἔτσι:

*Ψηλό, λιγνό, τρελό γιά χάνι,
δουλεύει σ' ἓνα μαγαζί.
Τό πήρα ἓνα Σάββατο βράδι
μά δέν πλαγιάσαμε μαζί!...*

*Δικός σου
Ναπολέον Λαπαθιώτης⁵⁹*

- až na výjimky se Lapathiotis za svou sexuální orientaci nestyděl, netrpěl pocitem viny a otevřeně se k ní hlásil

59 Korfis, 1985, s. 42.

Forma

- existuje rozpor mezi formální stránkou Lapathiotisových básní, jež je převážně tradiční, konzervativní, a jeho úvahami o poezii, jež jsou na svou dobu inovátorské (např. automatické psaní, role podvědomí v umělecké tvorbě, užívání nepoetických, ryze prozaických prvků v básních, atd.)⁶⁰
- Lapathiotis byl zastáncem formální dokonalosti básní, jež neustále přepracovával, a to i po jejich vydání – často se proto můžeme setkat s několika verzemi té samé básně⁶¹
- v jeho pozůstalosti se našly tři básně napsány volným veršem z let 1911, 1912 (kdy byl volný verš ještě něčím neobvyklým, téměř avantgardním) a 1939⁶²

⁶⁰ Ibid. 85.

⁶¹ Ibid. 90.

⁶² Ναπολέων Λαπαθιώτης. *Τρία λίγο-πολύ αθησαύριστα ποιήματα σε ελεύθερο στίχο*. [online]. 1970 [cit. 21. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.sarantakos.com/liter/lapathiotis/lapa-eleustix.html>>.

ΤΟ ΒΡΑΔΥΝΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ⁶³

Οι άνθρωποι, βέβαια, κάτι θα προσμένουν,
για να στέκονται έτσι ακίνητοι στο φως, και να κοιτάνε:
είναι κάτι παραπάνω από βέβαιο, πως κάτι θα προσμένουν...

Το φεγγάρι σκαρφάλωσε στα δέντρα, μ' ευκινησίες πλανόδιου σχοινοβάτη
και κούρνιασε, στα μάτια μας αντίκρυ, σαν αφαιρεμένο.

Μ' ακρίβεια μαθηματική,
η νύχτα πιάστηκε απ' το φόρεμα της μέρας, κι η μέρα μας την έφερε ξανά,
στα μάτια μας αντίκρυ, σούρνοντάς τηνε ξοπίσω,
με την αιώνια αδιαφορία της,
για να μπορέσουμε να πλέξουμε τα ωχρά στεφάνια των ονείρων μας,
καν να τ' αποθέσουμε στο μέτωπό της...

Είμαι τόσο κουρασμένος,
που η λήθη ήρθε μοναχή της, και στέγνωσε
τη μνήμη μου, σαν πανί βρεμμένο, κι απλωμένο.
Εγώ δεν περιμένω τίποτα – τίποτα πια,
παρά την αύρα τη νυχτερινή,
να μου μαλάξει με τα δάχτυλά της, τ' άυλα και παρθένα δάχτυλά της,
των πόθων μου το νεκρωμένο το βυζί! Να δούμε...

Οι άνθρωποι, όμως, βέβαια, κάτι θα προσμένουν,
για να κάθονται έτσι ακίνητοι στο φως, και να κοιτάνε:
είναι κάτι παραπάνω από βέβαιο, πως κάτι θα προσμένουν,
που δεν έρχεται, – ή που ίσως και να ρθη (δεν είν' απίθανο,
δεν είν' απίθανο, καθόλου, να συμβή κι αυτό),
που ίσως και κάποτε να ρθη, – ποιος ξαίρει!...

– jako věrný stoupenec estetismu neviděl v umění žádný jiný účel než službu kráse,
byl zastáncem slavné věty Oscara Wilda: „*Η τέχνη είναι εντελώς ανωφελής.*“⁶⁴

63 Lapathiotis, N.: *Το βραδινό τραγούδι των ανθρώπων*. [online] [cit. 28. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.sarantakos.com/liter/lapathiotis/bradinotrag.html>>.

64 Korfis, 1985, s. 87.

ΕΙΜΑΙ ΤΟΣΟ ΚΟΥΡΑΣΜΕΝΟΣ...

Είμαι τόσο κουρασμένος απ' τα λόγια τα ειπωμένα
κι απ' τα λόγια που θα πούμε, — κι απ' τους άλλους,
 κι από μένα
κι απ' το κάλεσμα του στίχου, με το μάταιο λυρισμό,
που η ψυχή μου δεν ελπίζει παρά μόνο στο Λιμάνι
και στο σάλπισμα της Μοίρας, που μια μέρα θα σημάνει
τον Αιώνιο Γυρισμό!

Τότε, μόνο, λυτρωμένος απ' της γης την ιστορία,
μες στων κόσμων και στων άστρων την ατέρμονη πορεία,
φως ανέσπερο, χυμένο σε μian έξαλλη στροφή,
το Τραγούδι το Μεγάλο, που ποτέ δεν έχω γράψει,
το στερνό μου το Τραγούδι, — σα μια δόξα που θ'ανάψει
τότε, μόνο, θα γραφεί!...

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

I

Τ' όνειρο μου πια δεν είναι να χαρώ, μήτε να ζήσω,
μα να πω μια λέξη μόνο, σα μια φλόγα, —και να σβήσω.

Κι αν ακόμα ζω του κάκου, και γυρνώ στη γην απάνω,
μόνον ένα πια μου μένει, —να την πω και να πεθάνω...

Κι όμως ούτε αυτή τη λέξη δε μου δόθηκεν ακόμα
να την πω, —και μου παιδεύει την ψυχή μου και το στόμα.

Μήτε καν αυτή τη λέξη, την απέραντα θλιμμένη,
μήτε τρόπος να τη μάθω, μήτε χρόνος δε μου μένει.

Κι αφού τα άχαρά μου χείλη δεν την πρόφεραν ακόμα,
θα την πάρω —και σαν ξένοι, θα χαθούμε μες στο χώμα...

II

Μόνος ήρθα κάποιο βράδυ, —κι ήσαν όλοι, γύρω μόνοι,
κι όλοι ξένοι, τραγουδάμε, μες στη νύχτα που σιμώνει

Κι όσο ζω, κι όσο μαθαίνω, τόσο νιώθω, αλίμονο μου,
το βαθύ και το μεγάλο κι απροσμέτρητο κενό μου!

Τη στιγμή του σταυρωμού μου και για μόνη συντροφιά μου,
μόλις ένιωσα τα χέρια που σταυρώσαν τα καρφιά μου...

Μόνος ήρθα, κάποιο βράδυ, μόνος πόνεσα για λίγο,
μόνος έζησα του κάκου, —κι όπως ήρθα και θα φύγω.

Τ' είναι τάχα, για τους άλλους, ο χαμός ενός ατόμου;
—κι όπως ήρθα, και θα φύγω, μόνος μες στο θάνατό μου...

Mitsos Papanikolau

Životopis⁶⁵

- 1900–1943, vlastním jménem Dimitris, * na ostrově Ydra, kde prožil první roky svého života
- rodina se často stěhovala, v dětství žil např. na Maltě, v jižní Itálii, než se rodina definitivně usadila v Pireu, kde také dokončil gymnázium
- literatuře se věnoval již v průběhu svých středoškolských studií, pod pseudonymem *Νικητής της Αύριον* publikoval své rané básně v časopise *Diaplasis ton pedion*, právě tehdy se seznámil s literáty, jako byli např. Tellos Agras, Petros Charis nebo Michail Stasinopulos
- své básně publikoval v časopisech *Vomos*, *Musa*, *Numas*, *Nea Grammata*, *Synchroni Skepsi*, atd., někdy pod svým skutečným jménem, jindy pod pseudonymem
- roku 1919 zveřejnil svůj první překlad – báseň, jejímž autorem byl básník řeckého původu Jean Moréas
- zapsal se na Právnickou fakultu *Kapodistriasovy* univerzity v Athénách, ale studia nedokončil
- během své vojenské služby sloužil u státní policie a později se věnoval také novinářině (byl šéfredaktorem časopisu *Pedikos Astir*, ředitelem časopisu *Buketo* až do ukončení jeho vydávání v průběhu německé okupace Řecka)
- rozhodující vliv na jeho život mělo jeho přátelství s básníkem *Napoleonem Lapathiotisem*, s nímž sdílel drogovou závislost⁶⁶
- stejně jako *Lapathiotise*, tak i jeho neblaze ovlivnila německá okupace Řecka za 2. světové války – chudoba a závislost na heroinu způsobily, že *Papanikolau* postupně rozprodal veškerý svůj majetek včetně vzácných knih, jež léta sbíral, a přestěhoval se i s matkou do athénské čtvrti *Kokkinia*, kde sdíleli jeden pokoj
- žil velmi ubohým životem, a proto se jeho přátelé rozhodli mu pomoci a umístili ho do psychiatrické léčebny na oddělení drogově závislých

65 *Βιογραφικό σημείωμα. Μήτσος Παπανικολάου*. [online] [cit. 20. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=314>>.

66 Více o přátelství *Lapathiotise* a *Papanikolau*: *Korfis*, 1985, s. 57–66.

- zprvu se zdálo, že Papanikolau svůj návyk překonal, ale nakonec mu znovu podlehl a zemřel na předávkování heroinem roku 1943
- ještě před svou smrtí ale stačil dojít do stádia naprostého rozkladu, kdy se potloukal po ulicích Athén a žebral

Dílo

- jeho literární činnost se soustředila na poezii a překlady, byl ovlivněn symbolismem a estetismem, zejména autory jako např. Maurice Maeterlinck, Paul Valéry, Charles Baudelaire, Edgar Allan Poe, Jules Laforgue, atd.
- zajímal se o soudobou evropskou literaturu a obdivoval autory, jako byli André Gide, Rolf Jacobsen, Guillaume Apollinaire
- jeho překlady vynikají vysokou kvalitou, pečlivostí a důsledností
- jako literární kritik byl velmi předvídavý, byl jedním z prvních Řeků, již ocenili v Evropě nastupující hnutí surrealismu, a se zájmem sledoval umělecké začátky J. Seferise, O. Elytise a dalších
- hlavními tématy jeho poezie jsou nostalgie, touha po úniku z bezútěšné přítomnosti, hledání milostných požiteků, neustálé znepokojení smrtí; jeho básním ovšem chybí sentimentálnost typická např. pro Lapathiotisovu tvorbu⁶⁷
- pro Papanikolau byla poezie neoddělitelně spjata s lyrismem, ten spolu s požadavkem neosymbolismu na její formální dokonalost a porozuměním pro nová literární hnutí té doby tvoří základní charakteristický rys jeho básnické tvorby⁶⁸
- kritikou mu byl vytýkán nezáměr o vydání souborného básnického díla
- v rámci vývoje jeho poezie si můžeme všimnout postupného přechodu od romantismu (pod jehož vlivem zahájil básnickou tvorbu) k neosymbolismu⁶⁹
- jeho tvorbu můžeme rozdělit na několik období:
 - I. tvůrčí období (1916–1923) – převládá vliv romantismu
 - I. období básnické nečinnosti (1923–1925)
 - II. tvůrčí období – začíná zveřejněním básně *Βραδινός θάνατος*, kterou (stejně jako 18 následujících) můžeme charakterizovat jako čistě neosymbolistní
 - II. období básnické nečinnosti (1933–1936)
 - III. tvůrčí období (1936–1939) – Papanikolau zveřejnil 14 nových básní, z nichž polovina byla napsána v duchu symbolismu, zatímco druhá polovina byla produktem básnickovy snahy osvojit si techniky surrealismu; poslední dvě básně tohoto období ovšem představují návrat k symbolismu

67 *Βιογραφικό σημείωμα. Μήτσος Παπανικολάου*. [online] [cit. 20. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=314>>.

68 Rembas, M. Ch.: „Επίμετρο“. In Papanikolau, M.: *Ποιητικά έργα. Άπαντα τα Ευρέθεντα*. Ed. Rembas, M. Ch. Thessaloniki: Aristotelio Panepistimio Thessalonikis, 2008, s. 191–192.

69 Ibid. 194.

- posledním básnických dílem bylo *Ο δρόμος της θάλασσας* zveřejněné roku 1942⁷⁰

70 Ibid. 194–196.

Τέμα

1. prostor: útočiště, uzavřenost⁷¹

- vnímání prostoru – básníci této generace vnímali prostor jako sféru soukromou a uzavřenou, vnější prostředí (okolí, příroda) působí už od prvních jeho básní vyloženě nepřátelsky, takže se od něj básník distancuje tím, že se uzavírá od okolního světa do osamění – téma bezvýchodnosti a uzavřenosti
- Papanikolau používá přírodu k popisu vlastních negativních vnitřních stavů a pocitů

ΛΑΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΙΩΠΗΣ ΜΟΥ

Σά νεκροκέρια σέ θανάτους μακρινούς
 τρέμουν τ' άστέρια στή νυχτιά τή μαύρη.
 Άλαφιασμένος ξεφτερούγισεν ό νοϋς
 καί μέσ στό σκότος τούς νεκρούς γυρεύει νά 'βρει.
 Θανάτους άπειρους βλέπει άπλωμένους
 πάνω στό χῶμα φύλλα κίτρινα δεντρῶν —
 μά δέ τούς νοιώθει καί ζητάει στους πεθαμένους
 κάποιον άνύπαρχτο κι άνεύρετο νεκρό...

Άπόψ' έφύσα μανιακό τ' άγέρι τοϋ βοριά
 κι όσα ξερόφυλλα στή γή άπάντησε πεσμένα,
 ή όρμή του τά συνέπηρε, τά σήκωσε ψηλά
 καί σ' άλλα μέρη μακρινά νά πέταγε – ώιμένα!
 Φύλλο ξερό, φύλλο φτωχό πεσμένο άπ' τό δεντρί,
 κι έγώ μέ φόβο κι ήδονή προσμένω τέτοιο άγέρι
 πού μιάν ήμέραν άγνωστη άπ' αύτήν έδῶ τή γή
 θά μέ πετάξει μακριά, ποιός ξέρει σέ ποιά μέρη!

Έρμο τό δεντράκι του άφησε
 ό νοικάρης του τ' άηδόνη.
 (Έρμο τό σπιτάκι μου άφησε
 ή νοικάρα μου ή χαρά).

⁷¹ Rembas, 2008, s. 196–198.

Ξέρα, γύμνια στά δεντρόκλαδα
τ' άκροκλώνια σκέπει χιόνι...
(Μαύρη νέκρα στό σπιτάκι μου
στίς γωνιές του ή συμφορά...)

Πάλι τό πουλί ξανάρχεται
τό δεντρί πετάει βλαστάρια.
(Στή χαρά έχει τό σπιτάκι μου
τίς πορτοϋλες του άνοιχτές...)

Τό πουλί πηδάει χαρούμενο
στοϋ δεντριοϋ τα κλωνάρια.
(Η χαρά κόμη δέ φάνηκε.
Πότε θά φανεί; Ποτές!...)

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ

Σάν πάντα τό φθινόπωρο καί σήμερα ἔχει ρθει·
μοιράζει τό χρυσάφι του, μοιράζει τό μαράζι
καί γύρω δέντρο, οὔτε κλαρί χλωρό δέ θά βρεθεῖ
γιά ἓνα πουλί, γιά μιά ψυχή, λιμάνι πού ν' ἀράζει.

Καί νά, τό βράδυ κι ἡ βροχή τό τζάμι μου χτυπάει
σά μιά ἐρωμένη μου παλιά, μέσα στίς τόσες ἄλλες,
μά εἶν' ἡ ψυχή μου αισθαντική καί ξέρει ν' ἀγαπάει
κάθε πού κλαίει μέσ στή ζωή καί τῆς βροχῆς τίς στάλες.

Κουβέντες μέσ στή σκοτεινιά, τοῦ ἀνέμου μοιρολόι,
ῶρες μεγάλες κι ἀδειανές καί νοσταλγία τόση,
μά, στή γωνιά, καθώς χτυπᾷ τ' ἀλύπητο ρολόι
θυμίζει τόσο πράματα πού τά 'χει πιά σκοτώσει.

Σάν πάντα τό φθινόπωρο καί σήμερα ἔχει ρθει.
Μοιράζει τό χρυσάφι του, μοιράζει τό μαράζι.
Πῶς νά μπορέσει μιά καρδιά κι αὐτή νά κρατηθεῖ
ὡς τόν Ἀπρίλη πού θά ρθει, σάν πάγος πού δέ σπάζει;

ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Μή μέ προσμένεις πιά νά ρθῶ στό βουερό ἀκρογιαλί,
τήν ἀμμουδιά νά πάρουμε, νά φθάσουμε ὡς τό μῶλο.
Στήν καταχνιά τῆς θάλασσας καί στήν ἀνεμοζάλη
σά ροδοσύγνεφο σκορπᾶ, σβήνει τό εἶναι μου ὄλο.

Κάποια φωτιά ὄνειρεύομαι γιά τό σβηστό μας τζάκι
ν' ἀστράφτει μέσ στή σκοτεινιά τῆς σάλας τῆς κλεισμένης.
Νά κρούει τό παραθύρι μας ὁ ἀέρας, τό νεράκι
κι ἐσύ δειλή κι ἀμίλητη στό πλάι μου νά μένεις.

Νά λές σ' αὐτή σου τή σιωπή ὅσα ποτέ δέν εἶπες
στίς ἀνοιξιάτικες αὐγές, στά θερινά τά βράδια,
ν' ἀντιστορᾶς στό βλέμμα σου χαρές μαζί καί λύπες,
πόθους, παλμούς, ὄνειρατα, φιλιά, ἀγκαλιές καί χάδια.

Κι ἔτσι στήν κρύα τή σκοτεινιά τῆς νύχτας τοῦ Γενάρη
μέσ στ' ὄνειρο θ' ἀγγίξουμε μιά ἀνοιξη περασμένη,
τά ρόδα τ' ἀπριλιάτικαπού πιά μᾶς τά 'χουν πάρει
ἡ Μοίρα μας κι οἱ ξένοι.

2. vzpomínky⁷²

- reakcí na nesnesitelnou přítomnost je únik ke vzpomínkám – zpočátku paměť funguje jako příčina bolesti, kdy si básník uvědomuje onu ztrátu, později poskytuje vysvobození z reality (x N. Lapatiotis)
- motiv ztráty lásky a rozchodu, motiv smutku nad smrtí dávného přítele, do vzpomínek pronikají i erotické prvky

ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Μόνοι τό δρόμο πήραμε καί φθάσαμε στήν ἄκρη.

Καί τώρα, ἄν θά χωρίσουμε, θά μᾶς ἐνώνει ὁ πόνος.

— Σφίξε τό χέρι δυνατά, μά κράτησε τό δάκρυ...

Μόνος ἐγώ τραβάω μπροστά κι ἐσύ γυρίζεις μόνος.

— Πρόσμενε πάντα πρόσμενε· ποιός ξέρει ἄν κάποια μέρα

μέ σταματήσει ἢ κούραση καί μέ γυρίσει πίσω·

καί νεκρωμένος τότε πιά, γυρνώντας ἀπό πέρα,

σάν ἄστρα ἀθάνατης ζωῆς τά μάτια σου ἀντικρίσω;

72 Rembas, 2008, s. 198–209.

ΜΙΑ ΛΥΠΗ

Εἶναι βαριά, πολύ βαριά, σά σύγνεφο ἢ λύπη,
σύγνεφο χινοπωρινό πού βρίσκει ἀραξοβόλι,
πάνω ἀπ' τό ἤσυχο χωριό κι ἀπ' τήν πολύβουη πόλη
μέ μιὰ βροχούλα σιγανή νά πεῖ τό καρδιοχτύπι.

Νά ποτιστεῖ ἀπ' τό δάκρυ του καί τό ἔρμο περιβόλι,
τά παράθυρα νά χτυπᾶ κι ἀπό τό τζάμι οἱ χτύποι
νά φέρνουν μέσ στήν κάμαρη τή μνήμη αὐτοῦ πού λείπει
κι ἔτσι ἢ μιὰ λύπη νά σκορπᾶ καί νά τήν νιώθουν ὅλοι.

Καί πάει σ' ὅλα τά πρόσωπα καί στέκεται σάν ἄχνα
καί τά ματάκια ὑγραίνουνε καί νιώθουνε τά σπλάχνα
τόν πόνο τό γλυκόπικρο πού φέρνει ἐκείνη ἢ λύπη.

Κι εἶναι τά πάντα πένθιμα, τά πάντα λυπημένα
στό καρδιοχτύπι πού σκορπᾶ ἢ λύπη αὐτοῦ πού λείπει
κι εἶν' ὅλα γνώριμα καί κλαῖν τή λύπη μου κι ἐμένα.

ΕΝ΄ ΑΠΟΓΕΥΜΑ

— Σ' εὐχαριστῶ, σ' ευχαριστῶ, ὦ ἐσύ πού 'ρθες σέ μένα,
τ' ὠχρό τ' ἀπομεσήμερο κι ἔφυγες μέ τό βράδυ,
περαστικά σάν τ' ὄνειρο, σάν τό φιλί θλιμένα
πού ἄφηνες, φεύγοντας, σέ μένα γιά σημάδι.

Καί γέμισες μέ μι' ἄπειρη γλυκύτητα τά ξένα
πού ἦταν γιά μένα πιό βαριά κι ἀπ' τό σκοτάδι.
Καί νιώθω ἀκόμα σήμερα, πού σ' ἔχω πιά χαμένα,
ἀπ' τό κορμί μου νά περνᾶ κάποιο δικό σου χᾶδι.

Γ' αὐτό κι ἐγώ σ' ἀγάπησα καί σ' ἀγαπῶ καί τώρα
τόσο γλυκά, ὅσο γλυκά μοῦ χάρισες κι ἐσύ
τή δύναμή σου, τή χαρά, τή νιότη σου στήν ὥρα

πού ἔδειχνε ὁ δείχτης ἄμετρη στιγμή τήν ἡδονή.
— ὦ, ἐσύ πού δέ μέ γνώριζες κι ἦρθες σέ μέ, κι ἐγώ,
σά νά σέ γνώριζα ἀπό πρὶν, σέ θέλω καί σέ νοσταλγῶ.

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

Ένα σπιτάκι μου 'ρχεται στό νοῦ μου κάθε βράδου,
στή γειτονιά πού ύψώνεται μιά πληχτικιά ἐκκλησία,
πού ζεῖ καί πού ὄνειρεύεται μέ τήν ἀνησυχία
κάποιου ξενητεμένου.

Πόσο βαθιά ἡ ἀνάμνηση στήν ὥρα τή θλιμένη,
τήν ὥρα πού τά σύγνεφα φωτοπεριχυμένα
ἀπ' τά στερνά ἡλιοχρώματα πᾶν κι ἔρχονται στά ξένα
μέ τά βαριά βαπόρια.

Μέ τά βαπόρια πού ἔρχονται κι ἀράζουν στό λιμάνι
κι ἀπ' τήν καρδιά μου κλέβουνε τοῦ γυρισμοῦ τόν πόθο
κι ὅταν σέ λίγο φεύγουνε πάντοτ' ἐγώ τά νιώθω
χωρίς ἐμέ νά φεύγουν.

Καί μέσα στήν ἀνάμνηση, πού 'ρχεται κάθε βράδου
τοῦ ἄσπρου σπιτιοῦ πού εἶναι κοντά στήν πληχτικιά ἐκκλησία
περνάει σέ μιάν ἀτέλειωτη καί θλιβερή ὄπτασία
ὄλ' ἡ παλιά ζωή μου.

ΕΝΑ ΧΕΡΙ ΜΑΥΡΟ

Ένα χέρι μαύρο μέσ στη νύχτα ψάχνει,
ένα φῶς μονάχα λάμπει στά κλαδιά.
Βγήκαν μάγισσες νά κλέψουνε παιδιά
καί τά μάτια σφράγισε μι' ἀράχνη.

Ἡ σβηστή μου λάμπα δέ θ' ἀνάψει πάλι,
ἔχουνε παγώσει τά θερμά κρεβάτια,
κι οὔτε πού θ' ἀνοίξουν ποτό πιά τά μάτια
πού 'κλεισαν κοιτώντας κατά τ' ἀκρογιάλι.

Άλλοι ἔχουνε μείνει κι ἄλλοι ἔχουνε φύγει,
ἔχουνε τραβήξει γία τούς οὐρανούς,
γιατί ἡ γῆ εἶναι λίγη
γία τούς πεθαμένους καί τούς ζωντανούς.

Πουθενά τριγύρω δέν ἀκοῦς ἀνάσα,
αὐτοί πού κοιμοῦνται δέ χαμογελᾶνε.
Νιώθω τόν ἀέρα σά νά μέ σφαλᾶνε
σέ μία νεκροκάσα.

ΒΡΑΔΙΝΟΙ ΘΑΝΑΤΟΙ

Νά κι ό χειμώνας πού 'χει φτάσει
καί σκοτεινιάζει πρίν βραδιάσει,

καί σκοτεινιάζει μές στήν πόλη,
στή φύση καί στή ζήση μου όλη...

Νά καί τό βράδυ πού 'χει πέσει
καί κόβει τή ζωή στή μέση,

καί κόβει τή ζωή στά δύο
μέ τό βοριά καί μέ τό κρύο.

Νά κι ή καρδιά μου πού στό τζάκι
θ' άράξει σάν τό караβάκι,

πού άπό ταξίδια ώραΐα φτάνει
καί ναυαγεί μές στό λιμάνι.

Ναυαγισμένοι πλάι στό τζάκι
μέ τήν καρδιά μας караβάκι,

πώς θά μπορέσουμ' έμεΐς τώρα,
μέ τό βοριά καί μέ τή μπόρα,

νά ξαναρχίσουμε τά ίδια
τών άναμνήσεων τά ταξίδια;

ΦΑΝΤΑΣΜΑΤΑ

Όλ' οί πεθαμένοι ἔχουνε γύρει
ἀπό τήν ἀριστερή μεριά,
γιατί ἡ μαύρη γῆ στό κοιμητήρι
τήν καρδιά της πλάκωσε βαριά.

Μέ κρασί σά φλόγα τό ποτήρι
γέμισ' το καί κέρνα τό βοριά
πού ἀπό τό σπασμένο παραθύρι
μᾶς μιλάει γιά τήν κακοκαιριά.

Τά χλομά σου δῶσε μου τά χεῖλη,
φύσηξέ μου λίγη ἀναπνοή,
σβῆσ' τή λάμπα κι ἄσε τό καντήλι

νά φωτίσει τά σκοτάδια σά ζωή.
Όλ' οί πεθαμένοι μας οί φίλοι
θά πεθάνουν πάλι ὡς τό πρωί.

3. autobiografie a historické události⁷³

- jen málokdy se setkáváme se zmínkami o konkrétních osobách, místech či událostech
- první ryze autobiografickou básní je báseň věnovaná Napoleonovi Lapathiotisovi
Σ' ένα φίλο

Σ' ΕΝΑ ΦΙΛΟ ΜΟΥ⁷⁴

Αφιέρωση στον Ν. Δ. Λ.

Έρμη και ξένη την ψυχή μου νιώθω
σε κόσμον άγνωστο να τριγυρνά
κι αδιάκοπα να κλαίει, να ξεφωνά,
ζητώντας τη φιλία σου με πόθο...
Μα βλέπω να χωρίζει μάς το γρόθο
της Μοίρας, της σκληρής, που κυβερνά·
κι αγανάκτηση στα δάκρυά μου τ' αγνά,
σμίγει κι ένα άλλο δάκρυο, αλλά νόθο...
Μα κάποτε γλυκαίνει μού τη θλίψη,
μι' αχτίδα ρίχνοντας, ασθениκιά,
η ελπίδα, η αστείρευτη, η γλυκιά...
Και σκέφτομαι: αν τώρα μου 'χει λείψει
η αγάπη σου, η αγνή, η αδελφικιά,
δεν θα 'ναι πάντα η Μοίρα μας κακιά!

⁷³ Rembas, 2008, s. 209–214.

⁷⁴ Papanikolaou, 2008, s. 101.

ΥΔΡΑ 1910

Μητέρα

φοροῦσες τό τριανταφυλλί σου φόρεμα
στό δρόμο τοῦ βουνοῦ πρὸς τή θάλασσα
στό νησί τῆς πατρίδας.

Μ' ἄσπρα τριαντάφυλλα στά χέρια σου
μ' ἄσπρα πουλιά στόν οὐρανό
μ' ἄσπρα πανιά στή θάλασσα
σέ ξαναβλέπω.

Ἡ φιλία μας εἶχε ἀρχίσει ἀπό τότε
σέ μιά ζωή χωρίς τό θάνατο
μ' ἄσπρα πανιά
μ' ἄσπρα πουλιά
μ' ἄσπρα τριαντάφυλλα

μέ φόρεμα τριανταφυλλί.

- prostřednictvím svých básní také vyjadřuje roztrpčení nad vlastním životem, často se zde objevuje i téma smrti

ΛΥΡΙΚΟ

Ήταν ἀλήθεια πώς ἐζοῦσα
κάποια ζωή ξεχωριστή,
ζοῦσα ὅπως ἤθελεν ἡ Μούσα
κι ὅπως δέν ἤθελε ἡ ζωή.

Λοξά μέ κοίταζαν οἱ ἄλλοι
σά νά μέ παίρναν γιά τρελό,
κι ἦταν γιά μέ χαρά μεγάλη
μαζί τους πάντα τά γελῶ.

Μ' ἀλήθεια, ἄν ἔχασα τό νοῦ μου
κι ἄν ἔχω τώρα τρελαθεῖ,
τό 'παθα, ἄχ ἄστρο τ' οὐρανοῦ μου,
ὅταν ἐπρόβαλες ἐσύ!...

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

Νιότη μου, πού δέ σ' ἔνωσα, χωρίζουμε σέ λίγο·
μάταια τά χέρια μου κρατᾶς στά χέρια σου πρὶν φύγω.
Τό αἷμα τρέχει ἀπ' τήν πληγή πού σ' ἄνοιξα στά στήθη —
ὦ... ὁ θάνατος σου νά 'σβηνε κι αὐτός μέσα στή λήθη...

Μοῦ λείπεται ὡς τήν ὕστερη τήν ὥρα λίγος δρόμος.
Θά τόν περάσουμε κι αὐτόν· τί τ' ὄφελός μας ὅμως,
ἀφοῦ τήν ἅγια βλάβστηση πού γύρω μας φουντώνει
ἡ πληγωμένη σου καρδιά στάζοντας θά ματώνει;

Ὅστούσο ἄς προχωρήσουμε... Τίποτε πιά δέ μένει,
στό τέλειωμα τοῦ δρόμου μας ὁ τάφος περιμένει —
τά χέρια μου τόν ἄνοιξαν, μυρίζουν χῶμα ἀκόμα,
καί θά τόν κλείσουμε μαζί με τ' ἄχραντό σου σῶμα.

Ὅμως κάλλιο νά πέθαινα πρὶν ἀπό σένα, Νιότη
— κερδίζουν πάντα στή ζωὴ ὅσοι πεθαίνουν πρῶτοι —
παρά νά σέρνω ἀνέλπιδος τά βήματά μου μόνα
σ' ἓνα χλομό χινόπωρο κι ὕστερα στό χειμῶνα.

Λευκές μέ σέναν ἄνοιξες κι ἄλικά καλοκαίρια
σκορπίζουν τά λουλούδια τους καί χίλια περιστέρια
μέ τσακισμένα τά φτερά σωριάζονται στό χῶμα
ἐκεῖ πού — θρήνος... — οἱ ἔρωτες ψυχομαχοῦν ἀκόμα.

Μόνος μου πιά δέ θά νοιαστῶ ἡ Μούσα ἂν θά μοῦ βάνει
πάνω στά γκριζα μου μαλλιά τῆς δάφνης τό στεφάνι·
ἀπ' τό κεφάλι μου ἔπесαν τά ρόδα πού φοροῦσα
κι ὅ,τι τά νιάτα μου ἄξιζαν, ὦ... δέν τ' ἀξίζει ἡ Μούσα.

Ἦσουν τραγούδι ἀέρινο στά σύννεφα γραμμένο,
ὄνειρο πάνω ἀπ' τή ζωὴ κι ἀπ' τούς ἀνθρώπους ξένο,
πού ἡ μπόρα τώρα σέ σκορπᾶ μέσ στ' οὐρανοῦ τά βᾶθη —
πουλί πού στόν ὀρίζοντα τό μακρινό ἐχάθη.

Τό χέρι μου περίλυπος στό μέτωπό μου ἄς φέρω:
Θά ξέρω πώς ἡ σκέψη μου κλείνει βαθιά ἕνα γέρο.
Ἦ... τῶν πραγμάτων βιάστηκα καί βρῆκα τό ἄδειο βάθος
κι αἰτία τοῦ θανάτου σου γίνηκε αὐτό τό λάθος.

Νιότη μου, πού δέ σ' ἔνωσα, χωρίζουμε σέ λίγο...
Σέ μιά κραυγή τό στόμα μου μ' ἀπελπισιά ἀνοίγω·
αὐτά τά λόγια μοναχά στό θάνατό σου πᾶν:
— Πεθαίνει ὁ Μέγας Πάν...

IN QUESTA TOMBO

Ἀπελπισία, ἀπελπισία, ἀπελπισία...
Ἀπάτη τ' ὄνειρο κι ἡ φαντασία.

Οἱ θάνατοι ἔχουν φτάσει τίς γεννήσεις
κι ὁμως ἐσύ ζητᾶς ν' αὐτοκτονήσεις.

Ὁ ἔρωσ ἀπογοήτευση μεγάλη -
τήν μίαν ἀγάπη ἀφήνω γιά τήν ἄλλη.

Ἀγῶνες, περιπέτειες καί ταξίδια,
ἡ γῆ ἕνας βράχος κι εἴμαστε τά στρεΐδια.

Ἡ ποίηση, ἡ σοφία δέν μέ σώνει,
δέν εἶμαι οὔτε μυρμηγκι, μήτε ἀηδόνι.

Τοῦ ἀγνώστου τό μυστήριο γιά νά λύσω,
θά ,πρεπε νά πεθάνω καί νά ζήσω.

Καί τό τραγούδι μου αὐτό γιατί τό γράφω;
-Ἦ... σέ ποιό σκοτεινό τάφο...

ΝΕΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

Τά χέρια μου, τά χέρια μου πόσο ἦταν κουρασμένα!
Εἶδαν πολλά ναυάγια τῆς φαντασίας τά πλοῖα
πού ἀράζαν σέ μιάν ἔρημη γία πάντα παραλία
μέ τό γιαλό δεμένα καί μέ μένα.

Ἡ μαραμένη μου καρδιά ἤρθε καί γίνηκ' ἓνα
μ' ὄ,τι τῆς ἔδινε τροφή γιά τή μελαγχολία:
μέ χλομιασμένα πρόσωπα καί μ' ἄρρωστα βιβλία
ἀπό ποιητές πού πόνεσαν γραμμένα.

Καί ξέχασα τούς στίχους μου πού κάποτε εἶχ' ἀρχίσει·
καί γύρω μου ἄν βασίλευε μιá δοξασμένη φύση,
ἦταν σέ μένα ἀγνώριστη καί ξένη.

Μά ὁ στίχος μου ἔτρεξε πηγῆ, πληγῆ καί δόξα,
κάτ' ἀπ' τὰ ρόδινα ἀττικά, σάν εἶδα ἀπόψε, τόξα
τό θεῖο τό καλοκαίρι νά πεθαίνει...

- autobiografické motivy vrcholí v díle *Ο δρόμος της θάλασσας*

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

‘Ο δρόμος τής θάλασσας - πού τόν είδα; Μέσα στ’ όνειρο ή στό νησί μου τότε πού ήταν ή θάλασσα γαλάζια, γαλάζια, γεμάτη χρυσό μεγαλειός;

Δέν θά τόν ξαναπεράσω ποτέ κρατώντας τό χέρι τής πιό όμορφης κυρίας του κόσμου, τής γυναίκας μέ τ’ άσπρα τριαντάφυλλα καί τήν πράσινη όμπρέλα πού στόν ίσκιό της σμίγανε οί δύο.

Πηγαίναμε στό άρχοντικό μέ τήν πλατιά μαρμάρινη σκάλα, μέ τών έφτά περιβολιών του τ’ άρώματα καί τό γραφικό του έκκλησάκι πού γύρω του άπλώνονταν ήσυχό του άρχοντικού τό κοιμητήριο.

Μέ μνήματα θαλασσομάχων ήρώων πού ειρηνικά πεθάναν στό κρεβάτι τους καί μ’ άλλα πιό πρόσφατα τών άπογόνων, πού ή ζωή τους τέλειωσε χωρίς δόξες πολύ κοινή καί όλη μυστήριο.

Ήταν εκεί, μέσ στό συγγενολόι τών νεκρών καί μιá κοπέλα πού τή γνώρισα, ή νέα κόρη μέ τό δροσερό όνομα πού τήν αγάπαγε πολύ ή όμορφη κυρία καί πού τήν έκλαιγε ακόμα πιό πολύ.

Ήταν αὐτή πού πέραγε τίς ώρες της κεντώντας άνθη στό βελουδο κι άφηνε κάθε τόσο τό έργόχερο γιά νά θρηνήσει επάνω στό βιολί.

Λευκή σάν τίς λαμπάδες πού είδα μιá μέρα γύρω από τόν ύπνο της, πάντα τόν πόντο κοίταζε μέ τά μεγάλα θαλασσιά της μάτια, λές καί τή σημαιοστόλιστη περίμενε φρεγάδα, ή ρομάντική τών μπουρλοτιέρηδων έγγονή.

Περνούσανε καράβια μεγάλα κεί μικρά, ξενιτεμένους φέρνανε καί πέρναν μετανάστες, μά εκείνη καρτερούσε πάντα μέσ απ’ τό μπαλκόνι.

Μέ χάιδευε μέ τό λευκό της χέρι πού άντιφέγγιζε, χωρίς ποτέ της νά μιλάει. Ήπειτα πέθανε καί άρχισα τότε νά τήν αγαπάω, βλέποντας τό βιολί στή θήκη του καί σκεπασμένη, μέ λευκό πανί τήν πολύθρόνα της, στήν άκρη.

Και όταν άντίκριζα τόν άνθισμένο τάφο της, στό γραφικό του άρχοντικού της κοιμητήριο, βουρκώνανε τά μάτια μου απ’ τό δάκρυ.

Έκρύωνα καί ζύγωνα ακόμα πιό κοντά στήν όμορφη κυρία καί μέ μεγάλη περιπάθεια τής έσφιγγα τό χέρι.

-Ω, πάμε... πάμε... Άς φύγουμε... τής έλεγα. Στό σπίτι τό δικό μας νά γυρίσουμε... Πά μάς δέν είν’ αὐτλα τά μέρη.

Κι αὐτή, πού κάθε σκέψη μου τή μάντευε, μου χαμογέλανε γιά νά μέ συνεφέρει.

Ἔπειτα, σιωπηλοί, κι ἀπό τούς ἴδιους φόβους ταραγμένοι, τό δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς παίρναμε μέ γοργά βήματα·

Τί βία νά γυρίσουμε στό σπίτι... Ἐκεῖ ἦταν ὅλα χαρωπά... Ἐκεῖ ἦταν ὅλα νέα... Τό παρελθόν μας ἦτανε μικρό, δέν εἶχε ἱστορία, οὔτε νεκρούς καί μνήματα.

Ἐκεῖ ἀκόμα καί τό δειλινό, αὐτή ἡ τόσο θλιβερή γιά τό νησί μας ὥρα πού κάνει τούς πιό εὐαίσθητους νά κλαῖνε, ἔμοιζε μέ πρωί.

Ἐκεῖ, πλάι στή νέα κι ὁμορφη κυρία, ἄρχιζε ἡ ζωή.

– někdy se jeho poezie proplétá i s ohlasem politických událostí

ΟΡΚΟΣ

Ὅρκίζομαι στόν ἄνθρωπο πώς ἄνθρωπος θά μείνω
πώς τό ἄσπρο χέρι μου ποτέ ντουφέκι δέ θά πιάσει,
μονάχα γιά τήν τίμια δουλειά πλάστηκ' ἐκεῖνο.

Κι ἂν ἔρθει ξένος κι ἄγνωστος καλῶς τον κι ἄς κοπιάσει!
Μέσα στό σπίτι μου κι αὐτός κοντά μου θά χωρέσει
ἀφοῦ μέσ στήν ἀγάπη μου χωράει ὅλη ἡ πλάση.

Τό κριθαρένιο μου ψωμί θά κόψουμε στή μέση,
θά τότε κάνω ἀδέρφι μου κι ἡ μάνα μου παιδί της,
κι ὅταν χωρίσουμε στερνά ἡ καρδιά μου θά πονέσει.

Στήν πολιτεία ὅλης τῆς γῆς θά 'μαι καλός πολίτης
κι ὅ,τι μοῦ πρέπει ἀπ' τή δουλειά θά παίρνω, κι ἔχει ἀκόμα
γιά νά μοῦ δώσει κι ἡ ζωή τόση χαρά δική της!

Εἶναι καί μπόρες βέβαια πού μᾶς κυλοῦν στό χῶμα,
μά ὅλα περνοῦνε, τίποτε χωρίς ν' ἀφήσουν πίσω,
κι ἂν σήμερα ἔχουμε ἄνοιξη, χτές εἴχαμε χειμώνα.

Ὅρκίζομαι ἔτσι ταπεινά κι ἀθόρυβα νά ζήσω,
ὅπως δέν ἔζησε ποτέ τῶν κάμπων χαμομήλι,
ἔτσι πού καί τά μάτια μου μέσ στή χαρά νά κλείσω,

όλογυρά μου βλέποντας πώς μέ θρηνοῦσε φίλοι.
Τέτοιος γαλήνιος θάνατος σέ μᾶς ταιριάζει μόνο
κι ή μοίρα τέτοιο θάνατο σ' ὄλο τόν κόσμο ἄς στείλει.

Ὅρκίζομαι στόν ἄνθρωπο νά ζῶ μόνο γι' αὐτόνε,
τ' ὀρκίζομαι καί στό ψωμί πού τό 'χουνε ζυμώσει
μ' ἰδρώτα κι αἷματα αὐτοί πού ἀξίζει νά τό τρῶνε!

Μά ὅταν κανείς τό χέρι μου θέλησει ν' ἀρματώσει
κι ἀλίμονο, τ' ἀδέρφι μου μέ βάλει νά ξεκάνω,
κλείνω βαθιά μέσ στήν καρδιά στοργή κι ἀγάπη τόση,
πού ὀρκίζομαι στόν ἄνθρωπο γι' αὐτόν πώς θά πεθάνω!

ΜΙΣΟΣ

Τί μένει; Τί μένει;
Μιά νύχτα γεμάτη φωνές τήν πόλη τυλίγει.
Οί δρόμοι εἶναι τρόμος. Πιά πάντα ἔχουν φύγει
οί ἀγαπημένοι.

Πεθάναν ἐτοῦτοι,
ἐκεῖνοι χαθῆκαν.
Τῆς νιότης τά πλούτη
ἐσβῆσαν, σωθῆκαν.
Κι ἐμεῖς συντριμμένοι
τραβᾶμε μοιραῖα τό δρόμο πού βγαίνει,
ἐκεῖ πού κανεῖς δέ γυρίζει.

Μᾶς λύγισε ἡ πείνα... Μᾶς τσάκισε ὁ πόνος...
Μᾶς ἔριξε κάτω κι ἐδῶ μᾶς πατάει
ὁ νόμος... ὁ νόμος...
Κανεῖς πιά στή νύχτα δέν μᾶς τραγουδάει
κανένας δυό λόγια γλυκά δέν μᾶς λέει
ἡ μάνα μας κλαίει.

Τό στήθος μας πού ἔκλεισε τόσην ἀγάπη,
μᾶς τό ἔχει φουσκώσει τό μίσος,
τό μίσος πού ἀνάβει πυρκαϊές μέσ στίς χῶρες
καί φέρνει τίς μπόρες...

Στυγνοί βρυκολάκοι μ' ἐχθρούς καί μέ μίση
ζητᾶμε τά θύματα...
Ἡ θάλασσα φτάνει... Ξεσπᾶνε τά κύματα...
Ἐμπρός... Νά μιά λύση.

Forma

- stejně jako většina básníků této generace i Papanikolau požadoval formální dokonalost básní – neustále básně přepracovával, a to i v případě, že je napsal volným veršem⁷⁵
- Tellos Agras vysvětluje fakt, že Papanikolau napsal jen málo básní, tím, že sice odmítal tradiční řecký verš, ale zároveň nebyl schopen se básnický vyjádřit jiným způsobem
- kromě souboru 7 básní napsaných volným veršem mají všechny ostatní tradiční podobu – rým, stejný počet slabik, na druhou stranu je patrná i určitá snaha o ožívání metra – základním metrem jamb, ale objevuje se i trochej, experimenty na poli sonetu, metrická rozmanitost v rámci jedné básně, atd.
- zvláštní postavení zaujímá soubor 7 básní napsaných volným veršem, jenž je produktem básnickových snah proniknout do nových básnických technik⁷⁶

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

Δώσε μου τήν ανάμνηση τοῦ πράσινου δρόμου,
τό σπίτι μέ τό κόκκινο φῶς,
τά παλικάρια πού χόρευαν.
Οἱ ἀράχνες ἔφραξαν τά παράθυρα,
γέμισαν σκόνη τά βιβλία.
Τή θύμησή σου δώσε μου
γιατί ἔμεινε γυμνό τό χαῖρε.

ΑΘΑΝΑΣΙΑ

Ἄν εἶχες πεθάνει θά σ' εἶχε ξεχάσει ἡ μητέρα σου.
Ἄν σ' εἶχα ἀγαπήσει θά σ' εἶχα ξεχάσει κι ἐγώ.

Ἡ στιγμή γίνηκε εὐθεία μέσα στό χρόνο,
Βέλος μέσ στήν καρδιά μου
Βελόνα πού κεντάει τή μνήμη.

Τό χέρι σου λάμπει στή νύχτα, σημαία τοῦ κόσμου.

⁷⁵ Rembas, 2008, s. 192–193.

⁷⁶ Ibid. 220–228.

ΕΞΟΧΙΚΟ ΟΝΕΙΡΟ

Οί έλιές διψούσαν μάταια νιότη.
Εἶχαν γεμίσει τά χέρια από φῶς τοῦ πεύκου.
Άνοιχτε πόρτες καί παράθυρα
εἶναι ἡ στερεά νύχτα τῆς γῆς ὅπως ἡ πρώτη.

Χαρούμενοι τάφοι,
ἡ σελήνη διαβάζει τίς ἐπιγραφές σας.
Φόρεσε τά ματογυάλια της
γιατί ἡ ἀπόσταση εἶναι μεγάλη.

Θά κοιμηθοῦμε σέ λίγο
ἀγκαλιασμένοι.

ΠΑΡΑΙΣΘΗΣΗ

Πόδια γιά νά δεχτοῦν τά φιλιὰ τῶν νερῶν καί τά δικά μου,
σκονισμένα από τό χορό,
κοιμήθηκαν γυμνά μέσα στήν χούφτα μου
τά μελαχρινά δίδυμα.
Κι ὅταν ξημέρωσε
σημάδι δέν ἔμεινε στό χόρτο πού πάτησαν
γιά νά μοῦ δείξει τό δρόμο πού πήρανε.

Překlady⁷⁷

- překlady zahraničních autorů byly pro Papanikolau rovnocenné s vlastní autorskou tvorbou, v průběhu let se jim věnoval víc než své poezii:
 - 1. tvůrčí období – vydal 31 básní a 12 překladů
 - 2. tvůrčí období – 18 básní, 14 překladů
 - 3. tvůrčí období – 14 básní a 33 překladů

⁷⁷ Rembas, 2008, s. 228–229.

Kostas Karyotakis

Životopis⁷⁸

- 1896–1928, * v Tripolis, byl synem stavebního inženýra Jorgose Karyotkise a Ekaterini Skajanni, byl prostřední dítě, měl ještě sestru a bratra
- kvůli otcovo zaměstnání se rodina často stěhovala a Kostas navštěvoval několik základních škol, gymnázium dokončil roku 1913 v Chanii, kde se také zamiloval do Anny Skorduli, vztah vydržel až do roku 1922
- v září 1913 se zapsal na Právnickou fakultu Kapodistriasovy univerzity, studia dokončil roku 1917, následujícího roku byl v průběhu návštěvy rodiny v Soluni zatčen jako dezertér a byl nucen nahlásit se ke splnění vojenské služby, nedlouho poté se zapsal na Filozofickou fakultu a dostal odklad
- roku 1919 se pokoušel rozjet svou vlastní právnickou kancelář, ale bez úspěchu, ten samý rok byl opět povolán do armády, v říjnu byl vyslán do prefektury Soluň jako ministerský úředník, kde zůstal až do února následujícího roku, kdy byl zbaven vojenských povinností pro neschopnost a přemístěn do Arty, dále do prefektur Kyklady a Attikiovotia, zde se roku 1922 seznámil s Marií Polyduri, jejich vztah byl velmi krátký
- roku 1923 byl ze svého místa propuštěn a převelen na centrální úřad Ministerstva sociálních věcí, na konci roku 1926 byl opět přeložen (na oddělení charitativních záležitostí) a od té doby se datují cílené zásahy jeho nadřízených namířené proti němu, a to z důvodu Karyotakisovy intenzivní angažovanosti v odborech
- Karyotakisovi se byrokracie přičila a neustálé přesuny jen znásobovaly jeho deprese
- v červnu 1928 byl převelen do Prevezy, kde téhož měsíce spáchal sebevraždu zastřelením

⁷⁸ Βιογραφικό σημείωμα. Κώστας Καρυωτάκης. [online] [cit. 22. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=218>>.

Dílo

- oficiálně se počátek jeho zájmu o poezii datuje do roku 1912, kdy začal vydávat své první básně v novinách a časopisech jako např. Parnassos, Ellas; ve zveřejňování básní pokračoval i na univerzitě, kde se mu roku 1916 podařilo uskutečnit přednášku o básníkovi José-Maria de Herendiovi (kubánský básník francouzského původu)
- na začátku roku 1919 vydal svou první básnickou sbírku *Ο πάθος του ανθρώπου και των πραγμάτων* (kritiky přijata vlažně) a založil s jedním svým přítelem satirický časopis Gamba, jenž zaznamenal značný úspěch, ale cenzura zakázala jeho vydávání po pouhých 6 číslech
- roku 1920 získal druhou cenu v básnické soutěži ve Philadelphii za svou nevydanou sbírku *Τραγούδια της πατρίδας* (některé básně z této sbírky byly zařazeny do jeho druhé publikované sbírky *Νηπενθή*), cenu za něj převzal jeho přítel Charilaos Sakellariadis, Karyotakis se tehdy léčil ve vojenské nemocnici v Athénách
- roku 1921 vydal svou druhou básnickou sbírku *Νηπενθή*, napsal také spolu se Sakellariadisem divadelní revue nazvanou *Pel-Mel*
- jeho poslední sbírka básní *Ελεγία και Σάτιρες* byla publikována roku 1927
- zabýval se též překlady a prozaickými díly, zejména v závěru svého života
- po vydání poslední sbírky se ocitl na uměleckém rozhraní – chtěl věnovat více pozornosti prozaickým dílům
- své poslední tři básně napsal v období od dubna do června 1928, zveřejněny byly až po jeho smrti – *Αισιοδοξία, Όταν κατεβούμε τη σκάλα..., Πρέβεζα*
- je považován za nejvýznamnějšího představitele básnické generace 20. let, svou básnickou činnost započal pod vlivem symbolismu, zejména pak autorů jako Heinrich Heine, Jules Laforgue, Miltiadis Malakasis, atd., postupně se oprostuje od symbolismu a romantismu a směřuje k realismu a satíře⁷⁹
- stejně jako ostatní básníci této generace prožil svůj život v období plném nepokojů, válek a zmaru, současně ale nejen doba měla vliv na jeho celkové duševní rozpoložení – vnitřní sklon k pesimismu, deprese, ubíjející práce státního úředníka
- základním charakteristickým rysem jeho povahy i díla je pesimismus, ten formuje atmosféru celé jeho tvorby – tragická životní filozofie, beznadějný, až odmítavý postoj vůči životu, nihilismus

⁷⁹ Βιογραφικό σημείωμα. Κώστας Καρυωτάκης. [online] [cit. 22. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?page=NODE&cnode=461&t=218>>.

- ostatní autoři byli schopni hledat únik z přítomnosti, Karyotakis nikoli
- věřil, že jedinou podstatou života je bolest a smrt
- trpký humor, jenž se objevuje v jeho prvních dvou sbírkách, přerostl až do sarkasmu třetí sbírky

Ο πόνος του ανθρώπου και τον πραγμάτων (1919)

- je rozdělena na dvě části – *Ο πόνος του ανθρώπου* (6 básní) a *Ο πόνος των πραγμάτων* (4 básně), každá báseň je uvozena krátkým mottem
- melancholické, nostalgické básně s tematikou bolesti, přítomnost smrti
- forma tradiční – strofy převážně o 4 verších, metrem jamb⁸⁰
- pomocí titulu sbírky se básník snaží vyjádřit všudypřítomnou bolest, a to způsobem vymezujícím, staví se do role pozorovatele, jenž prostřednictvím básní zprostředkovává bolest lidí a předmětů, ke konci sbírky dochází k poznání, že je bolest nedílnou součástí i jeho života⁸¹

80 Kolektiv autorů, 2008, s. v. πόνος του ανθρώπου και των πραγμάτων, Ο.

81 Filokypriu, E.: Παλαμάς, Καρυωτάκης, Σεφέρης, Ελύτης. Η διαρκής ανεπάρκεια της ποίησης. Athina: Ekdosis Mesojios, 2006, s. 93, 104.

ΘΑΝΑΤΟΙ

*Είναι άνθρωποι πού τήν κακήν ώρα
τήν ἔχουν μέσα τους.*

Χεράκια πού κρατώντας τά τριαντάφυλλα
κι ἀπ' τή χαρά ζεστά τῶν φιλημάτων,
χεράκια πού κρατώντας τά τριαντάφυλλα
χτυπήσατε τίς πόρτες τῶν θανάτων·

ματάκια μου πού κάτι τό ἐδιψάσατε
καί διψασμένα ἐμείνατε τα ποτήρια,
ματάκια μου πού κάτι τό ἐδιψάσατε
κ' ἐμείνατε κλεισμένα παραθύρια·

ὦ, πού 'χατε πολλά νά εἰπεῖτε, στόματα,
κι ὁ λόγος σᾶς ἐδιάλεξε γιά τάφο,
ὦ, πού 'χατε πολλά νά εἰπεῖτε, στόματα,
καί τόν καημό δέν εἶπατε πού γράφω·

μάτια, χεράκια, στόματα, ἱστορήστε μου
τόν πόνο κάποιας ώρας, κάποιου τόπου,
μάτια, χεράκια, στόματα, ἱστορήστε μου
τόν Πόνο τῶν Πραμάτων καί τοῦ Ἄνθρώπου.

ΧΑΜΟΓΕΛΟ

*Χωρίς νά τό μάθει ποτέ, έδάκρυσε,
ϊσως γιατί ἔπρεπε νά δακρύσει,
ϊσως γιατί οί συφορές ἔρχονται.*

Απόψε εἶναι σάν ὄνειρο τό δέιλι·
ἀπόψε ἡ λαγκαδιά στά μάγια μένει.
Δέ βρέχει πιά. Κ' ἡ κόρη ἀποσταμένη
στό μουσκεμένο ξάπλωσε τριφύλλι.

Σά δυό κεράσια χώρισαν τά χεῖλη·
κ' ἔτσι βαθιά, γιομάτα ὡς ἀνασαινει,
στό στῆθος της ἀνεβοκατεβαίνει
τό πλεόν ἄδρό τριαντάφυλλο τ' Ἀπρίλη.

Ξεφεύγουνε ἀπ' τό σύννεφον ἀχτίδες
καί κρύβονται στά μάτια της· τή βρέχει
μιά λεμονιά μέ δυό δροσοσταλίδες

πού στάθηκαν στό μάγουλο διαμάντια
καί πού θαρρεῖς τό δάκρυ της πῶς τρέχει
καθώς χαμογελάει στόν ἥλιο ἀγνάντια.

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

*Μέσ' από τό βάθος τῶν καλῶν καιρῶν
οἱ ἀγάπες μας πικρά μᾶς χαιρετᾶνε.*

Δέν ἀγαπᾶς καί δέ θυμᾶσαι, λές,
Κι ἄν φούσκωσαν τά στήθη κι ἄν δακρύξεις
πού δέ μπορεῖς νά κλάψεις ὅπως πρῶτα,
δέν ἀγαπᾶς καί δέ θυμᾶσαι, ἄς κλαῖς.

Ξάφνου θά ἰδεῖς δυό μάτια γαλανά
—πόσος καιρός!— τά χάιδεψες μιά νύχτα·
καί σά ν' ἀκοῦς ἐντός σου νά σαλεύει
μιά συφορά παλιά καί νά ξυπνᾶ.

Θά στήσουνε μακάβριο τό χορό
οἱ θύμησες στά περασμένα γύρω·
καί θ' ἀνθίσει στό βλέφαρο σάν τότε
καί θά πέσει τό δάκρυ σου πικρό.

Τά μάτια πού κρεμοῦν —ἥλιοι χλωμοί—
τό φῶς στό χιόνι τῆς καρδιάς καί λιώνει,
οἱ ἀγάπες πού σαλεύουν πεθαμένες,
οἱ πρῶτοι ξανά πού ἄναψαν καημοί...

ΑΓΑΠΗ

Κ' ἤμουν στό σκοτάδι. Κ' ἤμουν τό σκοτάδι.

Καί μέ εἶδε μιά ἀχτίδα.

Δροσούλα τό ἰλαρό τό πρόσωπό της
κ' ἐγώ ἤμουν τό κατάξερο ἀσφοδίλι.
Πῶς μ' ἔσεισε τό ξύπνημα μιᾶς νιότης,
πῶς ἐγελάσαν τά πικρά μου χεῖλη!

Σάμπως τά μάτια της νά μοῦ εἶπαν ὅτι
δέν εἶμαι πλέον ὁ ναυαγός κι ὁ μόνος,
κ' ἐλύγισα σάν ἀπό τρυφερότη,
ἐγώ πού μ' εἶχε πέτρα κάνει ὁ πόνος.

ΑΝΟΙΞΗ

Ἔτσι τούς βλέπω ἐγώ τούς κήπους

Στόν κήπο ἀπόψε μοῦ μιλεῖ μιά νέα μελαγχολία.
Βυθίζει κάποια μυγδαλιά τό ἀνθοχαμόγελό της
στοῦ βάλτου θολό νερό. Καί ἡ θήμηση τῆς νιότης
παλεύει τόσο θλιβερά τήν ἄρρωστη ἀκακία...

Ἐξύπνησε μία κρύα πνοή μέσ στή σπασμένη σέρα,
ὅπου τά ρόδα εἶναι νεκρά καί κάσα ἡ κάθε γάστρα.
Τό κυπαρίσσι, ἀτέλειωτο σά βάσανο, πρὸς τ' ἄστρα
σηκώνει τή μαυρίλα του διψώντας τόν ἀέρα.

Καί πᾶνε, πένθιμη πομπή λές, τῆς δεντροστοιχίας
οἱ πιπεριές καί σέρνονται τά πράσινα μαλλιά τους.
Οἱ δυό λατάνιες ὕψωσαν μέσ στήν ἀπελπισιά τους
τά χέρια. Κ' εἶναι ὁ κήπος μας κήπος μελαγχολίας.

ΘΑΛΑΣΣΑ

Όμως τὰ στήθια πού τὰ ταραΐζει κάποιο
θανάσιμο πάθος δέ θά γαληνέψουν.

Τά σύννεφα γιγάντικα φαντάζουν κι άσημένια
στό μολυβένιον ούρανό
σάν τὰ χτυπᾶ τοῦ ἡλιου τό φῶς· σάν τὰ χτυπᾶ ὁ άγέρας
φεύγουνε πίσω άπ' τό βουνό.

Κ' εἶναι θερίο ἡ θάλασσα. Τό παρδαλό της χρώμα
δίνει της —μπλάβο ἐκεῖ μακριά,
πιό δῶθε άνοιχτοπράσινο κι άκόμα δῶθε γκριζο—
κάποια παράξενη θωριά.

Τά κύματα τὰ πράσινα, τὰ γκριζα καί τὰ μπλάβα,
πέρα, άπ' τοῦ πέλαου τὰ φαρδιά,
τά φέρνει ρήγας ὁ βοριάς, μπατσιζουने τὰ βράχια,
μπατσιζουने τήν άμμουδιά.

Τίς βάρκες, τίς ψαρόβαρκες ὁ φόβος κυβερνήτης
μές στό λιμάνι κρατεῖ·
μά ἡ σκέψη μου ὄλο σέρνεται στά γαλανά τὰ πλάτια
μ' ἕνα χρυσόνειρο δετή.

Σά γλάρος μαυροφτέρουγος πετᾶ ἡ ψυχή μου, σμίγει
μέ τήν ψυχούλα τοῦ νεροῦ
καί τήνε πάει ὁ ἄνεμος καί τήνε πάει τό κύμα
κ' εἶναι παιχνίδι τοῦ καιροῦ.

Κ' ἐνῶ πονῶ τόν πόνο σου καί πάω πρὸς τό βυθό σου
καί χάνομαι μέ τόν άφρό,
ῥστερα, στό γαλήνεμα, τήν ἡλιακή χαρά σου,
θάλασσα, δέ θάν τή χαρῶ.

- kritiky byla sbírka přijata poměrně vlažně, většina z nich uznává Karyotakisovo nadání, jež představuje příslib do budoucnosti, ale vytýká mu používání konzervativní formy⁸²

82 Savvidis, J. P.: „Ο Καρωτάκης και οι κριτικοί του (1919–1928)“. *Nea Estia*, t. 1065, 1971, s. 1568–1590.

Νηπενθή (1921)⁸³

- byla vydána roku 1921, zřejmě na Karyotakisovy vlastní náklady, její úvod *Σαν πρόλογος* je prozaickým překladem Baudelairovy básně *La voix*, sbírka je rozdělena do čtyř podkapitol – *Πληγωμένοι θεοί* (7 básní), *Η σκιά των ορών* (18 básní), *Νοσταλγικά* (12 básní) a *Μεταφράσεις* (6 básních různých autorů – H. Heine, F. Mistral, G. Rodenbach, atd.)
- součástí této sbírky jsou i básně z Karyotakisova nevydaného díla *Τα τραγούδια της πατρίδας*, jež získalo druhou cenu v básnické soutěži ve Philadelphii roku 1920
- *νηπενθή* je slovo homérského původu, znamená prostředek k zahánání smutku, lítosti; Charles Baudelaire ve svém prozaickém díle *Poživač opia* ze sbírky *Umělé ráje* z roku 1860 (tři soubory – *Báseň o hašiši*, *Poživač opia* a *O vínu a hašiši*) označuje výrazem *pharmakon nepenthes* opium, s tím samým významem se objevuje i v básni *Le Léthé* (poslední strofa):

„...*A vysaji, bych zášť svou utopil,
i nepenthes i bolehlavu doušek
zde ze hrůtek tvých ňader bez všech roušek,
jichž žalář však, žel, bez srdce vždy byl.*“⁸⁴

- název sbírky má ironický význam – básně již Karyotakisovi přinášejí pouze krátkodobou úlevu
- nálada podobná jako v první sbírce, vyjadřovací prostředky vyspělejší

⁸³ Kolektiv autorů, 2008, s. v. Νηπενθή.

⁸⁴ Baudelaire, Ch.: *Květy zla*. Přeložil Vladimír Holan. Praha: Mladá fronta, 2003, s. 79.

ΟΙ ΣΤΙΧΟΙ ΜΟΥ

Δικά μου οί Στίχοι, ἀπ' τό αἷμα μου, παιδιά.
Μιλοῦνε, μά τά λόγια σάν κομμάτια
τά δίνω ἀπό τήν ἴδια μου καρδιά,
σά δάκρυα τούς τά δίνω ἀπό τά μάτια.

Πηγαίνουν μέ χαμόγελο πικρό,
ἀφοῦ τή ζωήν ἀνιστορίζω τόσο.
Ἕλιο καί μέρα καί ἥλιο τούς φορῶ,
ζώνη νάν τά ἔχουν ὅταν θά νυχτώσω.

Τόν οὐρανόν ὀρίζουνε, τή γῆ.
Ὅμως ρωτιοῦνται ἀκόμα σάν τί λείπει
καί πλήττουνε καί λιώνουν πάντα οἱ γιοί
μητέρα πού γνωρίσανε τή Λύπη.

Τό γέλιο τοῦ ἀπαλότερου σκοποῦ,
τό πάθος μάταια χύνω τοῦ φλαούτου·
εἶμαι γι' αὐτούς ἀνίδεος ρήγας πού
ἔχασε τήν ἀγάπη τοῦ λαοῦ του.

Καί ρεύουνε καί σβήγουν καί ποτέ
δέν παύουνε σιγά σιγά νά κλαῖνε.
Ἄλλοῦ κοιτώντας διάβαινε, Θνητέ·
Λήθη, τό πλοῖο σου φέρε μου νά πλένε.

ΕΥΓΕΝΕΙΑ

Κάνε τόν πόνο σου ἄρπα.
Καί γίνε σάν ἀηδόνη,
καί γίνε σά λουλούδι.
Πικροί ὅταν ἔλθουν χρόνοι,
κάνε τόν πόνο σου ἄρπα
καί 'πέ τονε τραγούδι.

Μή δέσεις τήν πληγή σου
παρά μέ ροδοκλώνια.
Λάγνα σοῦ δίνω μύρα
—γιά μπάλαμο— καί ἀφιόνια.
Μή δέσεις τήν πληγή σου,
καί τό αἷμα σου, πορφύρα.

Λέγε στούς θεούς «νά σβήσω!»
μά κράτα τό ποτήρι.
Κλότσα τίς μέρες σου ὄντας
θά σοῦ 'ναι πανηγύρι.
Λέγε στούς θεούς «νά σβήσω!»
μά λέγε το γελώντας.

Κάνε τόν πόνο σου ἄρπα.
Καί δρόσισε τά χεῖλη
στά χεῖλη τῆς πληγῆς σου.
Ἕνα πρωί, ἕνα δεῖλι,
κάνε τόν πόνο σου ἄρπα
καί γέλασε καί σβήσου.

ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΕΣ

Οί Δόν Κιχῶτες πᾶνε ὀμπρός καί βλέπουνε ὡς τήν ἄκρη
 τοῦ κονταριοῦ πού ἐκρέμασαν σημαία τους τήν Ἰδέα.
 Κοντόφθαλμοι ὄραματιστές, ἕνα δέν ἔχουν δάκρυ
 γιά νά δεχτοῦν ἀνθρώπινα κάθε βρισιά χυδαία.

Σκοντάφτουνε στή Λογική καί στά ραβδιά τῶν ἄλλων,
 ἀστεία δαρμένοι σέρνονται καταμεσῆς τοῦ δρόμου,
 ὁ Σάντσοσ λέει «δέ σ' τό 'λεγα;», μά ἐκεῖνο τῶν μεγάλων
 σχεδίων ἀντάξιοι μένουνε καί: «Σάντσο, τ' ἄλογό μου!»

Ἔτσι ἂν τό θέλει ὁ Θερβαντές, ἐγώ τούς εἶδα, μέσα
 στήν μίαν ἀνάλητη Ζωή, τοῦ Ὀνείρου τούς ἰππότες
 ἄναντρα νά πεζέψουνε καί, μέ πικρήν ἀνέσα,
 μέ μάτια ὀγρά, τίς χίμαιρες ν' ἀπαρνηθοῦν τίς πρῶτες.

Τούς εἶδα πίσω νά ῥθουνε —παράφρονες, ὠραῖοι
 ρηγάδες πού ἐπολέμησαν γι' ἀνύπαρχτο βασιλαιο—
 καί σάν πορφύρα νιώθοντας χλευαστικιά πῶς ρέει,
 τήν ἀνοιχτή νά δείξουνε μάταιη πληγή στόν ἥλιο!

ΜΠΑΛΑΝΤΑ

ΣΤΟΥΣ ΑΔΟΞΟΥΣ ΠΟΙΗΤΕΣ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Από θεούς και ανθρώπους μισημένοι,
σάν ἄρχοντες πού ἐξέπεσαν πικροί,
μαραίνονται οἱ Βερλαίν· τούς ἀπομένει
πλοῦτος ἢ ρίμα πλούσια καί ἀργυρή.
Οἱ Οὐγκό μέ «Τιμωρίες» τήν τρομερή
τῶν Ὀλυμπίων ἐκδίκηση μεθοῦνε.
Μά ἐγώ θά γράψω μιὰ λυπητερή
μπαλάντα στους ποιητές ἄδοξοι πού 'ναι.

Ἄν ἔζησαν οἱ Πόε δυστυχησμένοι,
καί ἄν οἱ Μπωντλαίρ ἐζήσανε νεκροί,
ἢ Ἀθανασία τούς εἶναι χαρισμένη.
Κανένας ὅμως δέν ἀνιστορεῖ
καί τό ἔρεβος ἐσκέπασε βαρῦ
τούς στιχουργούς πού ἀνάξια στιχουργοῦνε.
Μά ἐγώ σάν προσφορά κάνω ἱερή
μπαλάντα στους ποιητές ἄδοξοι πού 'ναι.

Τοῦ κόσμου ἢ καταφρόνια τούς βαραίνει
κι αὐτοί περνοῦνε ἀλύγιστοι καί ὠχροί,
στήν τραγικήν ἀπάτη τους δομένοι
πώς κάπου πέρα ἢ Δόξα καρτερεῖ,
παρθένα βαθυστόχαστα ἰλαρή.
Μά ξέροντας πώς ὅλοι τούς ξεχνοῦνε,
νοσταλγικά ἐγώ κλαίω τή θλιβερή
μπαλάντα στους ποιητές ἄδοξοι πού 'ναι.

Καί κάποτε οἱ μελλούμενοι καιροί:
«Ποιός ἄδοξος ποιητής» θέλω νά ποῦνε
«τήν ἔγραψε μιάν ἔτσι πενιχρή
μπαλάντα στους ποιητές ἄδοξοι πού 'ναι;»

ΠΕΘΑΙΝΟΝΤΑΣ

Μάταιη ψυχή, στην άτονίαν έσπέρας έαρινής,
 ενῶ θά κλείνεις τά χρυσά φτερά σου πληγωμένη,
 τήν ὥρα ἴπου σά λύτρωση κάτι θά καρτερεῖς,
 φτωγή καρδιά, θανάσιμα μά αἰώνια λυπημένη·

ὅταν, φτασμένη ἄπάνω στόν ὀρίζοντα, θά ιδεῖς
 μίση νά φεύγουν οἱ ἔρωτες, χολή τά πάθη σου ὅλα,
 ὅταν ἀνέβει ἀπό τά ἐξαίσια τ' ἄνθη τῆς ζωῆς
 μύρον ἢ ἀπογοήτευση, ψυχή μου ὄνειροπόλα·

τήν ὥρα τήν ὑπέρτατη πού θέ νά θυμηθεῖς
 μ' ἕνα μόνο χαμόγελο τά φίλα καί τά ἐνάντια —
 μάταιη ψυχή, στό πέλαγο, στό ἀγέρι τί θά πεῖς;
 ὦ, τί θά πεῖς, στενή καρδιά, στή χλωμή δύση ἀγνάντια;

ΜΟΝΟ

Αχ, ὅλα ἔπρεπε νά ῥθουν καθώς ἦρθαν!
 Οἱ ἐλπίδες καί τά ρόδα νά μαδήσουν.
 Βαρκοῦλες νά μοῦ φύγουνε τά χρόνια,
 νά φύγουνε, νά σβήσουν.

Ἔτσι, ὅπως ἐχωρίζαμε τά βράδια,
 γιά πάντα να χαθοῦμε τόσοι φίλοι.
 Τόν τόπο ἴπου μεγάλωνα παιδάκι
 ν' ἀφήσω κάποιο δειλί.

Τά ὠραῖα κι ἀπλά κορίτσια - ὦ ἀγαποῦλες! —
 ἡ ζωή να μοῦ τά πάρει, χοροῦ γύρος.
 Ἀκόμη ὁ πόνος, ἄλλοτε πού εὐῶδα,
 νά μέ βαραίνει στεῖρος.

Ἄλλα ἔπρεπε νά γίνουν. Μόνο ἡ νύχτα
 δέν ἔπρεπε γλυκιά ἔτσι τώρα νά ἔναι,
 νά παίζουμε τ' ἀστέρια ἐκεῖ σά μάτια
 καί σά νά μοῦ γελᾶνε.

ΔΡΟΜΟΣ

Τώρα μακραίνουνε
πύργοι, παλάτια.
Κλαΐνε μου οί θύμησες,
κλαΐνε τά μάτια.

Τώρα θανάσιμη
νύχτα μέ ζώνει.
Μέσα μου όγκώνονται
οί άφραστοι πόνοι.

Μ' είδαν, προσπέρασαν
όσοι άγαπάω.
Μόνος άπόμεινα
κ' έρημος πάω.

Πόσο τ' ανέβασμα
του άχαρου δρόμου!
Στρέφω κοιτάζοντας
πρός τ' όνειρό μου:

Μόλις καί φαίνονται
οί άσπρες εικόνες.
Τ' άνθη, χαμόγελα
μές στους χειμώνες.

Άεροσαλεύουνε
κρίνοι καί χέρια.
“Ηλιοι τά πρόσωπα,
μάτια τ' άστέρια.

Εΐναι καί ανάμεσα
σ' όλα ή Άγάπη:
Στό πρωτοφίλημα
κόρη πού έντράπη.

Κι ὄλο μακραίνουνε
πύργοι, παλάτια.
Κλαῖνε μου οἱ θύμησες,
κλαῖνε τά μάτια...

ΕΣΠΕΡΑ

Έτσι προχθές ήταν γλυκιά ή έσπέρα...

Ή σκέψη μου νοσταλγικά ένυχτώθη
στόν κήπο, στή λιμνούλα καί στή σέρα
’πού έσβήσανε τριαντάφυλλα σάν πόθοι
κ’ επέθαινε στά τζάμια πάνω ή μέρα.

“Έτσι προχθές ήταν γλυκιά ή έσπέρα...

“Ένας καημός πού άκόμα δέν έδόθη
γινόταν άστρο. Σύννεφο από πέρα
μεγάλωνε (ίδιο σάβανο πού κλώθει
μέ μοχθηρή σπουδή μοίρα μητέρα).

”Έτσι προχθές ήταν γλυκιά ή έσπέρα...

“Όταν τό δέος μου άξήγητον άπλώθη,
τό στερνό ρόδο θά ’χανεν ή σέρα
καί ή λίμνη μέ νεκρόφυλλα θά έστρώθη.
Τ’ άστρα ζυγώνανε, καημοί, από πέρα.

”Έτσι προχθές ήταν γλυκιά ή έσπερα.

ΚΙ ΑΝ ΕΣΒΗΣΕ ΣΑΝ ΊΣΚΙΟΣ...

Κι ἄν ἐσβησε σάν ἴσκιος τ' ὄνειρό μου,
κι ἄν ἔχασα γιά πάντα τή χαρά,
κι ἄν σέρνομαι στ' ἀκάθαρτα τοῦ δρόμου,
πουλάκι μέ σπασμένα τά φτερά·

κι ἄν ἔχει, πρὶν ἀνοίξει, τό λουλούδι
στόν κῆπο τῆς καρδιάς μου μαραθεῖ,
τό λεύτερο πού ἐσκέφτηκα τραγούδι
κι ἄν ξέρω πῶς ποτέ δέ θά εἰπωθεῖ·

κι ἄν ἔθαψα τήν ἴδια τή ζωή μου
βαθιά μέσα στόν πόνο πού πονῶ —
καθάρια πῶς ταραάζεται ἡ ψυχή μου
σά βλέπω τό μέγαλον οὐρανό,

ἢ θάλασσα σάν ἔρχεται μεγάλη,
καί ὀγραίνοντας τήν ἄμμο τό πρωί,
μοῦ λέει γιά κάποιο γνώριμο ἀκρογιάλι,
μοῦ λέει γιά κάποια πού 'ζησα ζωή!

*Ελεγία και Σάτιρες (1927)*⁸⁵

- sbírka je uvozena Lucretiovým citátem, je považována za přechod mezi tradiční a modernější poezií
- obsahuje 71 básní napsaných v letech 1919–1927 a sestává z 5 částí – *Ελεγία* (*Πρώτη σειρά* 21 básní, *Δεύτερη σειρά* 13 básní, *Ηρωική τριλογία* 3 básně), *Σάτιρες* (16 básní), *Μεταφράσεις* (18 básní – P. Verlaine, H. Heine, F. Villon, J. Moréas, atd.)
- název sbírky napovídá rovnováhu, jíž bylo dosaženo mezi elegiemi a satirami
- poprvé se v Karyotakisově poezii objevuje reakce na soudobé společenské problémy
- ironie, jež se objevovala již dříve, zde dosahuje své vrcholné podoby
- stejně jako u druhé sbírky i zde titul odkazuje přímo k podstatě básní – Karyotakis vyjadřuje jasně, že charakter poezie je truchlivý a ironický, tedy dvojaký, stejně tak i básníkův život – spojení poezie a života
- forma – jazyková neortodoxnost, metrická i veršová pestrost, narušování harmonie básně pomocí přesahů – směřování k prozaickým útvarům, časté metafory, protiklady

85 Kolektiv autorů, 2008, s. v. *Ελεγία και Σάτιρες*.

....

Τί νέοι πού φτάσαμεν ἐδῶ, στό ἔρμο νησί, στό χεῖλος
τοῦ κόσμου, δῶθε ἀπ' τ' ὄνειρο καί κείθε ἀπό τή γῆ!
Ὅταν ἀπομακρύθηκεν ὁ τελευταῖος μας φίλος,
ἤρθαμε ἀγάλι σέρνοντας τήν αἰωνία πληγή.

Μέ μάτι βλέπουμε ἀδειανό, μέ βῆμα τσακισμένο
τόν ἴδιο δρόμο παίρνουμε καθένας μοναχός,
νιώθουμε τ' ἄρρωστο κορμί, πού ἐβάρυνε , σάν ξένο,
ὑπόκωφος ἀπό μακριά ἢ φωνή μας φτάνει ἀχός.

Ἡ ζωὴ διαβαίνει, πέρα στόν ὀρίζοντα σειρήνα,
μά θάνατο, καθημερινό καί χολή
μόνο, γιά μᾶς ἡ ζωὴ θα φέρει, ὅσο ἂν γελᾷ ἢ ἀχτίνα
τοῦ ἡλίου καί οἱ αὔρες πνέουνε. Κ' εἴμαστε νέοι, πολύ

νέοι, καί μᾶς ἄφησεν ἐδῶ, μιά νύχτα, σ' ἓνα βράχο,
τό πλοῖο πού τώρα χάνεται στοῦ ἀπείρου τήν καρδιά,
χάνεται και ρωτιόμαστε τί νά ἔχουμε, τί νά ἔχω,
πού σβήγουμε ὅλοι, φεύγουμ' ἔτσι νέοι, σχεδόν παιδιά!

ΟΙ ΑΓΑΠΕΣ

Θά 'ρθουν όλες μιά μέρα, καί γύρω μου
θά καθίσουν βαθιά λυπημένες.
Φοβισμένα σπουργίτια τά μάτια τους,
θά πετοῦνε στήν κάμαρα μέσα.
Ώχρά χέρια θά σβήγουν στό σύθαμπο
καί θανάσιμα χείλη θά τρέμουν.

«Άδελφέ» θά μοῦ ποῦν «δέντρα φεύγουνε
μές στή θύελλα, καί πιά δέ μπορούμε,
δέν ὀρίζουμε πιά τό ταξίδι μας.
Ένα θάνατο πάρε καί δώσε.
Έμεῖς, κοίτα, στά πόδια σου ἀφήνουμε,
συναγμένο ἀπό χρόνια, τό δάκρυ.

»Τά χρυσά ποῦ 'ναι τώρα φθινόπωρα,
ποῦ τά θεῖα καλοκαίρια στά δάση;
Ποῦ οἱ νυχτιές μέ τόν ἄπειρον, ἔναστρο
οὐρανό, τά τραγούδια στό κύμα;
Όταν πίσω καί πέρα μακραίνανε,
ποῦ νά ἐπήγαν χωριά, πολιτεῖες;

»Οἱ θεοί μᾶς ἐγέλασαν, οἱ ἄνθρωποι,
κ' ἤρθαμε ὅλες ἀπόψε κοντά σου,
γιατί πιά τήν ἐλπίδα δέν ἄξιζε
τό σκληρό μας, ἀβέβαιο ταξίδι.
Σά φιλί, σάν ἐκεῖνα πού ἀλλάζαμε,
ένα θάνατο πάρε καί δώσε.»

Θά τελειώσουν. Ἐπάνω μου γέρνοντας
θ' ἀπομείνουν βουβές, μυροφόρες.
Όλοένα στήν ἡσυχη κάμαρα
θά βραδιάζει, καί μήτε θά βλέπω
τά μεγάλα σάν ἐκπληκτα μάτια τους
πού γεμίζανε φῶς τή ζωή μου...

ΚΡΙΤΙΚΗ

Δέν εἶναι πιά τραγούδι αὐτό, δέν εἶναι ἀχός
ἀνθρώπινος. Ἀκούγεται νά φτάνει
σάν τελευταία κραυγή, στά βάθη τῆς νυχτός,
κάποιου πῶχει πεθάνει.

ΣΤΟ ΑΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΠΟΥ ΦΩΤΙΖΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Λευτεριά, Λευτεριά, σχίζει, δαγκάνει
τούς οὐρανοὺς τό στέμμα σου. Τό φῶς σου,
χωρίς νά καίει, τυφλώνει τό λαό σου.
Πεταλοῦδες χρυσές οἱ Ἀμερικάνοι,
λογαριάζουν πόσα δολάρια κάνει
σήμερα τό ὑπερούσιο μέταλλό σου.

Λευτεριά, Λευτεριά, θά σ' ἀγοράσουν
ἔμποροι καί κονσόρτσια κ' ἔβραῖοι.
Εἶναι πολλά τοῦ αἰῶνος μας τά χρέη,
πολλές οἱ ἀμαρτίες, πού θά διαβάσουν
οἱ γενεές, ὅταν σέ παρομοιάσουν
μέ τό ποτραῖτο τοῦ Dorian Gray.

Λευτεριά, Λευτεριά, σέ νοσταλγοῦνε,
μακρινά δάση, ρημαγμένοι κῆποι,
ὅσοι ἄνθρωποι προσδέχονται τή λύπη
σάν ἔπαθλο τοῦ ἀγῶνος, καί μοχθοῦνε,
καί τή ζωή τους ἐξακολουθοῦνε,
νεκροί πού ἡ καθιέρωσις τούς λείπει.

ΕΙΣ ΑΝΔΡΕΑΝ ΚΑΛΒΟΝ

Ω μεγάλε Ζακύνθιε,
τῶν ὠδῶν σου τά μέτρα,
ύψηλά, σοβαρά,
τούς ἀγῶνες ἐκάλυπτον
ἐκτεταμένους.

Τῆς δουλείας τά βάρβαρα
σκοτάδια κατεξέσχισεν,
ὅταν ἐγράφη πύρινος,
ἡ ἀστραπή τῶν ὄπλων
(καί ἡ ἀρετή σου).

Ὡς ἥλιος, ἀναβάν
τόν Ὀλυμπον, ἐστάθη
πάνω εἰς γυμνά χωράφια,
εἰς ἀνθισμένα ἐρείπια,
γνώριμον κλέος.

Ἄλλά τό θεῖον ἔναυσμα
ἡ φωνή σου δέν εἶναι
τόρα πλέον. Μᾶς ἔρχεται
μακρινός καί παράταιρος
ἦχος τυμπάνου.

Ὀλόκληρος αἰών,
χείμαρρος, τήν Ἑλλάδα,
ταραγμένος, ἐσάρωσεν
ἀπό τά ἰδανικά σου,
τήν οἰκουμένην.

Κράτει λοιπόν, ὦ γέροντα,
τήν ἐπιτύμβιον πλάκα.
Τό πεπαλαιωμένον σου
τραγούδι κράτει. Φύγε,
παραίτησόν μας.

Ἦ, ἂν προτιμᾶς, ἐξύμνησον,
 ἀντίς γεγυμνωμένων
 ξιφῶν, ὅσα μαστίγια
 πρὸς θρίαμβον ἐπισειόνται
 τῶν καφενείων.

Ἴππους δέν ἐπιβαίνουσι,
 ἀμή τήν ἐξουσίαν
 καί τοῦ λαοῦ τόν τράχηλον,
 ἰδοῦ, μάχονται οἱ ἥρωες
 μέσα εἰς τὰ ντάνσιγκ.

Τίς δάφνες τοῦ Σαγγάριου
 ἢ Ἐλευθερία φορέσασα,
 γοργά ἀπό μίαν χεῖρα
 σ' ἄλλην περνᾷ καί σύρεται,
 δούλη στρατῶνος.

Καθώς, ὅταν τήν εὐκόλον
 λείαν ἀποκομίσει,
 φεύγει, διστάζει, κ' ἔπειτα
 σέ μιά γραμμὴν ἐλίσσεται
 πλῆθος μυρμήγκων,

μεγάλα προπορεύονται
 ἔντομα, μέγα φέροντα
 βάρος, ἀκολουθοῦσι,
 μέ φορτίο ἐλαφρότερο,
 μικρότερα ἄλλα,

καί δέ βλέπουν στό πλάγι τους
 τό παιδάκι πού στέκει
 νά γελᾷ τόν ἀγῶνα των,
 καί δέ βλέπουν ὅτι ὑψωσε
 τώρα το πέλμα —

ούτο τήν χώραν νέμεται
ή στρατιά τῆς ἥττης,
τοῦ λαοῦ τήν ἀπόφασιν,
ἄτεγκτον, φοβεράν,
περιφρονοῦσα.

Ἄλλά τί λέγω; Θρήνησε,
θρήνησε τήν πατρίδα,
νεκράν ὅπου σκυλεύουν
ἄλλοφρονοῦντα τέκνα της,
ὦ Ἄνδρέα Κάλβε.

Μικράν, μικράν, κατάπτυστον
ψυχὴν ἔχουν αἱ μᾶζαι,
ἰδιοτελῆ καρδίαν,
καί παρειάν ἀναίσθητον
εἰς τούς κολάφους.

ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ

Όλοι μαζί κινούμε, συρφετός,
Γυρεύοντας όμοιοκαταληξία.
Μιά τόσο εύγενικιά φιλοδοξία
έγινε τής ζωής μας ό σκοπός.

Άλλάζουμε μέ ήχους καί συλλαβές
τά αισθήματα στή χάρτινη καρδιά μας,
δημοσιεύουμε τά ποιήματά μας,
γιά νά τιτλοφορούμεθα ποιητές.

Άφήνουμε στό άγέρι τά μαλλιά
καί τή γραβάτα μας. Παίρνουμε πόζα.
Άνυπόφορη νομίζουμε πρόζα
τῶν καλών ανθρώπων τή συντροφιά.

Μόνο γιά μᾶς ύπάρχουν τοῦ Θεοῦ
τά πλάσματα καί, βέβαια, ὄλη ή φύσις.
Στή Γῆ γιά νά στέλνουμε ανταποκρίσεις,
άνεβήκαμε στ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ.

Κι ἄν πειναλέοι γυρνᾶμε ὀλιμερίς,
κι ἄν ξενουχτοῦμε κάτου ἄπ' τά γεφύρια,
ἐπέσαμε θύματα ἐξιλαστήρια
τοῦ «περιβάλλοντος», τής «εποχῆς».

ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Οί υπάλληλοι ὅλοι λιώνουν καί τελειώνουν
σάν στήλες δύο δύο μέσ στά γραφεῖα.
(Ηλεκτρολόγοι θά ’ναι ἡ Πολιτεία
κι ὁ Θάνατος, πού τούς ἀνανεώνουν.)

Κάθονται στίς καρέκλες, μουτζουρώνουν
ἀθῶα λευκά χαρτιά, χωρίς αἰτία.
«Σύν τῇ παρουσίᾳ ἀλληλογραφία
ἔχομεν τήν τιμήν» διαβεβαιώνουν.
Καί μοναχά ἡ τιμή τούς ἀπομένει,
ὅταν ἀνηφορίζουνε τούς δρόμους,
τό βράδυ στίς ὀχτώ, σάν κουρντισμένοι.

Παίρνουν κάστανα, σκέπτονται τούς νόμους,
σκέπτονται τό συνάλλαγμα, τούς ὤμους
σηκώνοντας οἱ υπάλληλοι οἱ καημένοι.

Ο ΜΙΧΑΛΙΟΣ

Τὸ Μιχαλιὸ τὸν πήρανε στρατιώτη.
Καμαρωτά ξεκίνησε κι ὠραῖα
μέ τὸ Μαρή καί μέ τὸν Παναγιώτη.
Δέ μπόρεσε νά μάθει κὰν τὸ «ἐπ' ὤμου».
Ἦλο ἐμουρμούριζε: «Κύρ Δεκανέα,
ἄσε με νά γυρίσω στό χωριὸ μου».

Τὸν ἄλλο χρόνο, στό νοσοκομεῖο,
ἀμίλητος τὸν οὐρανὸ κοιτοῦσε.
Ἐκάρφωνε πέρα, σ' ἓνα σημεῖο,
τὸ βλέμμα του νοσταλγικὸ καί πράο,
σά νά ἔλεγε, σά νά παρακαλοῦσε:
«Ἀφήστε με στό σπίτι μου νά πάω».

Κι ὁ Μιχαλιὸς ἐπέθανε στρατιώτης.
Τὸν ξεπροβόδισαν κάτι φαντάροι,
μαζί τους ὁ Μαρής κι ὁ Παναγιώτης.
Ἀπάνω του σκεπάστηκεν ὁ λάκκος,
μά τοῦ ἄφησαν ἀπέξω τὸ ποδάρι:
Ἦταν λίγο μακρὺς ὁ φουκαράκος.

ΥΠΟΘΗΚΑΙ

Όταν οί άνθρωποι θέλουν νά πονεΐς,
μποροῦνε μέ χίλιους τρόπους.
Ρίξε τό ὄπλο καί σωριάσου πρηγής,
ὅταν ἀκούσεις ἀνθρώπους.

Όταν ἀκούσεις ποδοβολητά
λύκων, ὁ Θεός μαζί σου!
Ξαπλώσου χάμου μέ μάτια κλειστά
καί κράτησε τήν πνοή σου.

Κράτησε κάποιον τόπο μυστικό,
στόν πλατύ κόσμο μιά θέση.
Όταν οί άνθρωποι θέλουν τό κακό,
τοῦ δίνουν ὄψη ν' ἀρέσει.

Τοῦ δίνουν λόγια χρυσά, πού νικοῦν
μέ τήν πειθώ, μέ τό ψέμα,
ὅταν [οί] άνθρωποι διαφιλονικοῦν
τή σάρκα σου καί τό αἷμα.

Όταν ἔχεις μιά παιδική καρδιά
καί δέν ἔχεις ἕνα φίλο,
πήγαινε βάλε βέρα στά κλαδιά,
στή μπουτονιέρα σου φύλλο.

Άσε τά γύναια καί τό μαστροπό
Λαό σου, Ρῶμε Φιλύρα.
Σέ βάραθρο πέφτοντας ἀγριωπό,
κράτησε σκῆπτρο καί λύρα.

ΩΧΡΑ ΣΠΕΙΡΟΧΑΙΤΗ

Ήταν ώραία ως σύνολο τά ἐπιστημονικά
βιβλία, οί αίματόχρωμες εικόνες τους, ή φίλη
πού ἀμφίβολα κοιτάζοντας ἐγέλα μυστικά,
ώραίο κι ὅ,τι μᾶς ἔδιναν τά φευγαλέα της χεῖλη...

Τό μέτωπό μας ἔκρουσε τόσο ἀπαλά, μέ τόση
ἐπιμονή, πού ἀνοιξαμε γιά νά ’μπει σάν κυρία
ή Τρέλα στό κεφάλι μας, ἔπειτα νά κλειδώσει.
Τώρα ή ζωή μας γίνεται ξένη, παλιά ἱστορία.

Τό λογικό, τά αἰσθήματα μᾶς εἶναι πολυτέλεια,
βάρος, καί τά χαρίζουμε τοῦ κάθε συνετοῦ.
Κρατοῦμε τήν παρόρμηση, τά παιδικά μας γέλια,
τό ἔνστικτο ν’ ἀφηνόμεθα στό χέρι τοῦ Θεοῦ.

Μιά κωμωδία ή πλάση Του σάν εἶναι φρικαλέα,
Ἐκεῖνος, πού ἔχει πάντοτε τήν πρόθεση καλή,
εὐδόκησε στά μάτια μας νά κατεβάσει αὐλαία
—ὦ, κωμωδία!— τό θάμπωμα, τ’ ὄνειρο, τήν ἀχλύ.

...Κ’ ἦταν ώραία ως σύνολο ή ἀγορασμένη φίλη,
στό δεῖλι αὐτό τοῦ μακρινοῦ πέρα χειμῶνος, ὅταν,
γελώντας αἰνιγματικά, μᾶς ἔδινε τά χεῖλη
κ’ ἔβλεπε τό ἐνδεχόμενο, τήν ἄβυσσο πού ἐρχόταν.

Η ΠΕΔΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΝ

(Πίναξ ήμιτελής)

Ἔχει πιά δύσει ὁ ἥλιος τοῦ χειμῶνα,
καί γρήγορα, σά θέατρο, σκοτεινιάζει,
ἢ σά νά πέφτει πέπλο σέ μιά εἰκόνα.
Ἄλλο δέ βρίσκει ὁ ἄνεμος, ταραΐζει
μόνο τ' ἀγκάθια στήν πεδιάδα ὄλη,
μόνο κάποιο χαρτί σ' ὄλη τή φύση.
Μά τό χαριτωμένο περιβόλι
αἷμα καί δάκρυα τό ἔχουνε ποτίσει.
Ἀδιάκοπα τά δέντρα ξεκινοῦνε,
κ' οἱ πέτρινοι σταυροί σκίζουν σά χέρια
τόν οὐρανό 'πού σύννεφα περνοῦνε,
τόν οὐρανό πού εἶναι χωρίς ἀστέρια.

(Ωραῖο, φριχτό καί ἀπέριττο τοπίον!
Ἐλαιογραφία μεγάλου διδασκάλου.
Ἀλλά τοῦ λείπει μιά σειρά ἐρειπίων
κ' ἡ ἐπίσημος ἀγχόνη τοῦ Παγκάλου.)

ΜΙΚΡΗ ΑΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΙΣ Α ΜΕΙΖΟΝ

Ἄ! κύριε, κύριε Μαλακάση,
ποιός θά βρεθεῖ νά μᾶς δικάσει,
μικρόν ἐμέ κ' ἐσᾶς μεγάλο,
ἴδια τόν ἕνα και τόν ἄλλο;
Τούς τρόπους, τό παράστημά σας,
τό θελκτικό μειδίαμά σας,
τό μονοκτε πού σᾶς βοηθάει
νά βλέπετε μόνο στό πλάι
καί μόνο αὐτούς νά χαιρετᾶτε
ὅσοι μοιάζουν ἀριστοκράται,
τήν περιποιημένη φάτσα,
τήν ὑπεροπτική γκριμάτσα
ἀπό τή μιὰ μεριά νά βάλει
τῆς ζηγαριᾶς, κι ἀπό τή ἄλλη
πλάστιγγα νά βροντήσω κάτου,
μισητό σκῆνωμα, θανάτου
ἄθυρμα, συντριμμένο βάζον,
ἐγώ, κύμβαλον ἀλαλάζον.
Ἄ! κύριε, κύριε Μαλακάση,
ποιός τελευταῖος θά γελάσει;

ΙΔΑΝΙΚΟΙ ΑΥΤΟΧΕΙΡΕΣ

Γυρίζουν τό κλειδί στην πόρτα, παίρνουν
τά παλιά, φυλαγμένα γράμματά τους,
διαβάζουν ήσυχα, κ' έπειτασέρνουν
για τελευταία φορά τά βήματά τους.

Ήταν ή ζωή τους, λένε, τραγωδία.
Θεέ μου, τό φριχτό γέλιο τών ανθρώπων,
τά δάκρυα, ό ιδρώς, ή νοσταλγία
των ούρανών, ή ερημία τών τόπων.

Στέκονται στό παράθυρο, κοιτάνε
τά δέντρα, τά παιδιά, πέρα τή φύση,
τούς μαρμαράδες πού σφυροκοπάνε,
τόν ήλιο πού για πάντα θέλει δύσει.

Όλα τελείωσαν. Τό σημείωμα νά το,
σύντομο, άπλό, βαθύ, καθώς ταιριάζει,
αδιαφορία, συγχώρηση γεμάτο
για κείνον πού θά καίει και θά διαβάζει.

Βλέπουν τόν καθρέφτη, βλέπουν τήν ώρα,
ρωτοϋν αν είναι τρέλα τάχα ή λάθος,
«όλα τελείωσαν» ψιθυρίζουν «τώρα»,
πως θ' αναβάλουν βέβαιοι κατά βάθος.

Poslední básně⁸⁶

- po vydání třetí básnické sbírky se Karyotakis ocitá ve stádiu krize projevu, chtěl svou tvorbu směřovat k próze, v období duben–červen 1928 napsal minimálně tři další básně, všechny byly zveřejněny až několik let po jeho smrti
- jedná se o básně *Αισιοδοξία, Όταν κατεβούμε τη σκάλα..., Πρέβεζα*

ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ

Ἄς ὑποθέσουμε πώς δέν ἔχουμε φτάσει
 στό μαῦρο ἀδιέξοδο, στήν ἄβυσσο τοῦ νοῦ.
 Ἄς ὑποθέσουμε πώς ἦρθανε τά δάση
 μ' αὐτοκρατορικήν ἐξάρτυση πρωينوῦ
 θριάμβου, μέ πουλιά, μέ τό φῶς τ' οὐρανοῦ
 καί μέ τόν ἥλιον ὅπου θά τά διαπεράσει.

Ἄς ὑποθέσουμε πώς εἴμαστε ἐκειπέρα,
 σέ χώρες ἄγνωστες τῆς Δύσης, τοῦ Βορρά·
 ἐνώ πετοῦμε τό παλτό μας στόν ἀέρα,
 οἱ ξένοι βλέπουνε περίεργα, σοβαρά.
 Γιά νά μᾶς δεχτεῖ κάποια λαίδη τρυφερά,
 ἔδιωξε τούς ὑπνρέτες της ὀλημέρα.

Ἄς ὑποθέσουμε πώς τοῦ καπέλου ὁ γύρος
 ἄξαφνα ἐφάρδυνε, μά ἐστένεψαν, κολλοῦν
 τά παντελόνια μας, καί, μέ τοῦ πτερνιστήρος
 τό πρόσταγμα, χιλιάδες ἄλογα κινοῦν.
 Πηγαίνουμε —σημαῖες στόν ἄνεμο χτυποῦν—
 ἦρωες σταυροφόροι, σωτήρες τοῦ Σωτήρος.

Ἄς ὑποθέσουμε πώς δέν ἔχουμε φτάσει
 ἀπό ἐκατό δρόμους τά ὄρια τῆς σιγῆς,
 κι ἄς τραγουδήσουμε, τό τραγούδι νά μοιάσει
 νικητήριο σάλπισμα, ξέσπασμα κραυγῆς—
 τούς πυρρούς δαίμονες, στά ἔγκατα τῆς γῆς,
 καί, ψηλά, τούς ἀνθρώπους νά διασκεδάσει.

86 Karyotakis, 1992, s. 369.

[ΟΤΑΝ ΚΑΤΕΒΟΥΜΕ ΤΗ ΣΚΑΛΑ...]

Όταν κατέβουμε τή σκάλα, τί θά ποῦμε
στούς ἴσκιους πού θά μᾶς ὑποδεχτοῦνε,
αὐστηροί γνώριμοι, ἀόριστοι φίλοι,
μ' ἓνα χαμόγελο στ' ἀνύπαρκτά τους χεῖλη;

Τουλάχιστον δωπέρα εἴμαστε μόνοι,
περνάει ἡ μέρα μας, ἡ ἄλλη ξημερώνει,
καί μέσ στά μάτια μας διατηροῦμε ἀκόμα
κάτι ποῦ δίνει στά πράγματα χρώμα.

Ἀλλά ἐκεῖ κάτω τί νά ποῦμε, ποῦ νά πᾶμε;
Ἀναγκαστικά ἕνας τόν ἄλλο θά κοιτᾶμε,
μέ κομμένα τά χέρια στούς ἀγκῶνες,
ἀσάλευτοι σάν πρόσωπα σέ εἰκόνες.

Ἄν ἔρθει κανείς τήν πλάκα μας νά χτυπήσει,
θά φαντάζεται πώς ἔχουμε ζήσει.
Ἄν πάρει ἓνα τριαντάφυλλο ἢ ἀφήσει χάμου,
τό τριαντάφυλλο θά ἔναι τῆς ἄμμου.

Κι ἂν ποτέ στά νύχια μας ἀνασηκωθοῦμε,
τίς βίλες τοῦ Posilipo θά ἰδοῦμε,
Κύριε, Κύριε, καί τό τερραῖν τοῦ Παραδείσου
ὅπου θά παίζουν cricket οἱ ὀπαδοί Σου.

ΠΡΕΒΕΖΑ

Θάνατος είναι οί κάργες πού χτυπιούνται
 στους μαύρους τοίχους και στά κεραμίδια,
 θάνατος οί γυναίκες πού αγαπιούνται
 καθώς νά καθαρίζουνε κρεμμύδια.

Θάνατος οί λεροί, άσήμαντοι δρόμοι
 μέ τά λαμπρά, μεγάλα όνόματά τους,
 ό έλαιώνας, γύρω ή θάλασσα, κι άκόμη
 ό ήλιος, θάνατος μέσα στους θανάτους.

Θάνατος ό άστυνόμος πού διπλώνει,
 γιά νά ζυγίσει, μιά «έλλιπή» μερίδα,
 θάνατος τά ζουμπούλια στό μπαλκόνι
 κι ό δάσκαλος μέ την έφημερίδα.

Βάσις, Φρουρά, Έξηκονταρχία Πρεβέζης.
 Τήν Κυριακή θ' άκούσουμε τή μάντα.
 Έπήρα ένα βιβλιάριο Τραπέζης,
 πρώτη κατάθεσις δραχμαί τριάντα.

Περπατώντας άργά στήν προκυμαία,
 «ύπάρχω;» λές, κ' ύστερα: «δέν ύπάρχεις!»
 Φτάνει τό πλοίο. Ύψωμένη σημαία.
 Ίσως έρχεται ό κύριος Νομάρχης.

Άν τουλάχιστον, μέσα στους ανθρώπους
 αυτούς, ένας έπέθαινε από άηδία...
 Σιωπηλοί, θλιμμένοι, μέ σεμνούς τρόπους,
 θά διασκεδάσαμε όλοι στήν κηδεία.

Πρόζα

- v posledním období svého života se Karyotakis věnoval prozaickým útvarům, s nimiž měl již určité zkušenosti, roku 1920 uveřejnil rozsáhlou povídku nazvanou *To καύκαλο*, ale tehdy byla situace odlišná – básník zrovna vydal svou první básnickou sbírku a byl stále ve fázi tvůrčího hledání
- v roce 1928 napsal 7 z celkového počtu 9 prozaických textů, všechna tato díla byla více či méně dokladem mnohovrstevné krize, v níž se Karyotakis nacházel
- charakteristické znaky: hrdinové těchto děl jsou osoby bez vymezujících charakteristických znaků, jsou prezentovány pouze jako hračky osudu, nevíme nic o motivech jejich konání, proud vyprávění je narušován pomocí užívání několika časových rovin, vyvolává dojem útržkovitosti
- vlivy na Karyotakisovu prozaickou tvorbu – Charles Baudelaire, prozaické dílo Romose Filyrase *Ο θεατρίνος της ζωής*, dílo Arthura Rimbauda *Une Saison en Enfer*, nabízí se též srovnání s Kafkou⁸⁷
- *Δεσποινίς Bovary* – tvoří třetí část celku nazvaného *Τρεις μεγάλες χαρές*
- narušování plynulého vyprávění pomocí použití několika časových rovin, absence dialogu, nepřetržitý proud vyprávění v rámci jednoho ustáleného úhlu pohledu probíhá ve třetí osobě, vyprávěč nepřispívá žádným osobním stanoviskem
- charakteristický prvek surrealismu – tzv. objektivní náhoda⁸⁸

ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ BOVARY⁸⁹

Στή μέση τῆς γιορτῆς προχωροῦσε ἀργά. Καθώς ὅλοι βιάζονταν γύρω της, ἦταν σάν ἓνα μαῦρο στίγμα σέ πανί κινηματογράφου. Συντροφιάς ἀπό νέους περνοῦσαν. Ἄλλοι τήν ἔβλεπαν κ' ἐξακολουθοῦσαν τό δρόμο τους, ἄλλοι τῆς ἐσφύριζαν ἓνα κομπλιμέντο, ἄλλοι τῆς ἔλεγαν διστακτικά μιά φράση περιμένοντας ἀπάντηση. Ὅπου ὁ συνωστισμός ἦταν μεγαλύτερος, ἢ τόλμη ἐλευθερώνονταν καί δέν ἀρκοῦσαν τά λόγια. Κάποιος ἐστάθηκε γελώντας μπροστά της, πρόσωπο μέ πρόσωπο, ὦρα πολλή. Ναῦτες ἐπέρασαν δίπλα, κι ὅλοι ἐπρόσεξαν νά τήν σπρώξουν. Κάτι σκοτεινοί τύποι τήν ἀκολουθοῦσαν βῆμα πρὸς βῆμα.

87 Παπαγεωργίου, Κ.: *Εισαγωγή. Ο Κ. Γ. Καρυωτάκης έξω από το «φθονερό καταφύγιο» της ποίησης*. In Καρυωτάκης, Κ. J.: *Πεζά και μεταφράσεις*. Ed. Παπαγεωργίου, Κ. Athina: Ekdosis Alexandria, 2008, s. 13–20.

88 Siaflekis, Z. I.: „Η «Δεσποινίς Bovary» και ο επερχόμενος μοντερνισμός“. In *Συγκριτισμός και Ιστορία της Λογοτεχνίας*. Athina: Epikerotita, 1988, s. 142–152.

89 Καρυωτάκης, Κ. J.: *Τα πεζά*. Ed. Savvidis, J. P. Athina: Nefeli, 1989, s. 33–35.

Ἔνωθε τόν ἑαυτό της κέντρο ὅλου αὐτοῦ τοῦ πλανοδίου ἐρωτισμοῦ. Χωρίς νά τό καταλαβαίνει, ἐπηρεαζόταν ἀπό τήν ἄγρια θέληση τόσων ἀνδρῶν. Ἐκνευρισμένη ἀκόμη ἀπό τό θόρυβο, τή ζέστη καί τήν προσπάθεια νά προχωρεῖ, στάθηκε σ' ἕνα κύκλο ἀνθρώπων. Σέ λίγο κάποιος ἦρθε σιμά της. Δέν τόν ἔβλεπε, αἰσθάνοταν ὅμως νά σφίγγεται ὀλοένα πάνω της. Ἐπεφτε ἀπότομα, ὕστερα ἔμενε ἀκίνητος, ὕστερα πάλι πλησίαζε, ἀκριβῶς ὅπως ὁ λεπτοδείχτης, στά μεγάλα ρολόγια τοῦ δρόμου, προχωρεῖ μέ ἀραιά πηδήματα πρὸς τόν ὠροδείχτη. Τό σῶμα της τώρα, πού τό προστάτευε μόλις ἕνα λεπτό φόρεμα, ἦταν ὀλόκληρο πάνω στό δικό του. Μουδιασμένη, ἐκμηδενισμένη, ἔκλεισε τά μάτια, κ' ἔγειρε ἐλαφρά. Αὐτός τότε, ἀρπάζοντας μέ βία τό χέρι της, τῆς μίλησε. Ἐγύρισε καί τόν εἶδε. Ἀλήτης. Κόκκινο, ζαρωμένο πρόσωπο, μάτια ἀναμμένα, γένια πυρρά. Τά ροῦχα του, ξεβαμμένα, εἶχαν ἕνα κοκκινωπό χρῶμα. Ἐσκυψε τό κεφάλι της κοκκινίζοντας. Ἦταν λοιπόν ὄ' Ἔρω;

Ἐσουνέχισε τό δρόμο της χωρίς ν' ἀπαντήσει. Τήν ἔσπρωχνε μέσα στό πλήθος. Ὅταν ἀπομακρύθηκαν στάθηκε καί τοῦ εἶπε νά τήν ὀδηγήσει ὅπου ἤθελε. Αὐτή θά τόν ἀκολουθοῦσε σέ μικρή ἀπόσταση. Ἐκοίταξε δύσπιστος, ἀλλά ἐπροχώρησε. Ἐφτασαν σέ δρόμους ἐρημικούς. Ἐβγήκαν ἔξω ἀπό τήν πόλη. Τώρα περπατοῦσαν δίπλα σ' ἕνα φράχτη. Ἦταν πανσέληνος. Ἡ εὐωδιά τῶν κήπων ἐγέμιζε τά στήθη της. Μέσα στή σιωπή ἀκούονταν οἱ γρύλοι καί τά γρήγορα βήματα τῶν δύο ἀνθρώπων. Ἐγύριζε καί τήν ἔβλεπε συχνά. Τό πρόσωπό του φωτιζόταν ἀπό τό φεγγάρι, παίρνοντας μιά ξένη ἔκφραση. Καί ἡ σιλουέτα του, μέ τά παλιά, σχισμένα ροῦχα, καθὼς ἐπήγαινε κουτσαίνοντας λίγο, εἶχε κάποιον ἀλλιώτικο, βιβλικό χαρακτήρα. Ἐφταναν σ' ἕνα δάσος. «Εδῶ» εἶπε ὁ ἄντρας βραχνά.

Ἀπό τά μάτια της ἐπέρασαν τήν ἴδια στιγμή εἰκόνες παιδικῶν ἀναμνήσεων. Οἱ χαλκομανίες μέ τά ξανθά ἀγγελούδια πού κρατοῦσαν γιρλάντες ἀπό τριαντάφυλλα καί χαμογελοῦσαν, φυλακισμένα στά φύλλα ἑνός βιβλίου. Οἱ βασιλίσσες καί οἱ ἰππότες τῶν παραμυθιῶν. Τό μῶβ φορεματάκι τῆς πρώτης κούκλας. Ὁ θάνατος τοῦ ἀδελφοῦ της... Ὑστερα ὅταν μεγάλωσε, τά χρόνια πού ἔζησε μονάχη μέ τή μητέρα της. Ἐχανε κανεῖς τόν ἀριθμό τους μέσα σ' ἕνα σκοτεινό δωμάτιο. Καί οἱ ἐνοικιαστές. Ἐχανε κανεῖς τή σειρά τους...

Ὁ ἄλλος ἦταν εὐτυχής. Σάν πράγμα ἀφέθηκε στά χέρια του. Τήν ἔσχισε σά χαρτί καί τήν πέταξε χάμου μέ θυμό ἀσυγκράτητο, μέ τήν πρωτόγονη ὀρμή τῆς διψασμένης του νιότης. Στίς ἀκούσιες καί ἄτονες ἀρνήσεις της, στίς σβησμένες λέξεις πού ἐπρόφερε ὄχι ἡ ἴδια ἀλλά τό φύλο της, στήν ἔνστικτο ὑποχώρηση τῆς σάρκας της, αὐτός εἶχε ν' ἀντιτάξει βλαστήμιες καί βρισιές, πού ἐσκέπαζαν, ἐξιλέωναν μέ χυδαιότητα ὄλες τίς ἄσμενες κινήσεις του. Σκληρό, παγωμένο τό στόμα του, μέ μιά ἀποπνικτική ἀνάσα, ἀληθινή πληγή, ἐσφράγιζε αἱματηρά τούς ὦμους, τά χεῖλη, τό ἀγνό μέτωπο. Εἶχε τήν ἐντύπωση ὅτι κάπου ἄλλοῦ συνέβαινε αὐτή ἡ φριχτή ἱστορία, κ' ἔκλεισε τά μάτια της.

Ἐπέρασαν ὥρες. Ἡ αὐγή ἔσκυβε στό ἴνδαλμά της. Τό πελιδνό σῶμα τῆς γυναίκα ἐλαμπε σάν ἄστρο διαρκῶς περσότερο. Μέσα στά δάκρυά της ἐκοίταξε γύρω ἔκπληκτη. Ἐζήτησε νά ντυθεῖ. Δέν ἤθελε νά τήν ἀφήσει. Τῆς μιλοῦσε τώρα μέ τρυφερότητα. Ὑστερα ἄρχισε νά τραγουδάει. Τῆς εἶπε κάτι σάν ἀστεῖο. Τέλος σηκώθηκε καί, χωρίς λόγο, ἐπήδηξε τρεῖς φορές ὅσο μπορούσε πιά ψηλά, ξεφωνίζοντας ἀσυνάρτητες λέξεις. Σέ λίγη ὥρα τήν ἀγκάλιασε πάλι. Ἦταν εὐτυχής.

Η αποχαιρετιστήρια επιστολή του Καρυωτάκη⁹⁰

Είναι καιρός νά φανερώσω τήν τραγωδία μου. Τό μεγαλύτερό μου ἐλάττωμα στάθηκε ἡ ἀχαλίνωτη περιέργειά μου, ἡ νοσηρή φαντασία καί ἡ προσπάθειά μου νά πληροφορηθῶ γιά ὅλες τίς συγκινήσεις, χωρίς, τίς περισσότερες, νά μπορῶ νά τίς αισθανθῶ. Τή χυδαία ὁμως πράξη πού μου ἀποδίδεται τή μισῶ. Ἐζήτησα μόνο τήν ἰδεατή ἀτμόσφαιρά της, τήν ἔσχατη πικρία. Οὔτε εἶμαι ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος γιά τό ἐπάγγελμα ἐκεῖνο. Ὁλόκληρο τό παρελθόν μου πείθει γι' αὐτό. Κάθε πραγματικότης μου ἦταν ἀποκρουστική.

Εἶχα τόν ἱλιγγο τοῦ κινδύνου. Καί τόν κίνδυνο πού ἦρθε τόν δέχομαι μέ πρόθυμη καρδιά. Πληρώνω γιά ὅσους, καθώς ἐγώ δέν ἔβλεπαν κανένα ἰδανικό στή ζωή τους, ἔμειναν πάντα ἔρμια τῶν δισταγμῶν τους, κ' ἐθεώρησαν τήν ὑπαρξή τους παιχνίδι χωρίς οὐσία. Τούς βλέπω νά ἔρχονται ὀλοένα περισσότεροι, μαζί μέ τούς αἰῶνες. Σ' αὐτούς ἀπευθύνομαι.

Ἀφού ἐδοκίμασα ὅλες τίς χαρές!!, εἶμαι ἔτοιμος τώρα γιά ἕνα ἀτιμωτικό θάνατο. Λυποῦμαι τούς δυστυχισμένους γονεῖς μου, λυποῦμαι τ' ἀδέλφια μου. Ἀλλά φεύγω μέ τό μέτωπο ψηλά. Ἦμουν ἄρρωστος.

Σᾶς παρακαλῶ νά τηλεγραφήσετε, γιά νά προδιαθέση τήν οἰκογένειά μου, στό θεῖο μου Δημοσθένη Καρυωτάκη, ὁδός Μονῆς Προδρόμου, πάροδος Ἀριστοτέλους, Ἀθήνας.
Κ. Γ. Κ.

Καί γιά ν' ἀλλάξουμε τόνο. Συμβουλευῶ ὅσους ξέρουν κολύμπι νά μήν ἐπιχειρήσουνε ποτέ νά αὐτοκτονήσουν διά θαλάσσης. Ὅλη τή νύχτα ἀπόψε, ἐπί 10 ὥρες, ἐδερνόμουν μέ τά κύματα. Ἦπια ἄφθονο νερό, ἀλλά κάθε τόσο, χωρίς νά καταλάβω πῶς, τό στόμα μου ἀνέβαινε στήν ἐπιφάνεια. Ὡρισμένως, κάποτε, ὅταν μου δοθῇ εὐκαιρία, θα γράψω τίς ἐντυπώσεις ἑνός πνιγμένου.

Κ. Γ. Κ.

90 Savvidis, J. P.: *Στα χνάρια του Καρυωτάκη*. Athina: Nefeli, 1989, s. 105–106.

Bibliografie

Primární literatura

- Baudelaire, Ch.: *Květy zla*. Praha 2003.
- Karyotakis, K. J.: *Τα πεζά*. Ed. Savvidis, J. P. Athina 1989.
- Karyotakis, K. J.: *Πεζά και μεταφράσεις*. Ed. Papaioannou, K. Athina 2008.
- Karyotakis, K. J.: *Τα ποιήματα (1913–1928)*. Ed. Savvidis, J. P. Athina 1992.
- Kavafis, K.: *Απαντά τα ποιήματα*. Ed. Pitskaya, S. Athina 2003.
- Lapathiotis, N.: *Το βραδινό τραγούδι των ανθρώπων*. [online]. 1970 [cit. 21. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.sarantakos.com/liter/lapathiotis/lapa-eleustix.html>>.
- Lapathiotis, N.: *Η ζωή μου: απόπειρα συνοπτικής αυτοβιογραφίας*. Athina 1986.
- Papanikolaou, M.: *Κριτικά*. Athina 1980.
- Papanikolaou, M.: *Ποιητικά έργα. Άπαντα τα Ευρέθεντα*. Ed. Rembas, M. Ch. Thessaloniki 2008.
- Papanikolaou, M.: *Τα ποιήματα*. Ed. Korfis, T. Athina 1979.
- Uranis, K.: *Αποχρώσεις*. Athina 1971.
- Uranis, K.: *Ποιήματα. Εκλογή*. Ed. Sideri, A. Athina 1993.

Sekundární literatura

- Beaton, R.: *Εισαγωγή στη νεότερη ελληνική λογοτεχνία*. Athina 1996.
- *Βιογραφικό σημείωμα. Κώστας Καρυωτάκης*. [online] [cit. 22. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=218>>
- *Βιογραφικό σημείωμα. Κώστας Ουράνης*. [online] [cit. 18. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=300>>
- *Βιογραφικό σημείωμα. Μήτσος Παπανικολάου*. [online] [cit. 20. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=314>>
- *Βιογραφικό σημείωμα. Ναπολέον Λαπαθιώτης*. [online] [cit. 20. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=246>>

- Dikteos, A.: *Ναπολέων Λαπαθιώτης. Η ζωή του – το έργο του*. Athina 1984.
- Dunia, Ch.: *Κ. Γ. Καρυωτάκης. Η αντοχή μιας αδέσποτης τέχνης*. Athina 2001.
- Filokypru, E.: *Παλαμάς, Καρυωτάκης, Σεφέρης, Ελύτης. Η διαρκής ανεπάρκεια της ποίησης*. Athina 2006.
- Hradečný, P. a kolektiv: *Dějiny řecka*. Praha 1998.
- Karavias, P.: *Οκτώ μορφές*. Athina 1979.
- Karavias, P.: *Κώστας Ουράνης. Το πρόσωπο, το προσωπείο και η σκιά. Ένα δοκίμιο και 19 γράμματα του ποιητή*. Athina 1958.
- Kolektiv autorů: *Λεξικό νεοελληνικής λογοτεχνίας. Πρόσωπα. Έργα. Ρεύματα. Όροι*. Athina 2008.
- Kolektiv autorů: *Slovník řeckých spisovatelů*. Praha 2006.
- Korfis, T.: *Ναπολέων Λαπαθιώτης. Συμβολή και μελέτη της ζωής και του έργου του*. Athina 1985.
- Markakis, P.: *Κώστας Ουράνης: Ο ψυχικός και πνευματικός του κόσμος. Ψυχογραφικό δοκίμιο*. Athina 1969.
- *Ναπολέων Λαπαθιώτης. Τρία λίγο-πολύ αθησαύριστα ποιήματα σε ελεύθερο στίχο*. [online]. 1970 [cit. 21. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.sarantakos.com/liter/lapathiotis/lapa-eleustix.html>>.
- Savvidis, J. P.: *Στα χνάρια του Καρυωτάκη*. Athina 1989.
- Sifleakis, Z. I.: *Συγκριτισμός και Ιστορία της Λογοτεχνίας*. Athina 1988.
- Sterjopoulos, K.: *Η ποίηση και το πνεύμα μιας εποχής. Ο Τέλλος Άγρας και το πνεύμα της παρακμής*. Athina 1967.
- Stratis, A. V.: *Πενήντα συν κάτι για τον Λαπαθιώτη: Α-Η, Ζωή και έργο*. [online]. 1995 [cit. 21. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.sarantakos.com/liter/lapathiotis/sunkati1.html>>.
- Stratis, A. V.: *Πενήντα συν κάτι για τον Λαπαθιώτη: Θ-Μ, Περί έρωτος*. [online]. 1995 [cit. 21. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.sarantakos.com/liter/lapathiotis/sunkati2.html>>.
- Stratis, A. V.: *Πενήντα συν κάτι για τον Λαπαθιώτη: Ν-Υ, Δύο-τρεις συναντήσεις*. [online]. 1995 [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné z: <<http://www.sarantakos.com/liter/lapathiotis/sunkati3.html>>.
- Vitti, M.: *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*. Athina 1994.
- Vurnas, T.: *Ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας, β' τόμος: Από την έλευση του Βενιζέλου στην Ελλάδα (1909) ως την έκρηξη του Ελληνοϊταλικού πολέμου (1940)*. Athina 1998.

Články v periodickém tisku

- Filokypru, E.: „The greek post-symbolist poet's place in society“. *Modern Greek Studies Yearbook*, 8, 1992, s. 231–240.
- Savvidis, J. P.: „Ο Καρυωτάκης και οι κριτικοί του (1919–1928)“. *Nea Estia*, t. 1065 (1971), s. 1568–1590.
- Vojatzoglu, A.: „Ο Ναπολέον Λαπαθιώτης και ή τέχνη τής παρωδίας“. *Nea Estia*, t. 1841, 2011, s. 240–266.

Přílohy

ΜΗΤΣΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ⁹¹

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

Είμαστε άνθρωποι τῶν ἄκρων. Ὁ μέσος ὄρος δέν ὑπάρχει στήν Ἑλλάδα: ἢ εἶσαι μέγας ἢ εἶσαι ἕνα μηδενικό. Ἀνάμεσα σ' αὐτά τά δύο δέ μεσολαβεῖ τίποτε. Πρὶν ἀπό λίγα χρόνια χαλοῦσε ὁ κόσμος μέ τόν Καρυωτάκη. Ἦταν ὁ ποιητής, ὁ μέγας, ὁ μοναδικός, ὁ ἀναμενόμενος, ὁ τρίτος σταθμός στή νεοελληνική ποίηση μετά τό Σολωμό καί τόν Καβάφη, ὁ ποιητής πού ἔπαιρνε εὐρωπαϊκή πιά σημασία. Ἐπειτα ἦρθε μιὰ περίοδος πού οἱ φωνές χαμήλωσαν τόν τόνο τους καί πού τό ζήτημα φάνηκε νά παίρνει τό φυσικό του δρόμο, πού ἦταν κι ὁ καλύτερος. Ἐτσι θά μπορούσε νά ἐλπίζει κανεῖς ὅτι τώρα, δέκα χρόνια μετά τό θάνατο τοῦ Καρυωτάκη, μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἔκδοσης τῶν «Ἀπάντων» του, ἡ σύγχρονη κριτική, πού τήν παραδέχομαι πολύ πιό ἐξελιγμένη ἀπό τήν κριτική τοῦ 1930, θά τοποθετοῦσε τόν τραγικό αὐτό νέο στή θέση πού τοῦ πρέπει. Εἶμαστε ὅμως οἱ ἄνθρωποι τῶν ἄκρων καί γι' αὐτό ἔπρεπε νά γκρεμίσουμε τόν Καρυωτάκη ἀπό κεί πού τόν ἀνεβάσαμε καί νά τόν ρίξουμε ὅσο τό δυνατόν πιό κάτω.

Μά, ἐνώ στήν ἀρχή, τότε δηλαδή πού δέν ἔβγαине περιοδικό χωρίς νά δημιουργήσει γι' αὐτόν ἕνα διθύραμβο, μιλοῦσαν ἄνθρωποι μάλλον ἀνεύθυνοι — ποιητικοί νεοσοῖ τῶν καφενεῖων χωρίς καμιά κατάρτιση καί γνώση, παιδιά πού πρωτογνώριζαν τήν ποίηση καί τά συνάρπαζε τό παράδοξο καί τό καινούργιο πού συναντοῦσαν στά «Ἐλεγεία καί Σάτιρες», γιατί δέν ἤξεραν τίποτε ἄλλο πιό πέρα ἀπ' αὐτά — σήμερα ἄρχισαν τήν ἐπίθεση δύο πραγματικοί διανοούμενοι, δύο ἄνθρωποι πού ξέρουν νά σκέφτονται καί νά διατυπώνουν τή σκέψη τους, δύο λογοτέχναι μέ τέλεια κατάρτιση κι εὐρύτατη γνώση, οἱ κ.κ. Κ. Θ. Δημαρᾶς καί Γιώργος Θεοτοκάς. Θά συνεχίσουν ἴσως κι ἄλλοι, ἀλλά φαντάζομαι ὅτι αὐτοί δέν θά ἔχουν τό ἴδιο κύρος μέ τούς παραπάνω.

Τήν ἀρχή τήν ἔκανε ὁ κ. Δημαρᾶς μ' ἕνα σημείωμα στό «Ἐλεύθερο Βῆμα» τῆς 21.2.38. Ὅταν διαβάσει κανεῖς τό σημείωμα αὐτό, καταλαβαίνει πώς ὅσα γράφει ὁ κ. Δημαρᾶς ἤθελε νά τά πεί πρὶν ἀπό καιρό, μά δέ τά ἔλεγε, ὄχι γιατί θ' ἀποτελοῦσε παραφωνία μέσα στους διθύραμβους ἀλλά γιατί θά τόν ἐμπόδιζαν ν' ἀκουστεῖ μέ τήν προσοχή πού ἔπρεπε. Περιμένε νά ἐξαντληθοῦν οἱ ὑμνητές γιά νά μιλήσει κι αὐτός.

91 Papanikolau, M.: *Κριτικά*. Athina: Prosperos, 1980, s. 61–66.

Ὁ κ. Δημαρᾶς, πού πάντα διακρίνεται γιά τό μέτρο του καί τό συγκράτημά του, αὐτή τή φορά μιλάει ἀνεπιφύλακτα: «Εγώ πιστεύω πώς δέν ἦταν κόν ποιητής», «Δέν εὐρήκα οὔτε ἓνα στίχο του ποτισμένο μέ τή θεία ἐκείνη οὐσία πού ἐξαϋλώνει τό λόγο γιά νά τόν κάνει ποίηση». Καί πιά κάτω: «Μᾶς συγκινεῖ ὁ Καρυωτάκης, ἀλλά ὄχι αἰσθητικά». «Ματαιῶς θά προσπαθῆσει κανεῖς νά ἀνιχνεύσει ποίηση μέσα στους στίχους αὐτούς», «Τό διάβασμα τῶν στίχων του δέν μᾶς δίνει καμιά μέθη ποιητική», κλπ.

Καί, παίρνοντας ἓναν ἀρνητικό, καθώς λέει, τρόπο, γιά ν' ἀποδείξει τήν ἄποψή του — τή στάση τῶν κριτικῶν τοῦ Καρυωτάκη, πού μιλοῦν ἄλλος γιά τήν ἀπαισιοδοξία του, ἄλλος γιά τή φιλοσοφία του καί ἄλλος γιά τό στίχο του, χωρίς, ὅμως, κανέναν νά μιλάει γιά τήν ἴδια τήν ποίησή του — καταλήγει στό συμπέρασμα πώς ἀπό τόν Καρυωτάκη ἔλειπε «τό πνεῦμα τῆς ποιήσεως» πού εἶναι ἀποτέλεσμα θέλησης τοῦ ποιητοῦ ἢ δωρεᾶς τῆς χάριτος — πράγμα πού, κατά τή γνώμη μου, εἶναι σχεδόν το ἴδιο.

Μά, παραδόξως ἔπειτα ἀπ' ὅλα αὐτά, ἀμέσως πιά κάτω ὁ κ. Δημαρᾶς προσθέτει:

Ὁ Καρυωτάκης ἀντιπροσωπεύει μέσα στή φιλολογία μας τή γενιά του ὀλόκληρη: τίτλος μέγας πού τοῦ ἐξασφαλίζει τήν ἀθανασία· ἄς μή προσπαθοῦμε λοιπόν νά στολίσουμε τή δόξα του μέ ποιητικές δάφνες πού δέν τοῦ ἀνήκουν.

Ὅλ' αὐτά τά ἐγκρίνει καί τά ἐπιδοκιμάζει κι ὁ κ. Θεοτοκάς στό ἄρθρο του πού δημοσιεύτηκε στό περασμένο φύλλο τῶν «Νεοελληνικῶν Γραμμάτων». Παραλείπω μάλιστα νά δώσω περίληψή του γιατί οἱ ἀναγνώστες τοῦ περιοδικοῦ τό ἔχουν πρόχειρο. Τά ξεχωριστά σημεῖα τοῦ ἄρθρου τοῦ κ. Θεοτοκά εἶν' ἐκεῖ ὅπου χαρακτηρίζει τόν Καρυωτάκη ὡς καλλιτέχνη μέ λιγοστή καλλιέργεια καθώς ἐπίσης κι ἐκεῖ πού γράφει ὅτι, ἂν ψάξουμε στή γενεά τοῦ Καρυωτάκη, θά βροῦμε τρεῖς-τέσσερις, ἴσως καί περισσότερους ποιητές πού εἶναι ἀσφαλῶς καλύτεροι καλλιτέχνες ἀπ' αὐτόν. Κατά τά ἄλλα συμφωνεῖ μέ τόν κ. Δημαρᾶ, κι ἴσως τόν ξεπερνάει.

Πρὶν ἀπαντήσω, θά προσπαθῆσω νά τοποθετήσω τόν ἑαυτό μου ἀέναντι στόν Καρυωτάκη. Ὅμολογῶ ὅτι οἱ ἑξαλλοί ἐνθουσιασμοί γιά τά ποιήματά του δέν μ' εἶχαν παρασύρει ποτέ. Τά ἀγαποῦσα καί τά θεωροῦσα ὡς τά καλύτερα καί τά πιά ἀντιπροσωπευτικά τῆς περιόδου 1910–1930. Πρὶν ἀπό λίγους μῆνες μάλιστα σ' ἓνα ἄρθρο μου γιά τό Λαφόργκ πού δημοσιεύτηκε στά «Νεοελληνικά Γράμματα», τονίζοντας τήν ἐπίδραση πού εἶχε ὁ Γάλλος αὐτός ποιητής στή νεοελληνική ποίηση, ἔγραφα:

Μά πιά ζωηρή, πιά βαθειά, εἶναι ἡ ἐπίδραση τοῦ Καρυωτάκη, πού τήν ἀνακάτεψε μέ τήν ἐπίδραση ὄλων τῶν Γάλλων ποιητῶν τοῦ τέλους τοῦ περασμένου αἰῶνα, ἀπό τόν Μπωντλαίρ ὡς τόν Τουλέ, γιά νά μᾶς δώσει ἕνα ἔργο πού, παρ' ὄλη τή γοητεία του, μπορεῖ νά τοῦ ἀμφισβητήσῃ κανεῖς τήν προσωπικότητα. Ὁ Καρυωτάκης, ποιητής μέ σπουδαῖα χαρίσματα βρισκόταν, ὅταν πέθανε τόσο νέος, στήν περίοδο τοῦ σχηματισμοῦ πού περνάει κάθε ποιητής. Δέν εἶχε κατορθώσει ἀκόμα νά βρεῖ τόν ἑαυτό του καί πάλευε μ' ἀγωνία νά τόν ἀνακαλύψῃ μέσ' ἀπό τούς ξένους ποιητές πού νόμιζε πῶς τοῦ συγγένευαν. Ἐτσι τό ἔργο του δεχόταν τή ἐπίδρασή τους τόσο ἔντονη καί κυριαρχική, ὥστε νά σκεπάζει τήν ἴδια του τή φωνή. Ἡ ἀφομοίωση γινόταν βέβαια ἀριστοτεχνικά, μά αὐτό δέν ἐμποδίζει ὅταν διαβάζουμε τά «Νηπενθή» ἢ τά «Ἐλεγεία καί Σάτιρες», νά νομίζουμε πῶς ἀκοῦμε φωνές ἀκουσμένες κιόλας ἀπό τόν Μπωντλαίρ ἢ τόν Λαφόργκ. Αὐτό πού σώζει τόν Καρυωτάκη καί τό ἔργο του εἶναι ἡ τεχνική του, ἀπόλυτα προσωπική αὐτή, πρωτότυπη κι ἰδιόρρυθμη, κι ἀκόμα ἡ ἰδιοσυγκρασία του, συγγενική μέ τούς ποιητές πού τόν ἐπηρέασαν καί πού τόν ἔκανε ν' ἀφομοιώσῃ τήν ἐπίδραση, ν' ἀποφύγει τή μίμηση καί νά μᾶς συγκινήσει.

Αὐτή ἦταν ἡ γνώμη μου γιά τόν Καρυωτάκη καί φυσικά, δέν ἔχει ἀλλάξει μέσα σέ λίγους μῆνες. Δέ διαφέρει κατά ἕνα μέρος σχεδόν καθόλου ἀπ' αὐτό πού λέει κι ὁ κ. Δημαρᾶς:

Σέ κάθε του ποίημα μποροῦμε χωρίς σοφία κι ἔρευνα μεγάλες νά σημειώνουμε τό ὄνομα τοῦ δικοῦ μας (:) ἢ τοῦ ξένου ποιητοῦ ἀπό τόν ὁποῖον ἐκάστοτε ἐπηρεάζεται. Ἀλλά ἦταν δέκτης εὐαίσθησίας καταπληκτικῆς πού συγκέντρωνε μέσα του ὄλες τίς διάχυτες τάσεις καί ροπές τῆς γενεᾶς του, τίς ἀποκρυστάλλωσε καί τούς ἔδωσε τελειωτική μορφή.

Μά ἡ ταυτότητα στίς ἀπόψεις μου περιορίζεται μόνο ἐκεῖ. Γιατί ὁ κ. Δημαρᾶς ἀρνιέται κάθε ποιητική ἀξία στόν Καρυωτάκη, πράγμα πού δέ μπορῶ νά τό παραδεχθῶ. Καί γιά νά δικαιολογήσω τή γνώμη μου θά μεταχειρισθῶ τόν ἴδιο ἀρνητικό τρόπο πού χρησιμοποιεῖ κι ἐκεῖνος.

Ὁ Καρυωτάκης δέν εἶναι κάν ποιητής καί ὅμως ἀντιπροσωπεύει στή φιλολογία μας τή γενεά του ὀλόκληρη καί γι' αὐτό θά μείνει ἀθάνατος — ἔτσι λέει ὁ κ. Δημαρᾶς. Μά δέν λέει καθόλου πῶς συμβιβάζεται αὐτό. Μέ ποιούς τίτλους θά ἐξασφαλίσει ὁ Καρυωτάκης τήν ἀθανασία; Τί ἦταν ἀφοῦ δέν ἦταν ποιητής; Καί μέ ποῖο δικαίωμα μπορεῖ ν' ἀντιπροσωπεύει μιᾶ ἐποχή ἕνα ἀνθρώπος πού ἔγραψε στίχους χωρίς ποίηση, ἕνας ἐπιδέξιος θεματογράφος στιχουργός, γιά νά πῶ αὐτό πού δέν λέει οὔτε ὁ κ. Δημαρᾶς;

Ὁ κ. Δημαρᾶς σέ πολλά σημεῖα τοῦ ἄρθρου του ἔρχεται σ' ἀντίθεση μέ τόν ἴδιο τόν ἑαυτό του, μέ ὅσα δηλαδή γράφει πιο πάνω ἢ πιο κάτω, γιατί δέν μπορῶ νά καταλάβω πῶς μπορεῖ ἕνας ποιητής χωρίς ποίηση (ἂν μπορεῖ νά γίνει αὐτό) νά καταλάβει θέση τόσο σημαντική σέ μιά λογοτεχνία ὅπως αὐτή πού θά πάρει ὁ Καρυωτάκης σύμφωνα μέ τό τέλος τοῦ ἄρθρου τοῦ κ. Δημαρᾶ. Ἐγώ τουλάχιστον δέν ξέρω κανέναν ποιητή χωρίς ποίηση, πού νά κέρδισε τήν ἀθανασία. Ἄν ξέρει κανένας ἄλλος, θά μ' ὑποχρέωνε νά μοῦ τόν ἀναφέρει. Ἄν δέν ὑπάρχει ποίηση στό ἔργο τοῦ Καρυωτάκη, τότε ποιά εἶναι ἡ ἀξία του; Ποῦ βρίσκεται; Φιλοσοφία, σαρκασμός, ἀνθρώπινος πόνος κλπ. μέσα σ' ἕνα ποίημα χωρίς ποίηση δέ μποροῦν νά ὑπάρχουν ἢ, καλύτερα, δέ μποροῦν, κι ἂν ὑπάρχουν, νά πάρουν τή σημασία πού θά τοῦς δώσει τό δικαίωμα ν' αντιπροσωπεύουν μιά ἐποχή. Τί θά ἦταν τό ἔργο τοῦ Σολωμοῦ χωρίς τήν ποίηση; Στίχοι πατριωτικοί, στίχοι πού δέν θά ἔδιναν κανένα ρίγος ἀπό τό Εἰκοσιένα, πού θά τό ὑποβιβάζανε ἴσως καί δέ θά μᾶς συγκινοῦσαν ποτέ μέ λυρική ἐντύπωση, μέ τήν ὑψηλότερη δηλαδή μαρτυρία μιᾶς ἐποχῆς.

Ἡ ποίηση τοῦ Καρυωτάκη δέν ἦταν ἀγνή, λέει ὁ κ. Δημαρᾶς. Μά ποιά εἶναι ἡ ἀγνή ποίηση, πού ἀρχίζει καί πού τελειώνει; Ἀρχίζει ἀπό τό Βαλερύ ἢ ἀπό τόν πρῶτο ποιητή τοῦ κόσμου; Ἄς μή παρασυρόμαστε ἀπό θεωρίες, ὠραίες καί σωστές γιά λίγα χρόνια, πού γκρεμίζονται γρήγορα ἀπό τίς ἀντίθετες θεωρίες, ὠραίες καί σωστές κι αὐτές. Διάβασα αὐτές τίς μέρες ἕνα τελευταῖο βιβλίο τῶν ἀρχηγῶν τοῦ συρρεαλισμοῦ Μπρετόν καί Ἐλυάρ «Σκέψεις ἀπάνω στήν ποίηση», ὅπου, παίρνοντας ἕνα πρὸς ἕνα, ὄλους τοῦς ἀφορισμούς τοῦ Βαλερύ γιά τήν ποίηση, τοῦς κάνουν νά λένε, ἀλλάζοντας μιά δυό λέξεις στό κείμενό τους, τά ἐντελῶς ἀντίθετα πράγματα. Τόσο, ὅμως, ὁ Βαλερύ ὅσο κι οἱ δυό συρρεαλιστές λένε ὠραιότατα καί μοναδικά πράγματα πού γοητεύουν.

Ἡ ποίηση εἶναι πάντα ἀγνή, ὅπου ὑπάρχει ποίηση. Ἴσως στόν Καρυωτάκη νά μήν ὑπάρχει ὁ πυκνός καί συνεχῆς ἐκεῖνος λυρισμός, ὁ ἠλεκτρισμός τοῦ ποιήματος, πού μεταμορφώνει τίς λέξεις, πού ἀπλώνει ὡς τό ἄπειρο κι ἐκμηδενίζει τά κοινά νοήματα, πού δημιουργεῖ τήν ποιητική μαγεία. Μά σέ ποιόν ἄλλο Ἑλληνα ποιητή ὑπάρχει; Ἴσως μόνο στά τελευταῖα ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ, σέ μερικά τοῦ Καβάφη καί σέ τρία τέσσερα τοῦ Παπατσώνη. Μά γι' αὐτό πρέπει ν' ἀρνηθοῦμε ὄλους τοῦς ἄλλους; Οἱ μεγάλοι ποιητές εἶναι σπάνιοι. Μά, ἐκτός ἀπό τοῦς μεγάλους, ὑπάρχουν κι οἱ καλοί. Ὅχι μετριότητες. Αὐτές στήν ποίηση δέ χωροῦν. Καλοί μέ τήν ἀπόλυτη ἐννοια τῆς λέξεως. Σ' αὐτούς ὁ λυρισμός εἶναι ἴσως λιγότερο βαθύς, πιο ἀραιός, σκορπισμένος ἐδῶ κι ἐκεῖ, αὐτό, ὅμως, δέν τόν ἐμποδίζει νά γίνεται μερικές φορές τόσο ὀξύς ἢ τόσο γλυκός, ὥστε νά ὁμορφαίνει καί τά μέρη τοῦ ποιήματος ὅπου δέν ὑπάρχει καθόλου.

Αυτό συμβαίνει με τόν Καρυωτάκη. Έχει, βέβαια, στίχους κοινούς, στίχους χωρίς καμιά ποίηση ἴσως, μά ἔξαφνα μιά κραυγή ξεπετιέται, ἕνα ἐπιφώνημα ἀκούγεται ἢ βλέπουμε μιά εἰκόνα τόσο καλά ἀρπαγμένη ἀπό τή στιγμιαία ζωή, ὥστε ξεχνᾶμε ἀμέσως κάποια δυσφορία πού μᾶς προκάλεσαν οἱ προηγούμενοι στίχοι καί, φωτισμένους ἀπό τήν ἀντανάκλαση τοῦ λυρισμοῦ, τούς δικαιολογοῦμε.

Ὁ Καρυωτάκης ἐξάλλου — ἂν καί ὁ κ. Θεοδοκάς λέει τό ἀντίθετο — εἶχε μιά καλλιέργεια μοναδική ἴσως στήν ἐποχή του. Ὅχι μόνο τήν κατάρτιση πού πρέπει νά ἔχει κάθε ποιητής (κι αὐτό τό βεβαιώνω γιατί τόν γνώρισα), ἀλλά ἦταν προικισμένος καί μέ τήν καταπληκτική ἐκείνη διαίσθηση πού κάνει κανένα νά μαντεύει καί ὅσα δέν ξέρει, καί πού μόνοι οἱ πραγματικοί καλλιτέχνες τήν ἔχουν. Ὅλα τά ρεύματα τοῦ πρώτου τετάρτου τοῦ αἰώνα μας, ὅλο τό χάος τῶν ἰδεῶν

πού προηγήθηκε μιᾶς μεταβολῆς χωρίς προηγούμενο, βρῆκαν ἀντίχτυπο σ' αὐτόν καί τόν μπερδεψαν ἴσως μέσα σ' ἕναν λαβύρινθο, ὅπου μ' ἀγωνία ἔψαχνε νά βρεῖ τό δρόμο του. Ἀπό τήν πρόοδο, ὅμως, πού βλέπουμε στά τελευταῖα του ποιήματα, καταλαβαίνουμε ὅτι τόν ἔβρισκε, ἔστω καί μέσα στό σκοτάδι.

Θυμοῦμαι τήν «Αἰσιοδοξία» του, πού δημοσιεύτηκε μετά τό θάνατό του. Στό ποίημα αὐτό ὁ Καρυωτάκης ἔχει προχωρήσει πολύ πιο πέρα ἀπ' τά «Ἐλεγεία καί Σάτιρες», εἶναι μεταμορφωμένος. Ἡ ἀγωνία του δέν ἔχει πιά τόν ἀνυπόφορο ἐφιαλτικό χαρακτήρα μερικῶν ἄλλων του ποιημάτων. Ἐδῶ ἀνακουφίζει καί, μπορῶ νά πῶ, ἰκανοποιεῖ τόν ἀναγνώστη. Κι αὐτό γιατί ὑπάρχει ὁ πυκνός λυρισμός πού ἀνάφερα παραπάνω, γιατί, ὅσο προχωροῦσε μέσα στήν ποίηση, ἔκανε λαμπρές ἀνακαλύψεις, πού θά τόν ὀδηγοῦσαν ἴσως μιά μέρα στή λύτρωση μέ τό λυρισμό. Μά αὐτός προτίμησε τή λύτρωση μέ τό θάνατο.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ⁹²

ΘΟΥΡΒΟΣ

Ὁ Καρυωτάκης ἦταν ἕνας ποιητὴς μὲ πολλὴν ιδιορρυθμία. Πρὸ πάντων μὲ μιὰ καινούργια στὴν ποίησί μας διάθεσι. Πάντως ἕνας καλὸς ποιητὴς. Πέθανε – αὐτοκτόνησε– γυρεύοντας ἀκόμα τὸ δρόμο του. Ἄν ζοῦσε, ἴσως θὰ τὸν ἔβρισκε, ἴσως θὰ προχωροῦσε πολὺ κι’ οἱ νέοι τοῦ 1963 θὰ εἶχαν νὰ μελετοῦν καὶ νὰ θαυμάζουν ἕνα ποιητὴ πολὺ διαφορετικὸ ἀπ’ αὐτὸν ποὺ θεοποιοῦν οἱ νέοι τοῦ 1936. Γιατί, μερικοὶ τοῦλάχιστο, τὸν θεοποιοῦν. Κάνουν ἕνα μεγάλο θόρυβο γύρω στ’ ὄνομά του. Ὁ Καρυωτάκης ἔγινε Καρυωτακισμὸς – κάτι σὰ σχολὴ καὶ σὰ θρησκεία. Ἐφθασαν νὰ τὸν ποῦν «Ἀντιπρόσωπο τῆς ἐποχῆς». Ἐφθασαν νὰ τὸν συγκρίνουν μ’ ἕνα γίγαντα, μ’ ἕνα ποιητὴ παγκόσμιο –τὸν Καβάφη– καὶ νὰ τὸν ἀνακηρύξουν διάδοχό του. Μέτρο, ὄριο, δὲν ἔχουν, βλέπετε, οἱ νέοι ὅταν θορυβοῦν γιὰ νὰ ὑψώνουν ἢ νὰ γκρεμίσουν. Μέσος ὄρος δὲν ὑπάρχει. Ἡ βαοβαβ ἢ λειχῆνα ἢ Θεὸς ἢ σκύβαλο.

Δυὸ εἶναι τὰ δημοτικώτερα τραγούδια τοῦ Καρυωτάκη. Ἐνα γιὰ κάποιον φουκαρᾶ φαντάρο ποὺ ἦταν ψηλὸς καί, ὅταν πέθανε, δὲν τὸν χῶρεσε τὸ φέρετρό του κι’ ἔμειναν τὰ πόδια του ἔξω. Νόστιμο, ποιὸς λέει; Ὁ Σουρῆς ὅμως ἔχει τέτοια πιὸ νόστιμα. Κι’ ἔν’ ἄλλο, σάτυρα δῆθεν τοῦ Μαλακάση:

*Ἄ, κύριε, κύριε Μαλακάση,
Ποιὸς νὰ βρεθῆ νὰ μᾶς δικάσῃ,
Μικρὸν ἐμὲ καὶ σᾶς μεγάλο.
Ἴδια τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλο;*

Τὸ βαθὺ νόημα ἐδῶ εἶναι ὅτι ὁ Μαλακάσης εἶναι τάχα μικρὸς κι’ ὁ Καρυωτάκης μεγάλος. Ἄλλ’ αὐτὴ ἡ διαφορὰ τοῦ ἀναστήματος δὲν φαίνεται, λέει, γιὰ τὴν ὥρα. Ὁ Μαλακάσης περνᾷ ἀκόμα γιὰ μεγάλος, γιατί ἔχει «τρόπους, παράστημα, θελκτικὸ μειδίαμα, μονόκλ, περιποιημένη φάτσα καὶ ὑπεροπτικὴ γκριμάτσα». Τίποτ’ ἀπ’ αὐτὰ ὁ Καρυωτάκης. Δὲν εἶναι παρὰ ἕνα «μισητὸ σκῆνωμα, ἕνα ἄθυρμα θανάτου, ἕνα συντριμμένο βάζο κι’ ἕνα κύμβαλον ἀλαλάζον». Ναι, ἀλλὰ θὰ ἔρθῃ ἡμέρα, ποὺ θάνανοηθοῦν, θὰ νοιώσουν οἱ στραβοὶ τί μεγάλος ποιητὴς κρύβεται μέσα στὸ μισητὸ σκῆνωμα καὶ τί τενεκές, τί ἀληθινὸ κύμβαλον ἀλαλάζον εἶναι ὁ κύριος μὲ τὸ μονόκλ. Καὶ θὰ γίνουν στὸ τέλος κάτι γέλια!

92 Dunia, Ch.: K. Γ. Καρυωτάκης. *Η ἀντοχή μιας αδέσποτης τέχνης*. Athina: Kastaniotis, 2001, s. 361–363.

*Ἄ, κύριε, κύριε Μαλακάση!
Ποιὸς τελευταῖος θὰ γελάσῃ;*

Ὁ Καρυωτάκης, βέβαια, ὁ μικρὸς θὰ φανῆ μεγάλος. Κι' αὐτὸ λέγεται σάτυρα... τοῦ Μαλακάση καὶ κινεῖ τοὺς νέους σ' ἐκστάσεις καὶ θαυμασμούς! Ἀλλὰ γιὰ μένα, δὲν εἶναι παρὰ μιὰ φαντασία, μιὰ ἀποκοτιὰ καὶ μιὰ ἀσέβεια.

Ὁ Μαλακάσης δὲν εἶναι μόνο ἓνας «κύριος κύριοι» μὲ ὑπεροπτικὴ γκριμάτσα. Εἶναι κι' ἓνας θαυμάσιος ποιητής! Νὰ βγαίνει λοιπὸν ἓνας νέος καὶ νὰ τοῦ φωνάξῃ πὼς εἶναι μικρὸς μπροστὰ του, καὶ νὰ τὸν προκαλῆ, καὶ νὰ τοῦ προφητεῦῃ πὼς αὐτὸς ὁ νέος, θὰ γελάσῃ τελευταῖος, εἶναι κάτι πού οἱ θαυμασταὶ του, ἀντὶ νὰ τὸ ἐξαίρουν ὡς σατυρικὸ ἀριστούργημα, ἔπρεπε νὰ τὸ κρύβουν, νὰ τὸ ἀποσιωποῦν, ὡς μιὰ κακὴ πράξι.

Ἀναφέρονται ἐπίσης ἐπιδεικτικὰ καὶ κάτι ἄλλοι σατυρικοὶ στίχοι τοῦ Καρυωτάκη:

*... καὶ νὰ βλέπω δίπλα στ' ὄνομά μου,
Κλεαρέτη Δίπλα—Μαλάμου.*

Ἐγὼ –τί νὰ σᾶς πῶ!– θὰ τὸ θεωροῦσα καλοτυχία, ἂν τόβλεπα κάποτε, κατὰ τύχη, «δίπλα στ' ὄνομά μου», τ' ὄνομα τῆς κυρίας Μαλάμου κάτω ἀπὸ ἓνα ποίημά της ἢ ἀπὸ ἓνα διήγημα. Αὐτὸ τοῦ Καρυωτάκη τοῦ ἔφερνε πληξὶ κι' ἀπελπισία. Ἄλλη ἀφορμὴ μὲ θαυμασμούς, κι' ἐκστάσεις ἐκ μέρους τοῦ νέου: μιὰ ἀσέβεια πρὸς γυναῖκα πού, ἂν καὶ τ' ὄνομά της σηώνῃ καλαμπούρια κι' ὁμοιοκαταληξίες, εἶναι ὅμως μιὰ ποιήτρια καὶ μιὰ διηγηματογράφος πού χρωστᾷ νὰ τῇ σέβεται ὁ καθένας.

Ἀλλὰ ξέρουν οἱ νέοι τί θὰ πῆ σεβασμός; Αὐτό, δυστυχῶς, δὲν τὸ ἤξερε οὔτε ὁ Καρυωτάκης. Καὶ τώρα τὸν ἀποθεώνουν ὡς Ἀντιπρόσωπο τῆς ἐποχῆς. Μὲ τὸ δίκιο τους!

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν
Ἐλευθέρα Γνώμη, 10.2.1936

ΒΑΣΟΣ ΒΑΡΙΚΑΣ⁹³
Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

Δέκα χρόνια πάνε να συμπληρωθούν απ' τή μέρα, πού ό ποιητής τών «Νηπενθών» δέν ύπάρχει πιά. Κι' όμως έρχονται στιγμές πού μās φαίνεται πώς άκόμη κινείται άνάμεσά μας. Τόσο πολύ νοιώθουμε τόν έαυτό μας μαζί του δεμένο. Γιατί για τή γενιά μας, για όλους δέν ήταν ένας άπλος ποιητής. Ήταν κάτι περισσότερο. Είχε καταντήσει πραγματικό σύμβολο.

Παιδιά άκόμη δεχτήκαμε τή γοητεία τής ποιήσής του. Ή έκδοση τών «Ελεγείων» του μās συνάντησε πάνω στα μαθητικά θρανία. Μās ξάφνιασε. Όχι τόσο για τήν άξία τής τέχνης του –δέν είμασταν άκόμη σέ θέση να τήν έχτιμήσουμε– όσο για τις ιδέες και τὰ συναισθήματα, πού εξέφραζε. Μέσα στους στίχους του άνακαλύπταμε τόν έαυτό μας, σ' ό,τι τó ιδιαίτερο νομίζαμε, πώς αυτός διέθετε. Ή άπαισιοδοξία του ήταν και δικιά μας άπαισιοδοξία. Ό σκεπτικισμός του, καθώς άγκάλιαζε όλες τις παραδεγμένες άξίες τής ζωής, είχε κάτι τó κοινό με τήν περιφρόνηση ή τó πολύ τήν ύπεροπτική συγκατάβαση, πού δείχναμε άπέναντι στα άγαθά γεροντάκια, πού έπιμένουν με τó πιό συγκινητικό και στομφώδες ύφος, να μās έμπνεύσουν τήν έμπιστοσύνη σέ ιδανικά, πού άπό καιρό τὰ είχαμε ξεγράψει σαν καταστροφικές πλάνες. Άλήθεια! Ποιός μπορεί να ξεχάσει τó ειρωνικό χαμόγελο, πού αυτόματα διαγραφόταν στα χείλη μας κάθε φορά πού βρισκόμασταν μπροστά σέ μιá τέτοια προσπάθεια;

Τα «Ελεγεία» ήρθαν να μεταβάλουν σέ πίστη ό,τι δέ μās ήταν παρά άπλη διάθεση. Μās έδωσαν τó θεωρητικό στήριγμα, πού άπεγνωσμένα ζητούσαμε. Είδαμε τήν έκδοσή τους σαν πολύτιμο δώρο. Τα ύποδεχτήκαμε με άσυγκράτητη χαρά, πραγματικό ευαγγέλιο, ώστε λοιπόν ό σκεπτικισμός, ή μισανθρωπία, ό έγωκεντρισμός μας δέν ήταν άποτέλεσμα άδυναμίας, δέν ήταν έκδήλωση κατωτερότητας καθώς έπέμενε τó περιβάλλον μας να μās πείσει αλλά ύπεροχής άπέναντί του. Μās τó έλεγε ό ποιητής τών «Νηπενθών». Μās τó έπεβεβαίωνε ή αυτοκτονία του. Έτσι τουλάχιστο πιστεύαμε τότε, άνίκανοι να πλησιάσουμε τó πραγματικό βάθος του δράματός του, να δούμε τις άληθινές αίτιες τής ύστατης και άπεγνωσμένης πράξης του. Πώς λοιπόν να μη τόν άνεβάσουμε σέ σύμβολο; Πώς να μη θεωρήσουμε τόν Καρυωτάκη για πραγματικό πνευματικό όδηγό, ντυμένο μάλιστα μ' ένα τέτοιο φωτοστέφανο;

Ή παιδική φαντασία δέν ξέρει περιορισμούς. Περιφρονεί τó μέσον όρο. Άφίνεται να παρασυρθεί απ' τó πάθος της, άνεξάρτητα άν φέρει τó όνομα τής άγάπης ή του μίσους,

93 Dunia, 2001, s. 387–390.

έντελῶς φυσικά χωρίς να ὑπολογίζει τοὺς ἐνδοιασμοὺς τῆς λογικῆς. Ὁ Καρυωτάκης ἦταν γιὰ ὅλους μας τὸ ἰδεατὸ πρότυπο. Τὰ περιθώρια τῶν βιβλίων του ὑπομονετικὰ δέχτηκαν τὰ μαθητικά μας δοκίμια, τὶς πρώτες παιδιάστικες σκέψεις πάνω στη ζωὴ. Κι' οἱ στίχοι καὶ οἱ σκέψεις δὲν ἦσαν παρὰ ἀσθενικὸς ἀντίλαλος, ἄθλια μίμηση τῶν δικῶν του προτύπων. Ὅσα κατωρθώσαν νὰ δοῦν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας μποροῦν ἀκόμη καὶ τώρα νὰ τὸ ἐπιβεβαιώσουν. Ὅσα γιὰ τὰ ποιήματά του, ἡ ἀπαγγελία τους εἶχε γίνεи κάποτε μοναδική μας ἀπασχόληση. Κι' ἂν ἀνασκαλέψουμε κάπως τὴ μνήμη μας, θὰ θυμηθοῦμε πῶς κάποτε μόνοι ἢ καὶ μὲ τὴ συντροφιά μερικῶν φίλων, σὲ καμμιά συνοικιακὴ ταβέρνα, ἢ ἀπόμερο δρομάκο νὰ ἐπαναλαμβάνει μὲ κλαψιάρικο τόνο:

*Τί νέοι πὸν φτάσαμε ἐδῶ, στὸ ἔρμο νησί, στὸ χεῖλος
τοῦ κόσμου, δῶθε ἀπ' τὸ ὄνειρο καὶ κεῖθε ἀπὸ τὴ γῆ!
ὅταν ἀπομακρύνθηκεν ὁ τελευταῖος μας φίλος
ἤρθαμε ἀγάλι σέρνοντας τὴν αἰωνία πληγή.*

*Μὲ μάτι βλέπουμε ἀδειανό, μὲ βῆμα τσακισμένο
τὸν ἴδιο δρόμο παίρνουμε καθένας μοναχός,
νιώθουμε τ' ἄρρωστο κορμί, πὸν ἐβάρυνε, σὰν ξένο,
ὑπόκωφος ἀπὸ μακρὰ φτάνει ἡ φωνή μας ἀχός.*

*Ἡ ζωὴ διαβαίνει, πέρα στὸν ὀρίζοντα σειρήνα,
μὰ θάνατο, καθημερινὸ θάνατο καὶ χολὴ
μόνο, γιὰ μᾶς θὰ φέρει, ὅσο ἂν γελᾷ ἡ ἀχτίνα
τοῦ ἡλίου καὶ οἱ αὔρες πνέουνε. Κ' εἴμαστε νέοι, πολὺ*

*νέοι, καὶ μᾶς ἄφισεν ἐδῶ, μιὰ νύχτα, σ' ἓνα βράχο,
τὸ πλοῖο, πὸν τώρα χάνεται στοῦ ἀπείρου τὴν καρδιά,
χάνεται καὶ ρωτιόμαστε τί νάχουμε, τί νάχω
πὸν σβύνουμε ὄλοι, φεύγουμε ἔτσι νέοι, σχεδὸν παιδιά!*

Ἀπὸ τότε πέρασαν ἀρκετὰ χρόνια. Βρεθήκαμε μέσα στὸ στίβο τῆς ζωῆς. Οἱ περισσότεροι δεθήκαμε μὲ τοὺς καθημερινούς της ἀγῶνες. Ἄλλες χίμαιρες, ἄλλα ἰδανικά μᾶς μεταβάλανε σὲ σκλάβους τους. Πιστέψαμε, πολλές φορές ἀναγκάσαμε τὸν ἑαυτό μας νὰ πιστέψει στὴν ἀνωτερότητά τους, στὸ ἀπόλυτο κῦρος του. Παλαίψαμε καὶ παλεύουμε γιὰ τὴν ὑλοποίησή τους. Μὰ [μὲ] τὴν καινούργια μας πείρα ζητήσαμε νὰ δοῦμε τὸν παλῆδ ἑαυτό μας. Οἱ περισσότεροι τὸν κατεδίκασαν ἀνέκκλητα. Στὸ

Έργο του Καρυωτάκη σήμερα δὲ βλέπουμε πιά παρὰ τὴν ἀπεγνωσμένη κραυγὴ μιᾶς δραματικῆς ἱστορικῆς στιγμῆς. Διακρίνουμε τὶς καταστροφικὲς συνέπειες ποὺ θὰ εἶχε ἡ ἐξακολούθησις τῆς ἐπίδρασός του. Ἀγωνιζόμαστε, ὅσο μᾶς εἶναι βολετό, νὰ τὴν ἀποφύγουμε. Ἡ ζωὴ μᾶς ἔδειξε ποὺ βρίσκεται ἡ ἀληθινὴ διέξοδος.

Κι' ὅμως ἔρχονται κάποιες στιγμῆς, ποὺ καὶ σ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα μας νοιώθουμε κάποιες ἀμφιβολίες. Ἀδιόρατες ἴσως, ποὺ πρὶν ἀκόμη τολμήσουν νὰ ἐμφανιστοῦν ἐξαφανίζονται. Ἡ παρουσία τους ὅμως δείχνει πὼς κάτι ἀκόμη μένει μέσα μας ἀπ' τὸν παλιὸ ἑαυτὸ μας. Κι' ἂν κάποτε ἡ ἄρνησή μας παίρνει μεγαλύτερη ἀπ' ὅ,τι πρέπει ὀξύτητα, ὁ προσεχτικὸς παρατηρητὴς ἄς μὴ τὸ ἀποδώσει σὲ ἐπιπόλαιο δογματισμό. Ἄν προσέξει περισσότερο, θὰ δεῖ πὼς τὸ μένος μας στρέφεται περισσότερο ἐναντία στὰ ὑπολείμματα τοῦ παλιοῦ ἑαυτοῦ μας, πὼς γίνεται περισσότερο ἀπὸ ἀντίδραση σ' αὐτὸν ποὺ δὲ μᾶς ἐπιτρέπει ἐλεύθερα νὰ ἀκολουθήσουμε τὸ δρόμο, ποὺ νομίζουμε πὼς ὀδηγεῖ πρὸς τὴν διέξοδο, παρὰ ἐναντίον τῶν τρίτων. Ἔτσι ἐξηγοῦνται τὰ ἀντιφατικὰ συναισθήματα, ποὺ μᾶς κυριεύουν κάθε φορά, ποὺ ξαναρχόμαστε σ' επαφὴ μὲ τὸ ἔργο του. Τὸ διαπιστώσαμε μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἔκδοσης τῶν Ἀπάντων του. Ἡ σκιὰ τοῦ Καρυωτάκη, εἴτε τὸ θέλουμε εἴτε ὄχι, ἐξακολουθεῖ νὰ μᾶς παρακολουθεῖ σὲ κάθε μας βῆμα. Εἶναι ἡ βαρὴ κατάρρα τῆς γενηᾶς μας.

ΒΑΣΟΣ ΒΑΡΙΚΑΣ, *Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία*, Ἰανουάριος 1938

Řecká poezie 20. let 20. století

Tereza Keslová

Vydala Masarykova univerzita v roce 2013

1. vydání, 2013

Sazba: Ing. Vladislav Pokorný – LITERA, Tábor 43a, 612 00 Brno

ISBN 978-80-210-6436-2